

747
DIN PUBLICAȚIUNILE CASSEI ȘCOALELOR

MANUAL
DE
LIMBA ROMÂNĂ

PENTRU

CLASA II a ȘCOALELOR MEDII

DE

TH. D. SPERANTIA

BUCUREȘTI

—
TIPOGRAFIA «JOCKEY-CLUB» ION C. VĂCĂRESCU

No. 4, STRADA UMBREI, No. 4

1914

Prețul Lei 2,25.

22701

BIROUL DE ÎNTRUNIRE AL C.A. ÎNȘĂȘĂRII ȘCOLARILOR
1914

DIN PUBLICAȚIUNILE CASEI ȘCOALELOR

15560

BIBLIOTECA
CENTRALĂ UNIVERSITĂȚII
BUCUREȘTI

MANUAL

DE

LIMBA ROMÂNĂ

PENTRU

323515

CLASA II a ȘCOALELOR MEDII

DE

TH. D. SPERANTIA

18607

459.0 (075.3)

371.671.11:373:459.0

BUCUREȘTI

TIPÓGRAFIA «JOCKEY-CLUB» ION C. VĂCĂRESCU

No. 4, STRADA UMBREI, No. 4

1914

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITĂȚII
BUCUREȘTI
COTA 15560

1956

1961

D

RC26/06

B.C.U. Bucuresti

C20981

I. ISTORIOARE

Cinci pâini

Doi oameni, cunoscuți unul cu altul, călătoriau odată, vara, pe un drum. Unul aveà în traista sa trei pâini și celălalt două pâini. Dela o vreme, fiindu-le foame, poposesc la umbra unei răchiți pletoase, lângă o fântână cu ciutură, scoate fiecare pâinile ce aveà și se pun să mănânce împreună, ca să aibă mai mare poftă de mâncare.

Tocmai când scoaseră pâinile din traiste, iacă un al treilea drumeț necunoscut îi ajunge din urmă și se oprește lângă dânșii, dându-le ziua bună; apoi se roagă să-i deà și lui cevà de mâncare, căci e tare flămând și n'are nimica merinde la dânsul, nici de unde cumpără.

— Poftim, om bun, de-i ospătà împreună cu noi, ziseră cei doi drumeți călătorutui străin; căci mila Domnului! unde mănâncă doi, poate mănacă și un al treilea. Călătorul străin, flămând cum erà, ne mai așteptând multă poftire, se așeză jos lângă cei doi și încep a mănacă cu toții la pâine goală și a beà apă rece din fântână, căci altă udătură

nu aveau. Și mîncă ei la un loc tustrei și mîncă, pînă ce gătesc de mîncat cele cinci pâini, de par'că n'au mai fost.

După ce au mîntuit de mîncat, călătorul străin scoate cinci lei din pungă și-i dă, din întâmplare, celui ce avusese trei pâini, zicînd :

— Primiți, vă rog, oameni buni, această mică mulțumită dela mine, pentru că mi-ați dat de mîncare la nevoie ; veți cinsti mai încolo câte un pahar de vin, sau veți face cu banii ce veți pofti. Nu sunt vrednic să vă mulțumesc de binele ce mi-ați făcut, căci nu vedeam lumea înaintea ochilor de flămînd ce eram.

Cei doi nu prea voiau să primească, dar, după multă stăruință din partea celui de al treilea, au primit.

Dela o vreme călătorul cel străin și-a lăsat ziua bună dela cei doi și apoi și-a căutat de drum. Ceilalți mai rămân o leacă sub răchită la umbră, să odihnească bucatele. Și din vorbă în vorbă, cel ce avusese trei pâini, dă doi lei celui cu două pâini, zicînd :

— Ține, frate, partea dumatăle, și fă ce vrei cu dânsa. Ai avut două pâini întregi, doi lei ți-se cuvin. Și mie îmi opresc trei lei, fiindcă am avut trei pâini întregi și tot ca ale tale de mari, după cum știi.

— Cum așa, zise celălalt cu dispreț ; pentruce numai doi și nu doi și jumătate, partea dreaptă

ce ni se cuvine fiecăruia ? Omul puteà să nu ne deà nimic și atunci cum rămâneà ?

— Cum să rămâie, zise cel cu trei pâini ; atunci aș fi avut eu pomană, pentru partea ce mi-se cuveneà dela trei pâini, iar tu dela două, și pace bună. Acum însă noi am mâncat de giaba și banii îi avem în pungă cu prisos ; eu trei lei și tu doi lei ; fiecare după numărul pâinilor ce am avut. Mai dreaptă împărțeală decât aceasta nu cred că se mai poate nici la Dumnezeu Sfântul.

— Ba nu, prietene, zice cel cu două pâini, eu nu mă țin că mi-ai făcut parte dreaptă. Haide să ne judecăm și cum a zice judecata, așa să rămâe.

— Haide și la judecată, zise celălalt, dacă nu te mulțumești ; cred că și judecata are să-mi găsească dreptate, deși nu m'am târât prin judecăți de când sunt.

Și așa, pornesc ei la drum, cu hotărârea să se judece. Și cum ajung într'un loc, unde erà judecătorie, se înfățișează înaintea judecătorului și încep a spune împrejurarea din capăt, pe rând fiecare : cum a venit întâmplarea de au călătorit împreună, de au stat la masă împreună ; câte pâini a avut fiecare ; cum a mâncat drumețul cel străin la masa lor, deopotrivă cu dânșii ; cum le-a dat cinci lei drept mulțumită și cum cel cu trei pâini a găsit cu cale să-i împartă.

Judecătorul, după ce ascultă pe amândoi cu luare aminte, zise celui cu două pâini :

— Și nu ești mulțumit cu împărțeala ce s'a făcut, omule ?

— Nu, domnule judecător, zise nemulțumitul ; noi n'am avut de gând să luăm plată dela drumetul străin pentru mâncarea ce i-am dat ; dar dacă a venit întâmplarea de-așà, apoi trebuie să împărțim drept în două ceea ce ne-a dăruit oaspețele nostru ; așà cred că ar fi cu cale, când e vorba de dreptate.

— Dacă e vorba de dreptate, zise judecătorul, apoi fă bine de înapoieste un leu istuilalt, care spui c'a avut trei pâini.

— De asta chiar mă coprinde mirarea, domnule judecător, zise nemulțumitul cu îndrăzneală ; eu am venit înaintea judecății să capăt dreptate și văd că dumneata, care știi legile, mai rău mă scufunzi. De-a fi să fie tot așà și judecata înaintea lui Dumnezeu, apoi vai de lume !

— Așà ți-se pare dumitale, zise judecătorul liniștit ; dar i-a să vezi că nu-i așà. Ai avut dumneata două pâini ?

— Da, domnule judecător, două am avut.

— Tovarășul dumitale avut-a trei pâini ?

— Da, domnule judecător, trei a avut.

— Udătură ceva avut-ați vre-unul ?

— Nimic, domnule judecător ; numai pâine goală și apă rece din fântână, fie de sufletul cui a făcut-o acolo, în calea trecătorilor.

— Dinioarea, par'că singur mi-ai spus, zise ju-

decătorul, că ați mâncat toți ca unul de mult; așa este ?

— Așa este, domnule judecător.

— Acum, i-a să statornicim rânduiala următoare, ca să se poată ști hotărât, care câtă pâine a mâncat : să zicem că s'a tăiat fiecare pâine în câte trei bucăți deopotrivă de mari ; câte bucăți ai avut dumneata, care spui că avuși două pâini ?

— Șeșe bucăși ași fi avut, domnule judecător.

— Dar tovarășul dumitale, care spui că a avut trei pâini ?

— Nouă bucăți ar fi avut, domnule judecător.

— Acum, cât fac la un loc : șeșe bucăți și cu nouă bucăți ?

— Cincisprezece bucăți, domnule judecător.

— Câți oameni ați mâncat aceste cincisprezece bucăți de pâine ?

— Trei oameni, domnule judecător.

— Bun ! Câte-câte bucăți vin de fiecare om ?

— Câte cinci bucăți, domnule judecător.

— Dar de mâncat, câte ai mâncat dumneata ?

— Cinci bucăți, domnule judecător.

— Și câte ți-au mai rămas de trecut ?

— Numai o bucată, domnule judecător.

— Acum să stăm aici, în ceeace te privește pe dumneata, și să luăm pe istalalt la rând : ții minte câte bucăți de pâine ar fi avut tovarășul dumitale ?

— Nouă bucăți, domnule judecător.

— Și câte a mâncat el din toate ?

— Cinci bucăți, ca și mine domnule judecător.

— Dar de întrecut câte, i-au mai rămas ?

— Patru bucăți, domnule judecător.

— Bun ! ia acuș să ne înțelegem cât se poate de bine. Vrea să zică, dumneata ei avut numai o bucată de pâine rămasă dela dumneata și cu patru bucăți dela istălalt, fac la un loc cinci bucăți.

— Taman cinci, domnule judecător.

— Este adevărat că aceste cinci bucăți de pâine le-a mâncat oaspele dumneavoastră, care spui că v'a dat cinci lei drept mulțumire ?

— Adevărat este, domnule judecător.

— Așă dar, dumitale ți-se cuvine numai un leu, fiindcă numai o bucată de pâine ai avut de întrecut ; și aceasta, ca și cum ai fi avut-o de vânzare, de oarece ați primit bani dela oaspele dumneavoastră. Iar tovarășului dumitale i-se cuvin patru lei, fiindcă patru bucăți de pâine a avut de întrecut.

Acum dară fă bine de înapoieste un leu tovarășului dumitale. Și dacă te crezi nedreptățit, du-te și la Dumnezeu și las' dacă ți-a face și el judecată mai dreaptă decât aceasta.

Cel cu două pâini, văzând că nu mai are încotro șovăi, înapoiază un leu tovarășului său cam cu părere de rău și plecă rușinat !

Cel cu trei pâini însă, uimit de așă judecată,

mulțumește judecătorului și apoi iese, zicând cu mirare :

— Dac'ar fi pretutendeni tot asemenea judecători, ce nu iubesc a le cântă cucul din față — cei ce n'au dreptate, n'ar mai năzuî în veci și'n pururea judecată.

I. CREANGĂ.

Dac'a vreà Dumnezeu

— Ști una, măi femeie? zise Pârvu, înjugând boii la car.

— Oi ști, dacă mi-i spune, răspunde femeia.

— Boii noștri sunt bătrâni, abia de mai pot roade colțul erbei; merg în scădere. M'am gândit să-i vând și, cu o parte din banii ce-oi prinde pe dânșii, să cumpăr o pereche de jucani tineri; iar cealaltă parte s'o păstrăm pentru gospădăria noastră: bani albi pentru zile negre. Ce zici și tu?

— Știu și eu?

— Cum așa? N'ai nici o socotință în capul tău? Bine-i să-i vând, ori nu-i bine?

— Bine, dacă vreà Dumnezeu.

— Ce fel: «dacă o vreà Dumnezeu»? Ce are să se amestice Dumnezeu la vânzarea boilor noștri?

— Iacă are.

— Măi femeie, nu fi și tu forfecătură! Suntem noi stăpâni pe boi sau nu?

Avem dreptul să-i vindem sau n'avem? Răspunde?

— Suntem stăpâni ș'avem dreptul, dacă vreă Dumnezeu.

— O ții una și bună; «dacă vreă Dumnezeu»! Adecă, să fie numai pe voia ta. Așa mi se cade, dacă cer sfat de la un cap de muere, care nu știe să încurce două paie.

— Hăis! Prier, cea! Zorilă, — zise el boilor răștit, învârtind deasupra lor o vărguță de alun și urcându-se în car.

— Mă duc să-mi vând boii la târg. Să ne vedem sănătoși peste trei zile!

— Ne-om vedeà, dacă vreă Dumnezeu.

— Apoi nu spun eu, că femeia îndărătnică te scoate din sărite. Iacă zău poci cădeà într'un păcat așa pe nemâncate, atât te ciocănește cu gura. Hăis! Prier, cea! Zorilă.

Pârvu ajunsese la târg.

Acolo mare înghesuială și tãmbălău de nu puteai răsbate cu sufletul. Toate prãvăliile de pe strade încărcate cu marfă nouă de Brașov, Lipsca și Țarigrad. Numai bani să fi avut cineva. Câmpul vitelor, cât coprindeai cu ochii roată împrejur, tixit cu boi, cai, oi, trăsuri și căruțe de toate soiurile, de toate prețurile. Apoi hãmurării, olării, sticlării, locante, la fiecare pas; și o învãlmășeală și o fer-tură de norod și strigăte de telali și pocnete de bice și nechezuri de cai, încât bietul Pârvu nu mai

știà pe ce lume se găsește. El își deslegă boii în iarmaroc, le așternù o sarcină dinainte și, așezându-se în car, cam într'un cot, se puse pe așteptat mușterii. Se rotiră împrejurul lui doi, trei ovrei, cu mâinele în buzunare, foarte fuduli, care, când auziră de prețul boilor, dădură din umere și plecară; dar și Pârvu nu erà mai puțin fudul: cu cât mușterii îi desprețuiau marfa, cu atât el o urcă mai sus. Venià de pildă un perciunat și întrebà:

— Bade, bade! Chite purale boii?

— Treizeci de galbeni cu zimiți și fără bortă, răspundeà el hotărât.

— Treizeci de galbeni pentru cine întreabă, dar pentru cine cumpără?

— Aista-i prețul, cui place; cui nu, eacă drumul!

Așà se petrecù ziua în ciocniri de cuvinte, în târgueli fără ispravă, iar pe la întunecate, Pârvu, ostenit de atâta vorbă de clacă, se culcă în car, ca toți vânzătorii de boi, ce se aflau în iarmaroc.

Când se deșteptă a doua zi, ce să vadă?... boii nicăeri. Dă în sus, dă în jos, aleargă Pârvue pe la prefect, subprefect, polițai, primar... închină-te Pârvue pe la toate icoanelè... boii intraseră în pământ. In sfârșit după trei zile de căutare, Pârvu care-și cheltuise acum și paraua de naforă, găsi boii într'o pădure, hămisiți de foame, furați de un cinstit de negustor, scăpat de curând din temniță,

și care așteptă numai noaptea să-i treacă peste hotar.

Când își aduse Pârvu boii de funie în iarmaroc, îi clătină vântul, de slabi ce erau, iar lui i se părea că-i are de dar, întru atâta pierduse nădejdea de a-i mai găsi. El îi dădă acum pe jumătate preț, fiindcă erau acum pe spartul târgului și boii pierduseră din fața lor. Dar erau bani buni și aceia, luați ca din drum, căci puțin a lipsit să rămâie fără boi și fără bani.

După ce a bătut palma cu negustorul și a numărat zimții unul câte unul, punându-i la brâu într'o pungă de piele cu baere, Pârvu voi să plece acasă; dar, nefiind mult până în seară și temându-se să nu înopteze pe drum, se hotărî să rămâie până a doua zi. Atras deci de o slujenie de mai-muță, ce stă în vârful unui par și de un paiat uns cu făină pe obraz, care bătea toba din rășputeri la ușa unui cort, chemând norodul să vadă «minunea minunilor», «copilul sburător», «calul năsdrașvan» și «omul care a înghițit iatagane». Pârvu dădă cincizeci de bani și intră la comedie. Toate au fost cum au fost: minunății nemțești nu altceva: treceri prin cerc, frânturi de șele, iatagane înghițite, șoareci înhămați; dar năsdrașvaniile calului le-au întrecut pe toate. Mă rog! Cum a eșit calul de după perdele s'a plecat în genunchi în fața publicului în chip de «bine v'am găsit sănătoși». Apoi punându-și ceasornicul dinainte, a

arătat ceasurile fără greș, bătând de atâtea ori cu copita în pământ, câte ceasuri erau; și, la întrebarea «ce-i place mai bine: biciul sau grăuntele?» a răspuns, la bici din cap, adică «nu» și la grăunte, plecând din cap, adică, «da». Iar când băiatul îl întreabă :

— Ia seama murgule, și-mi spune, cine din toată lumea adunată aci, e mai bețiv? — calul se așternu pe fugă, făcu câteva roți împrejur, se opri dinaintea unui om, îl mirosi, apoi fugi mai departe; îl mirosi pe un altul și iar fugi, dar, când ajunse dinaintea lui Pârveu, părdalnica de vită stătù pe loc și începù să bată din picior.

— Nu cumvâ e ăsta? întreabă paiatul.

Calul dădu din cap și nechează.

Nici că nu mai încăpeà vorbă, «ăsta-i» răspunse calul în limba lui, așa ca să-l înțeleagă și copiii.

Râdea lumea cu chef, râdea și Pârveu, apoi cu toții eșiră mulțumiți pentru cei cincizeci de bani dați la intrare.

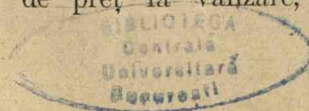
— Ascultă Pârvule, îi zise o cunoștință de a lui din iarmaroc, vita cea de cal o fi spus sau nu adevărat; dar știu și eu una adevărată.

— Ce?

— N'ai dat aildămaș pentru vânzarea boilor.

— A! bine zici, adaose un al treilea; asta nu-i cu cale între gospodari cinstiți.

Pârveu stătù un moment pe gânduri; pierduse jumătate de preț la vânzare, mai cheltuise din

20981

pungă cu căutarea boilor, mai dăduse cincizeci de bani la comedie... ei... ce mai la deal la vale? «Unde a mers mia, meargă și suta!».

— Hai la aldămaș!

Plini de chef, Pârveu cu tovarășii săi, intră într'o crâșmă și acolo: «ține, na, cumetre»! se prelungi aldămașul, până ce ochii lui Pârveu se păinjinară de vedeà ca prin ciur. Incă două-trei pahare și Pârveu vâjuit cu desăvârșire căzù sub masă, spre îndeplinirea proorocirii calului. Mai zi că nu sunt și dobitoace nădrăvane!

A doua zi Pârveu se deșteaptă cu capul înfierbântat și cu ochii grei în arestul poliției. Caută la brâu, dar găsește dacă ai ce!... Banii își căutaseră și ei de drum cu punga cea cu baere dimpreună.

Asta a fost o adevărată pacoste.

Pârveu alergă iar la toate fețele cârmuirii, se închină iar la toate icoanele, lăcrămând după punga lui; însă banii, mai șireți decât boii, știură să se ascundă mai bine.

După trei zile de zadarnică căutare, Pârveu fû silit să-și vândă și carul, spre a-și plăti datoriile la casa unde găzduise și se întoarse acasă pe jos, prin colbul drumului, pleoștit ca vai de el, gândind... adică negândind nimica; ce erà să se trudească a gândi la lucruri ce nu se mai puteà întoarce!

— Cine-i acolo ? strigă femeia lui Pârvu, auzind în puterea nopții o bătae la ușe.

— Eu, bărbatul tău, dacă o vrea Dumnezeu ! răspunse bietul om pocăit.

N. GANE.

In ajunul Crăciunului

Pentru a treia oară întâlnesc azi pe bătrâna asta cu doi copilași de mână. Ce slabă-i săraca și deabia merge, e îmbrăcată într'o cațaveică din petece toată, pe care are o broboadă de lână gălbue și în picioare târâe rămășițele unor foști șoșoni. Copii, gătiți în vechituri de căpătat, palizi la față se uită cu ochi mari, speriați, pe la vitrinele pline de jucării.

O, ce milă mi-e de copiii săraci, cari n'au jucării de Crăciun, și căroră «Anul Nou» nu le aduce nici o surpriză. Și totuși nu-i aceasta cea mai tristă pagină din viața lor! Cum ași vrea să știu ce gândește ei acum!... probabil, ce gândeam și eu la vârsta lor. Și merg după ei, lângă ei viața mea se amestecă cu a lor, bătrâna mi-e și mie bunică. E o zi de moină, parcă-i primăvară. Strada îi tixită de lume. Trăsurile, pe două șiruri, se mișcă încet ca după mort. Prin prăvălii e o îmbulzeală și o zarvă ameteitoare. Se miră bătrâna de atâta sodom... Ne-am oprit în fața unei vitrine mari.

— I, ce frumos e bunicuță... Eu,... aș vrea să am arapu ăla călare pe țap... Da tu Lizico, tu ce-ai vreà?

— Eu? Stăi să-ți spui... Și Lizica se uită amețită: par'că i-ar fi frică să ia așa iute o hotărâre. Sunt atâtea lucruri frumoase și toate-i plac, toate fac să-i bată inimioara de surpriză, de bucurie, de dorinți naive.

Eu vreau păpușa aia mare cu pălărie roșie.

Și Lizica o arată cu degetul. Un popor de păpuși, cu brațele întinse, cu obrazii umflați și rumeni par a privi mirate la noi cu ochii lor de mărgele. În mijlocul lor, e una mai mare; și stă în picioare, și are ciorapi și pantofi de lac, și e gătită în rochie de mătase... Pe asta o vreà Lizica.

Auzi, bunicuță, Ionel zice că păpușa asta vorbește... Nu-i așa că pupușile nu vorbesc?

— Haide-ți copii, nu vă mai uitați, că astea nu-s pentru noi...

— Da pentru cine-s. bunicuță?

— Ia,... pentru cei bogați!

— Da noi nu suntem... bogați?...

Și se duc. Lizica mai întoarce capul, ca să-și ia adio dela păpușa ei. Iar eu mă duc pe urma lor, gânditor...

Intr'un fund de mahala văd o cocioabă pleoștită, îngropată în pământ până în ferești: geamurile sunt murdare, sparte și cârpite cu hârtie; înăuntru e o lumină vânătă, fumurie, pe pereții

umezi sunt dungi de ploae. O rogojină ruptă acoperă singurul pat și singura mobilă a acestei vizuini; la căpătâi, lângă sobă, care-i mai totdeauna rece, sunt aruncate vrașiște țoale vechi care miroase a bolnav.

Acolo văd intrând pe «bunicuța» cu o pâne la subțioară și cu cei doi copilași, care nu știu și nu pot pricepe cum se face asta, că nu sunt și ei «bogați». Și n'au de nicăeri nici un ajutor, și nu-i o mână de bărbat s'aducă o doniță de apă în casă...

Și mâine e Crăciunul!

.....

Pentruce, în momentul acesta, mă duce gândul în locuri pe unde n'am umblat niciodată? Cine-i bătrânul acesta, cu fața de apostol și de ce-l păzește un jandarm la ușe?... A, aici în temnița dela Seghedin. Bătrânul e Rațiu — cea mai nobilă, cea mai sfântă figură de martir a timpului în care trăim.

Mâine e Crăciunul!... Și blândul, divinul profet își razimă fruntea pe mâna-i stângă, iar cu dreapta scrie încet cu creionul pe mesuța de brad.

«Mâine e Crăciunul, Florile dalbe, florile dalbe de măr».

Apoi stă și se gândește cu drag și milă, la cei deacasă.

Niciodată nu i s'a părut închisoarea mai aspră. ceasurile mai lungi, singurătatea mai tristă. Ca

printr'un vis își revedea căsuța, altarul în care a trăit o viață de muncă cinstită, de jertfă și de eroism, grădina cu pomi sădiți de el, se vede la masă lângă soția lui, între copii lui, prăznuind în pace și iubire Nașterea Mântuitorului...

În lumina de amurg ce străbate, tot mai scăzută prin ferestre, părul alb al martirului strălucește ca de o dumnezeiască aureolă. Poate că Rațiu simte în clipa asta că milioane de Români se gândesc la el. Figura lui inspirată zâmbește distrat ca de-o amintire duioasă, ca de-o speranță fermecătoare...

Unde-l duc gândurile, — pe când mâna lui slabă scrie în neștire pe mesuța de brad: «Sculați frați!... Florile dalbe, florile dalbe de măr!».

AL. VLAHUȚĂ.

Vulpea bearcă

A fost odată un vânător, care, decâteori mergea la vânătoare, avea obicei să ia cu dânsul pe servitorul său, iar când se întorcea înapoi, povestează cui vrea să-l asculte, o mulțime de întâmplări minunate, cari de când lumea nu trecuse nimănui nici măcar prin vis și la toate aceste basme nu

lipseà nici odată a aduce ca martor pe bietul servitor, adevărat om al lui Dumnezeu.

Azi așa, mâine așa, până într'o zi acesta, sătul de a face mereu de pomană meseria ticăloasă de martor mincinos, își ceru seamă dela stăpân și voi cu tot dinadinsul, ca să-și iă ziua bună dela el.

Stăpânul stăruî, ca să afle pricina acestei neașteptate hotărâri și cu vorbe blânde îl întrebă:

— «Oare nu te mulțumești cu simbria ta și cu traiul ce ai în casă la mine, de vrei să mă lași?».

— «Să nu păcătuiesc, cucoane», îi răspunse servitorul, «toate sunt bune la domni-ta, Dumnezeu «să-ți deà tot bine! dar să-ți spui curat și să nu-ți «rîie cu supărare, uite mă mustră cugetul de atâtea «dovezi mincinoase, ce-mi ceri să dau pe toată «ziua când începi, adică să fie cu ertăciune, când «începi să tai la palavre vânătorești. E păcat de «Dumnezeu, cucoane, să mă afundez eu cu totul «în focul Gheenei și să port eu, săracul de mine, «tot ponosul păcatelor, cu cari domnia-ta îți încarci «de bună voe sufletul. Lasă-mă mai bine să mă «duc cu Dumnezeu».

Așa vorbî servitorul și stăpânul se puse pe gânduri; dar fiindcă el cunoștea prețul unei slugi drepte și credincioase, se răs-gândî bine și îi răspunse într'astfel;

— «Iă ascultă băete! Văd că tu ești om cu «frica lui Dumnezeu. Rămâi la mine și ajută-mă «să mă desbar de pârdalnicul meu de nărav. Cre-

«demă că nici eu n'ași voi să spun ceeace nu prea
 «este tocmai adevărat; dar ce să-i faci năravului!
 «Mă iă gura pe dinainte. Așă dar să facem cum e
 «mai bine, să facem între noi o învoială ca să
 «scap eu de așă urât cusur, să rămâi și tu împăcat
 «cu sufletul. Când mă voi află în vreo adunare, tu
 «să mă tragi de mâneca hainei, căci eu îndată voi
 «îndrepta-o după ființa adevărului».

Așă spuseră și așă rămase să fie.

Peste câteva zile, șezând la masă cu alții, vânătorul începù să povestească că la o vânătoare, la care fusese de curând, i-a eșit înainte o vulpe, care aveà o coadă, o coadă lungă, lungă cel puțin de cinci stânjeni!!!

Pe când în focul povestirii el rosteà acestea cu cea mai deplină încredințare, ca și cum lucrul ar fi fost tocmai, după cum el spuneà, deodată se simți tras pe dindărăt de mâneca surtucului. Iși aduse aminte de tocmeala cu servitorul; își luă vorba înapoi și îndreptându-se că, în ferbințeala vânătoarei, nu va fi văzut tocmai bine, reduse coada vulpei până la vreo doi stânjeni.

O nouă smucitură de haină îl făcù s'o mai scurteze cu un stângen.

La a treia, o ciontì până la doi coți.

Simțind încă și acum efectele restrictive ale consecinței servitorului se înduplecă a mai reteză din coada vulpei: «Doi coți întocmai nu va fi fost»,

zise el asudând, dar pre legea mea, că erà de «un cot și mai bine».

Servitorul care se bucurà acum și mulțumeà în sine lui Dumnezeu, auzind în fine pe stăpânul său cum se leapădă din ce în ce mai mult de ispitele Satanei, crezù că e momentul nemerit spre a-l aduce la o deplină pocăință și-l mai trase încă odată de mânecă.

Dar răbdarea vânătorului era ajunsă la culme și întorcându-se deodată înfuriat către neîmblânzitorul său censor, se răstì la dânsul strigând în gura mare: «Bine, mișelule! Nu-ți este destul cu atâta? «Ce vrei să las vulpea bearcă? Dar mai bine să te ià pe tine dracu de o mie de ori, decât să rămâe vulpea mea fără coadă».

AL. ODOBESCU.

Judecata Vulpii

Un om mergeà odată la treaba lui, prin niște munți. Alături de drumului, aude un glas milogindu-se și grăind:

— Fă-ți milă și pomană, creștine, și mă scapă delà peire.

— Cine ești tu și unde te aflì?

— Ià aici, aici, în vâgăuna asta. Fă bine, așa să trăești și dă la o parte piatra de deasupra.

— Omul caută în dreapta, caută în stânga, și dă de văgăuna deasupra căreia era un petroiu mare.

— Ce să vezi D-ta? acolo era culcușul unui balaur. Pe când se află încolăcit și dormià, iată că un colț de piatră, groasnic de mare, se desface din munte și prăvălindu-se cade drept peste văgăuna balaurului și-l închide acolo. Șarpele, svâc! în sus, svâc! în jos, ca să easă. Aș! unde era pomana aceea. Piatra erà mare și astupà intrarea văgăunii, de nu rămăsese loc deschis nici cât să bagi degetul. Se svârcolià balaurul în ghiara morții de foame, de sete și de osteneală și să scape de acolo, era peste poate.

Rugăciunea șarpelui înmuiă inima omului, care se pune de caută o pârghie, se luptă cu bolovanul de piatră, și încet, încet, îl dă nițel deoparte deasupra văgăunii, atât cât puteà șarpele să easă.

— Bogdaproste! că mai văzui odată lumina soarelui; mai pot să suflu și eu în voe, zise balaurul.... Gătește-te acum, omule, că am să te mânânc. Nu mai pot, uite, de foame; sunt lihnit dela inimă.

— Ce stai tu de vorbești, balaure? D'apoi eu ți-am făcut bine. Asta să-mi fie răsplata?

— Bine, ne bine, nu voi să știu. Răsplătire la noi nu scrie.

Și de odată se încovrigă împrejurul omului și-l cuprinse, de acesta nu se mai puteà mișcà de loc.

— Stăi frate, mai zise omul; astfel ți-e dreptatea?

Eu nu mă cunosc vinovat cu nimic. Să mergem la judecată!

— Să mergem, dacă vrei, la judecată. Dar eu îți spun că o să o perzi. Totuși, ca să nu poți a te plânge că te-am mâncat pe nedrept, aidem și la judecată! Numai, grăbește pașii, că mi-e foame de tot.

Și, mai slăbind pe om din chingi, acesta apucă pe câmp cu pași grăbiți și tremurând de frică....

În calea lor întâlnește o vulpe și se îndreptară către dânsa.

— Vulpe, începui omul a zice, iată ce bine am făcut eu balaurului acesta și iată ce rău va să-mi facă el mie. Cu dreptul e? judecă tu.

— Ce-ai zis, ce ai zis? — întreabă vulpea. Omul își mai spuse încă o dată focul ce-l arde.

— Ca să judec, trebuie să merg la fața locului, să văz cu ochii mei și să auz cu urechile mele. Altfel nu știu să judec.

Se învoiră și plecară la fața locului. Și ajungând aci, începui omul să spue șiretenia pricinei.

— Iacă ici, în văgăuna asta, ședeă balaurul încolăcit și petroiul ăsta năprasnicul, căzând din munte îi astupă eșirea. Trecând eu p'aci șarpele mă rugă să-l scap de peire. Eu vrui să-i fac bine: mă lup-tai, dădui bolovanul nițel la o parte și-i făcui loc să easă. El, dacă eși mă cuprinse, cum îl vezi, încolăcindu-se peste mădularele mele și acum voește să mă mănânce.

— Aşa este balaure?

— Aşa, da! Fiindcă astfel cere dreptatea.

Vulpea se mai gândi niţel şi răspunse:

— Măi frate, desluşiţi-mă bine, că eu nu pricep
aşa advocăţeşte. Spune, omule, şiretenia din capul
locului şi arată-mi şi cu mâna.

— Iată, în văgăuna asta de ici, pe care o vezi
cu ochii, stă şarpele încolăcit şi astupat acolo de
petroiul ăla ma....

— În văgăuna asta, zise şi întrerupse vulpea.
Ce, smintit eşti, mă? Nu se poate una ca asta!...
Spune drept omule!

— Drept spun... Aşa este balaure?

— Tocmai precum spune omul.

— Fie că mie nu-mi vine să cred că poate să
încapă o aşă namilă de trup într'o văgăună atât
de micuţă. Trebuie să văz cu ochii mei, ca să crez.

Şarpele vrù ca să încredinţeze pe vulpe. Se des-
covrigă de pe om, se târăşte, se strecoară în vă-
găună, încet, încet, încolăcindu-se ca să încapă. În
vremea asta, vulpea face un semn cu ochiul omului.
Acesta o pricepe. Şi tocmai când balaurul zicea
vulpilor:

— Acum vezi?

— Văz.

— Ei, crezi?

— Cred.

— Judecată după dreptate.

— După dreptate judec, — omul puse umărul.
se opintì cu desnădăjduire dete piatra la loc și
clape! acoperì văgăuna din nou.

Vulpea zise:

— Așà cere dreptatea;

P. ISPIRESCU.

II. POVEȘTI

Balaurul cel cu șapte capete

A fost odată ca niciodată, etc.

A fost odată într'o țară un balaur mare, nevoe mare. El aveà șapte capete, trăià într'o groapă și să hrănià numai cu carne de oameni. Când eșià el la mâncare, toată lumea fugeà, se închideà în case și stà ascunsă, până își potoleà foamea, cu vre-un drumeț, pe care îl trăgeà ața la moarte. Toți oamenii locului se tânguiau de răutatea și de frica balaurului.

Rugăciuni și câte în lună și în soare se făcuse, ca să scape pe biata omenire de acest nesățios balaur; dar în deșert.

Fel de fel de fermecători fură aduși, însă rămaseră rușinați cu vrajele lor cu tot.

În cele de pe urmă, dacă văzù împăratul că toate sunt în deșert, hotărî ca să deà pe fica lui de soție și jumătate împărăția sa aceluï voinic, care va scăpà țara de această urgie, și dete în știre la toată lumea hotărârea sa.

Iar, după ce se duse vestea în țară, mai mulți

voinici se vorbiră să meargă împreună la pândă și să mântuiască țara de un așa balaur înfricoșat. Ei se înțeleseră între dânșii ca să facă un foc la marginea cetății, care erà mai apropiată de locul unde trăia balaurul și în care cetate erà și scaunul împărăției și acolo să steà să privegheze pe rând unul câte unul, pe când ceilalți să se odihnească, ca nu cumvâ acela ce ar fi de pândă, să doarmă și să vie balaurul să-i mănânce d'a gata. Deci făcură legătură ca acela care va lăsà să se stingă focul, să fie omorât, drept pedeapsă dacă va dormi, când ar trebuì să fie deștept.

Cu acești voinici se întovărăși și un om verde, pui de Român, știi colea, care auzise de făgăduința împăratului și venise să-și cerce și el norocul.

Porniră deci cu toții și aleseră un loc aproape de groapă și se puseră la pândă.

Pândiră o zi, pândiră două, pândiră mai multe zile și nu se întâmplă nimic; iar când fù într'una din zile, cam după sfințitul soarelui, pe când erà de rând viteazul nostru să pândească, eși balaurul din groapă și se îndreptă către voinicii care dormiau pe lângă foc.

Viteazul care priveghià, i se făcuse inima cât un purice, dar îmbărbătându-se se repezì și unde se aruncă, mare, asupra balaurului cu sabia goală în mână și se luptă cu dânsul, până îi veni bine și hărșt! îi tăie un cap, hărșt! și-i mai tae unul

și așa câte unul, câte unul, până când îi tăe șease capete.

Balaurul se svârcolea de durere și plesnea din coadă, de te luă fiori de spaimă; viteazul nostru însă se lupta de moarte și obosise, iar tovarășii săi dormiau duși.

Dacă văzù el că tovarășii săi nu se deșteaptă, își puse toate puterile, se mai aruncă odată asupra grozayului balaur și-i tăie și capul ce-i mai rămăsese. Atunci un sânge negru lăsa din ea fiara spurcată, și curse, și curse până se stinse și foc și tot.

Acum, ce să facă viteazul nostru ca să nu găsească focul stins, când s'or deșteptă tovarășii lui? Căci legătura le erà să omoare pe acela care va lăsa să se stingă focul. S'apucă mai întâi și scoase limbile din capetele balaurului, le băgă în sân și iute, cum putù, se suì într'un copac înalt și se uită în toate părțile, că doar va vedeà undevà vre'o zare de lumină, să se ducă și să ceară nițel foc, ca să ațate și el pe-al lor, ce se stinsese.

Cătă într'o parte și într'alta și nu văzù nicăeri lumină. Se mai uită odată cu băgare de seamă și zări într'o depărtare nespūsă o scânteie ce abià licărià. Atunci se dete jos și o pornì într'acolo.

Se duse, se duse, până ce dete de pădure, în care întâlni pe Murgilă, pe care il opri în loc, ca să mai întârzie noaptea.

Merse după aceia mai departe și dete peste Miază Noapte și trebui s'o lege și pe dânsa ca

să nu dea peste Murgilă. Ce să facă, cum să dreagă ca să isbutească ? O rugă ca să-i ajute a luă un copac în spinare pe care, zicea el, îl tăiasse dela rădăcină ; o învăță el să se pue cu spatele la copac, de cealaltă parte, va trage cu mâinile, ca să-i pice în spinare și să-l ia, să se ducă la treaba lui.

Miază Noapte, de milă și de rugăciunea ce-i făcù, se puse cu spatele la copacul pe care i-l arată viteazul și, pe când împingea, el o legă de copac cobză și porni înainte, căci n'avea vreme de pierdut.

Nu făcù multă cale și întâlni pe Zorilă ; dar lui Zorilă nu prea îi dă meșii a stă de vorbă, căci zicea el, se duce după Miază Noapte, pe care o luase la goană. Făcù ce făcù și-l puse și pe dânsul la bună rânduială ca și pe ceilalți doi, dar cu mare bătaie de cap. Apoi plecă înainte și se duse până ce ajunse la o peșteră mare, în care zărise focul.

Acî dete peste alte nevoi. În peșteră acolo trăiau niște oameni uriași, care aveau numai câte un ochiu în frunte. Cerù foc dela dânșii dar ei în loc de foc, puseră mâna pe dânsul și-l legară. După aceea așezară un cazan cu apă pe foc și se găteau să-l fiarbă ca să-l mănânce.

Dar tocmai când eră să-l arunce în căldare, un sgomot se auzi nu departe de peștera aceea ; toți eșiră și lăsară pe un bătrân de al lor ca să facă astă treabă.

Cum se văzù viteazul nostru singur numai cu

unchiașul îi puse gând rău. Unchiașul îl deslegă ca să-l bage în căldare, dar voinicul îndată puse mâna pe un tăciune și-l asvârli drept în ochiul bătrânului, îl orbî și apoi fără să-i dea răgaz a zice nici căre! îi puse o piedică și-i făcù vânt în cazan.

Luă focul după care venise, o apucă la sănătoasa și scăpă cu fața curată.

Ajunse la Zorilă, îi dete drumul. După aceea o tulî la fugă și fugî până ce ajunse la Miază Noapte, o deslegă și pe dânsa și apoi se duse și la Murgilă, pe care-l trimese să-și vadă de treabă. Când ajunse la tovarășii săi, ei tot mai dormiau. Nu începuse, vezi, încă a se arătà albul zilei, atât de lungă fu noaptea, fiindcă voinicul îi oprise cursul și așa avù timp destul să colinde după focul care îi trebuia.

N'apucă să ațâțe focul bine, și tovarășii săi deșteptându-se, zise :

— Dar lungă noapte fu asta, măi vere!

— Lungă, da, vericule, răspunse viteazul. Și se umflă din foale ca să aprinză focul.

Ei se sculară, apoi începură a se întinde și a căscà, dar se cutremurară când văzură namila de lighioană lângă dânsii și un lac de sânge cât pe colo. Sgâiră ochii și cu mare mirare băgară de seamă că capetele balaurului lipsesc, iară viteazul nu le spuse nimic din cele ce pățise, de teamă să

nu între ura între dânşii şi se întoarseră cu toţii în oraş.

Când ajunseră în cetate, toată lumea se veseliă cu mic cu mare, de uciderea balaurului, dà laudă Sfântului că trecuse noaptea cea lungă şi mai ajunsese odată iară la ziuă şi ridică până la înaltul cerului pe mântuitorul lor.

Viteazul nostru, care văzuse şi el lipsa capetelor nu se frământă de loc cu firea, fiindcă se ştiă curat la inimă şi porni către curtea împărătească, ca să vadă ce s'o alege cu capetele fără limbi, căci el înţelesese că aci trebuie să se joace vre-o drăcie.

Pasă-mi-te bucătarul împăratului, un Țigan negru şi buzat, se dusesse d'a minune să vadă ce mai alabala pe la flăcăii ce stau de pândă. Şi dacă dete peste dânşii dormind şi peste dihania spurcată fără suflare, el se aruncă cu satârul dela bucătărie şi-i tăie capetele. Apoi merse la împăratul cu capetele şi i le arătă, fălindu-se că el a făcut isbânda.

Iară împăratul dacă văzû că se înfăţişă bucătarul curţii cu isbânda, făcû o masă mare, ca să-l logodească cu fiica sa şi pusesese în gând să facă o nuntă unde să cheme pe toţi împăraţii.

Țiganul arătă la toată lumea hainele sale pe care le umpluse de sânge ca să fie crezut.

Când ajunse viteazul nostru la palat, împăratul sedea cu voe bună la masă, iară ciorpina stă în capul mesei pe şapte perne.

Cum ajunse la împăratul, îi zise voinicul :

— Prea Inalte Impărate, am auzit că oarecine s'ar fi lăudat către Măria-Ta că el ar fi ucis balaurul. Nu e adevărat, Măria-Ta, că el ar fi ucis pe balaur. Nu e adevărat, Măria-Ta; eu sunt care l'am omorât.

— Minți, mojjicule, strigă țiganul îngâmflat și poruncì slugilor să-l deà afară.

Impăratul, care nu prea credeà să fi făcut țiganul astă voinicie, zise :

— Cu ce poți dovedì zisele tale, voinicule ?

— Zisele mele, răspunse viteazul, se pot dovedì prea bine; porunciți numai ca mai întâi să se caute dacă capetele balaurului, care stau colea la iveală, au și limbile lor ?

— Să caute, să caute, zise bahnița.

El însă o băgase pe mâneacă, dar se prefăcea că nu-i pasă.

Atunci căutară și la nici unul din capete nu găsiră limbă; iar mesenii înmărmuriră, că ce va să zică astà.

Țiganul care o sfeclise de tot și care se căià de n'a căutat capetele în gură mai înainte de a le aduce la împărat, strigă :

— Dați-l afară că e un smintit și nu știe ce vorbește.

Impăratul însă zise :

— Tu, voinicule, vâ să zică, ne dai să înțelegem

că acela a omorât pe balaur, care va arătă limbile ?

— Fugi de-acolo, Impărate, zise țiganul care tremură ca varga și se îngălbenise ca ceara, nu vezi că calicul ista este un deșucheat, care a venit aci să ne amăgească ?

— Cine amăgește, răspunse voinicul liniștit, să-și iă pedeapsa.

El începù apoi a scoate limbile din sân și a le arătă la toată adunarea și decâte ori arătă câte o limbă, de atâtea ori cădeà și câte o pernă de sub țigan, până ce, în cele din urmă, căzù și de pe scaun, atât de se speriasse dihania.

După aceea voinicul nostru spuse toate câte a pățit și cum a făcut de a ținut noaptea atât de mult timp. Nu-i trebuì împăratului să se gândească mult și să vadă că voinicul care vorbeà aveà dreptate și cum erà de supărat pe țigan pentru mișelia și minciuna lui cea nerușinată, porunci și numai decât se aduse doi cai neînvățați și doi saci de nuci, legă pe țigan de coadele cailor și sacii cu nuci și le dete drumul.

Ei o luară la fugă prin smârcuri și unde cădeà nuca, cădea și bucățica, până s'a prăpădit și țigan și tot.

În urmă, pregătindu-se lucrurile, după câteva zile se făcù nuntă mare și luă Românașul nostru pe fata împăratului de soție și ținù veselie mare și nepomenită mai multe săptămâni, punându-l în

scaunul împărăției, iar fata lăcrămă și mulțumì lui Dumnezeu că a scăpat de harapina spurcată.

Și eram și eu p'acolo și dedeam ajutor la nuntă, unde căram apă cu ciurul, iar la sfârșitul nunții, aduse un coș de prune uscate, să arunce în ale guri căscate.

P. ISPIRESCU.

Punguța cu doi bani

Erà odată o babă și un moșneag. Baba aveà o găină și moșneagul un cocoș; găina babei se ouà de câte două ori pe zi și baba mâncà o mulțime de ouă; iar moșneagului nu-i dà nici unul. Moșneagul într'o zi, pierdù răbdarea și zise:

— Măi babă, mănânci ca în târgul lui Cremene. Ţa dă-mi și mie niște ouă, ca să-mi prind poftă măcar.

— Da, cum nu, zise baba care erà foarte sgâr-cită. Dacă ai poftă de ouă bate și tu cocoșul tău să facă ouă, și-i mâncà; eu așa am bătut găina, și iacăt-o cum se ouă.

Moșneagul pofticios și hapsin, se ià după gura babei și, de ciudă, prinde iute și degrabă cocoșul și-i dà o bătae bună, zicând:

— Na! ori te ouă ori du-te dela casa mea, ca să nu mai strici mâncarea degeaba.

Cocoșul, cum scăpă din mâinile moșneagului, fugi de acasă și umblă pe drumuri bezmetec. Și cum mergea el pe drum, numai iată că găsește o punguță cu bani. Și cum o găsește o iă în clonț și se întoarnă cu dânsa înapoi, spre casa moșneagului. Pe drum întâlnește o trăsură c'un boer și cu niște cocoane. Boerul se uită cu băgare de seamă la cocoș, vede în clonțu'i o punguliță și zice vizitiului:

— Măi! i'a dă-te jos și vezi ce are cocoșul cela în plisc?

Vizitiul se dă iute jos din capra trăsorii și, c'un fel de meșteșug, prinde cocoșul și luându-i punguța din clonț, o dă boerului. Boerul o iă fără pă sare, o pune în buzunar și pornește cu trăsura înainte. Cocoșul, supărat de asta, nu se lasă; ci se iă după trăsură, spuind neîncetat:

Cucurigu! boeri mari,
Dați punguța cu doi bani!

Boerul înciudat, când ajunse în dreptul unei fântâne, zice vizitiului:

— Mă! iă cocoșul ist obrasnic și'l dă în fântâna ceea.

Vizitiul iarăși se dă jos din capra trăsorei, prinde iarăși cocoșul și'l asvârli în fântână.

Cocoșul, văzând această primejdie, ce să facă? Incepe a înghiți la apă; și înghite, și înghite până ce înghite el toată apa din fântână. Apoi sboară

de acolo afară și iarăși se iă în urma trăsurii zicând :

Cucurigu! boeri mari,
Dați punguța cu doi bani!

Boerul văzând aceasta s'a mirat cumplit și a zis :
Mă! da al dracului cocoș îi ăsta! Ei las! că ți-oi da eu ție de cheltuială, măi crestatule și pin-tenatule! și cum ajunge acasă, zice unei babe dela bucătărie, să iă cocoșul, să-l svârle într'un cuptor plin cu jăratie și să pue o lespede la gura cuptorului. Baba căinoasă la inimă, ascultă de cuvânt; face cum i-a zis stăpână-său. Cocoșul, cum vede și astă mare nedreptate, începe a vărsà la apă; și toarnă el toată apa cea din fântână pe jăratec, până stinse focul de tot și se răcorește cuptorul! ba încă face și o apărie prin casă, de s'a îndrăcit de ciudă hârca dela bucătărie. Apoi dă o bleandă lespezii dela gura cuptorului, iese teafăr și de acolo, și fuge la fereastra boerului și începe a trânti cu ciocul în giamuri și a zice :

Cucurigu! boeri mari.
Dați punguța cu doi bani!

— Măi că mi-am găsit beleaua cu dihania cea de cocoș, zise boerul cuprins de mirare! Vizitiu! ia-l de pe capul meu și-l asvârlă în cireada boilor și a vacilor; poate vre'un buhai înfuriat i-a veni în hac: l'a luà în coarne și om scăpà de supărare.

Vizitiul iarăși ià cocoșul și'l asvârlă în cireadă! Atunci bucuria cocoșului. Să-l fi văzut cum înghițeà la buhai, la boi, la vaci și la viței; pân'a înghițit el toată cireada, și-a făcut un pânțece mare, mare, cât un munte. Apoi, iar veni la fereastră, întinse aripile în dreptul soarelui, de întunecă de tot casa boerului și iarăși începe:

Cucurigu! boeri mari,
Dați punguța cu doi bani!

Boerul când mai vedeà și astă dândănae, crăpă de ciudă și nu știà ce să mai facă, doar va scăpă de cocoș.

Mai stă boerul cât mai stă pe gânduri până-i vine iarăși în cap una:

— Am să-l dau în hasnaua cu bani; poate va înghiți la galbeni, i-à stă vre-unul în gât, s'a înecă și oiu scăpă de dânsul. Și cum zice, umflă cocoșul de o aripă și-l svârlă în hasnaua cu bani; căci boerul acela, de mult bănărit ce aveà, nu-i mai știà numărul!... Atunci cocoșul înghite cu lăcomie toți banii și lasă toate lăzile pustii. Apoi ese și d'acolo, el știe cum și pe unde, se duce la fereastra boerului și, iar începe:

Cucurigu! boeri mari,
Dați punguța cu doi bani!

Acum după toate cele întâmplate, boerul văzând că n'are ce'i mai face, îi asvârlî punguța. Cocoșul o ià de jos cu bucurie, se duce în treaba lui și lasă.

pe boer în pace. Atunci toate păsările din ograda boerească, văzând voinicia cocoşului, s'au luat după dânsul de-ţi pareà că-i o nuntă şi nu altceva; iar boerul, întristat se uità galeş cum se ducea păsările sale şi zise oftând:

— Ducă-se şi cobe şi tot, numai bine că am scăpat de belea; că nici lucru curat n'a fost aci!

Cocoşul însă mergeà ţanţoş; iar păsările, după dânsul şi merge el cât merge, până ce ajunge acasă la moşneag şi de la poartă începe a cântà: cucurigu! cucurigu!

Moşneagul cum aude glasul cocoşului iese din casă cu bucurie şi când îşi aruncă ochii spre poartă ce să vadă? Cocoşul său erà ceva de speriat! Elefantul ţi-se pareà purece pe lângă acest cocoş; şi apoi în urma lui veneau cârduri nenumărate de păsări care de care mai frumoase, mai cucuete şi mai boghete. Moşneagul, văzând pe cocoşul său aşà de mare şi de greoi şi înconjurat d'atât amar de galiţe, i-a deschis poarta. Atunci cocoşul i-a zis:

— Stăpâne! aşterne un ţol, în mijlocul ogrăzii.

Moşneagul, iute ca un prâsnel, aşterne ţolul. Cocoşul atunci se aşează pe ţol, scutură puternic din aripi şi îndată se umple ograda şi livada moşneagului, pe lângă păsări şi de cirezi de vite; iar pe ţol toarnă o movilă de galbeni, care străluceau la soare de-ţi luà ochii! Moşneagul, văzând aceste mari bogăţii, nu ştià ce să facă de bucurie, sărutând mereu cocoşul şi desmerdându-l.

Atunci iacă și baba veneà, nu știu de unde; și când a văzut unele ca acestea, numa-î selipeau răutăcioasei ochii în cap și plesneà de ciudă.

— Moșnege zise ea rușinată; dă-mi și mie niște galbeni!

Ba pune-ți pofta în cui, măi babă. Când ți-am cerut ouă, știi ce mi-ai răspuns? Bate acum și tu găina să-ți aducă galbeni; c'asa am bătut eu co-coșul, știi tu, din a cui pricină... și iată ce mi-a adus!

Atunci baba se duce în poeată, găbuește găina, o apucă de coadă și o ià la bătae de-ți venià să-i plângi de milă! Biata găină, cum scăpă din mâinile babei, fuge pe drumuri. Și cum mergeà pe drum, găsește și ea o mărgică și o înghite; apoi repede se întoarce acasă la babă și începe de pe la poartă: cot, cot, coticodac! Baba ese cu bucurie, înaintea găinei. Găina sare peste poartă, trece iute pe lângă babă și se pune pe cuiar, coticodocind. Baba atunci se duce fuga să afle ce i-a făcut găina!... Și, când se uită în cuiar, ce să vadă? Găina se ouase o mărgică! Baba când vede că și-a bătut joc de dânsa, o prinde și o bate, până o omoară în bătae! Și așa, baba cea sgârcită și nebună a rămas de tot săracă, lipită pământului. De acum a mai mâncă și răbdări prăjite, în loc de ouă; că bine și-a făcut răs de găină și a ucis-o fără să-i fie vinovată cu nimica, sârmana!

Moșneagul însă erà foarte bogat; el și-a făcut

case mari și grădini frumoase și trăià foarte bine. Pe babă, de milă a pus-o găinăriță; iar pe cocoș îl purtă în toate părțile după dânsul, cu salbă de aur la gât și încălțat cu cioboțele galbene și cu pinteni la călcâie, de ți se părea că-i un Irod de cei frumoși; iar nu cocoș de făcut cu borș.

ION CREANGĂ.

Sfânta Vineri

A fost odată un unchiaș și o mătușe. Unchiașul aveà o fată dela nevasta dintâi și mătușa o fată dela unchiașul dintâi; căci amândoi mai fuseseră căsătoriți câte odată. Fata unchiașului erà atât de bună și de harnică și atât de frumoasă, încât toată lumea se mirà de ea. Iar fata babei erà atât de rea și de leneșe și atât de urâtă, în cât toată lumea o urà. Mătușa erà totdeauna necăjită: de ce fata unchiașului să fie așa de frumoasă și iubită de toată lumea. Ea nu puteà s'o vadă și o certà în toate zilele, ca doar se va desnădăjdui și va luà lumea în cap; dar văzând că ea răbdà cu liniște toate ocările și toate certurile sale, se necăji și mai mult și zise într'o zi unchiașului:

— Unchiașule! Fata ta e o desmetică, o ne-

voiașă, o neascultătoare. Eu n'o mai pot suferi prin casă. Ori o duci unde-i vedeai cu ochii, de unde nu, pâine și sare pe un taler cu tine nu mai mânânc. Se gândi unchiașul, se chibzuî, dar știind cine e mătușa, chemă pe fată și-i zise :

— Fata mea ! Tu acum te-ai făcut mare. Ești înțeleaptă și harnică, poți să-ți câștigi singură hrana. Du-te, dar, unde te-o învăță Dumnezeu ; căci altfel, eu nu mai pot trăi în casă cu mama ta cea vitregă. Fata, la aceste cuvinte începui să plângă și cu inima sfâșiata, după ce-și luă lucrurile sale și puține merinde și după ce îmbrățișă pe bătrânul său tată, plecă. Se duse, până ajunse înaintea unei fântâni. Iar fântâna cum o văzui, îi zise :

— Fată mare și frumoasă ! Ce treci așa de iute, fără să mă bagi în seamă ? Vino de curăță-mă de noroi și mă slujește că la întoarcere îți voi da și eu apă rece să bei. Fata se oprî, o curățî de noroi, o sleî, o drese pe unde eră stricată și plecă înainte. Merse înainte, până ajunse într'un crâng. Acî un ogar se tot uită la un picior. Cum o văzui, îi zise :

— Fată mare și frumoasă ! Ce treci așa de iute, fără să mă bagi în seamă ! Vino de-mi scoate un ghimpe ce mi-a dat în picior, că la întoarcere îți voi da un epure fript. Fata se oprî, scoase ghimpele din piciorul ogarului, îi astupă rana cu clei din ureche și o legă cu o cârpă ruptă din hainele

ei, apoi plecă înainte. Merse mai înainte, până ajunsese în fața unui cuptor. Cum o văzù cuptorul îi zise :

— Fată mare și frumoasă ! Ce treci așa de iute, fără să mă bagi în seamă ? Vino de mă lipește, mă curăță și-mi dă foc, că la întoarcere îți voi da și eu pâine caldă. Fata se oprì, lipì cuptorul, îl curăță, îi dete foc și plecă înainte. Merse, merse și mai departe, până dete d'un păr. Iar părul cum o văzù, îi zise :

— Fată mare și frumoasă ! Ce treci așa de iute, fără măcar a te uità la mine ! Vino de mă curăță de frunze și de pisica popei (un fel de omizi), că la întoarcere îți voi da pere coapte. Fata se oprì, curăți pomul de omizi și de frunze, apoi plecă înainte. Merse, merse și mai departe, până ajunsese înaintea unei vițe. Iar vița cum o văzù îi zise :

— Fată mare și frumoasă ! Ce treci așa de iute, fără a te uità la mine ! Vino de mă curăță, mă plivește și îmi rupe toate frunzele uscate, că la întoarcere îți voi da struguri copti și vin. Fata se oprì, plivì via, o curăți de frunze și ramuri uscate, apoi plecă înainte. Se duse, se duse, până aproape de înserat și ajunsese într'o pădure întunecoasă, la poarta unui palat. Aci i se făcù frică să mai meargă înainte și se gândì să ceară găzduire la acel palat. Se duse dar, la poarta palatului și bătù de trei ori. In acest palat ședeà Sfânta Vineri.

Cum auzì că bate cinevâ la poartă, Sfânta Vineri venì și întrebă cine bate.

— Călătoare, răspuse fata.

— Dacă ești femeie bună, îi zise Sfânta Vineri, deschizând poarta, intră ; iar dacă ești femeie rea, nu intră, căci am o cățelușă cu dinții de fier și măselele de oțel, care te va face în mici fărâme.

— Sunt o fată săracă, gonită din casa părintească de muma mea cea vitregă.

— Atunci trebuie să fii bună, intră. Fata intră și Sfânta Vineri o întrebă dacă voește să se bage la dânsa. Iar fata primì cu mulțumire. De cu seară Sfânta îi arată locul unde să șadă, apoi o învătă ce trebuie să facă a doua zi.

— Să faci, îi zise ea, tărățe, nici fierbinți, nici reci și să strigi toate păsărelele mele astfel :

«Puii mamei și ai mătușei !

«Alergați de unde sunteți,

«Ca să vă deà mama de mâncare,

«Alergați în fuga mare».

O să vie o mulțime de lighioi, dar să nu te sperii, că nu-ți fac nimic. A doua zi de dimineață Sfânta Vineri s'a dus la biserică, iar fata a făcut tărățele cum i-a zis sfânta și apoi a început să strige :

«Puii mamei și ai mătușei !

«Alergați de unde sunteți,

«Ca să vă deà mama de mâncare,

«Alergați în fuga mare».

De odată, din toate părțile, începură să vie șerpi, broaște, șopârle, gușteri, nevăstuici, balauri zburători și nezburați și o mulțime nenumărată de lighioni. Fata le dete la toate de mâncare, apoi se retraseră toate prin cuiburile lor. Când se întoarse Sfânta Vineri și cercetă pe lighioni dacă au fost mulțumite, toate într'o glăsuire răspunseră că au fost prea mulțumite și nici că le-a îngrijit vre-o slujnică din câte a avut până în acea zi, cum le-a îngrijit fata care o aveà acum.

Fata a urmat slujba ei astfel mai multe luni de zile, fără să deà prilej nici lighionilor să se plângă de ea, nici Sfintei Vineri să se nemulțumească.

Intr'o zi Sfânta Vineri o chemă să-i caute în cap. Pe când o căută, o lacrimă ferbinte căzu din ochii fetei.

— De ce plângi, fată? o întrebă Sfânta. Ori ți-e dor de acasă?

— Mi-e dor, maică, răspunse fata, că nu știu ce-o fi făcând bătrânul meu tată.

— Dacă este așa, zise Sfânta Vineri, du-te în chelarul meu și alege-ți d'acolo o ladă care o fi mai urâtă; ia-o, du-te cu ea acasă, dar să n'o deschizi până acolo.

Fata se duse în chelar, luă o ladă care erà mai urâtă și plecă acasă. În drum, trecu pe lângă vița ce o curățase. Vița cum o văzù, o oprì și-i dete struguri și vin. Mai merse înainte și dete și de

păr, iar părul o oprî și-i dete niște pere așă de gustoase, încât nu te puteai sătură mîncându-le. Mai înainte întîlnî cuptorul care îi dete pâine caldă, apoi ogarul care îi dete epure fript, ș'apoi fântâna care îi dete apă rece.

În sfârșit ajunse acasă. Unchiașul cum o văzû de departe alargă înaintea ei, plîngând de bucurie și o îmbrățișă. Amândoi rămaseră îmbrățișați și plîngând. Apoi intrară în casă și fata deschise lada.

Ce mare minune! În ladă erau toate lucrurile trebuincioase pentru o mireasă, cusute numai cu fir de cel mai bun și toate de borangic și de arnici. Erau cele mai frumoase, eră o rochie cu luna în spate și soarele în piept, o brățară cu totul și cu totul de aur, și 6 șiruri de mîrgăritare.

Mătușa văzând aceste bogății, s'a amărât foarte. Apoi a întrebat pe fată cum a făcut de le-a câștigat, iar fata i-a spus toată șiretenia. Atunci mătușa a chemat și ea pe fie-sa și i-a zis să se ducă și ea ca să vie cu astfel de bogății. Fata mătușei a început să plîngă, dar mătușa a bătut-o și a gonit'o, zicându-i să nu se mai întoareă în casa ei fără acele lucruri. Văzând fata mătușei că nu este nici o nădejde de scăpare, a plecat și ea. S'a dus pe drum înainte pînă a dat de o fântână.

Iar fântâna i-a zis :

— Fată mare, fată mare! Ce treci așă de iute, fără să mă bagi în seamă? Vino de mă curăță

de noroi și mă sleiește că la întoarcere îți voiu dà apă rece să bei.

— Ba pune-ți pofta 'n cui, răspunse fata, că nu-mi umplu eu mâinile ce mi le-a spălat mama.

Mai merse înainte și întâlni și ea un ogar, un cuptor, un păr și o viță, care toți o rugară să-i curățe și să scoată ghimpile; dar ea la toți le răspunse, că nu-și mânjește mâinile pe care i l-ea spălat mă-sa. Mai mergând înainte, ajunse în aceeași pădure în care erà palatul Sfintei Vineri. Fiindcă înoptase și fiindu-i frică, se hotărî să ceară și ea găzduire la locuitorii acestui palat. Bătù dar în poartă de trei ori. Cum auzi Sfânta Vineri că bate cinevâ la poartă, veni și întrebă :

— Cine bate ?

— O călătoare, îi răspunse fata mătușei.

— Dacă ești femeie bună, îi zise Sfânta Vineri, deschizând poarta, intră; iar de ești femeie rea, nu intră, căci am o cățelușă cu dinții de fier și măselele de oțel care te va face mii de fărâme.

— Sunt o fată gonită de mama mea și am plecat să-mi găsesc un loc, zise fata.

— Intră, dar, la mine, zise Sfânta Vineri.

— Intru; dar cu legătură să-mi dai o rochie cu luna în spate și cu soarele în piept, o brățară cu totul și cu totul de aur și șease șiruri de mărgăritare.

— Dacă îmi vei face slujba bine și voiu fi

mulțumită, îți dau și aceea ce ceri și alte lucruri mai multe.

Fata făgădui că va face tot s'o mulțumească. Sfânta Vineri îi spuse de cu seară că a doua zi de dimineață să facă tărățe, nici prea reci nici prea ferbinți și să cheme toate lighioanele să le dea să mănânce, strigându-le astfel :

«Puii mamei și ai mătușei !

«Alergați de unde sunteți,

«Ca să vă dea mama de mâncare,

«Alergați în fuga mare».

A doua zi de dimineață Sfânta Vineri s'a dus la biserică, iar fata a făcut tărățele și apoi a început să strige :

«Puii mamei și ai mătușei !

«Alergați de unde sunteți,

«Ca să vă dea mama de mâncare,

«Alergați în fuga mare».

De odată din toate părțile au început să vie aceleași lighioane ce veniseră la fata unchiașului. Dar cum le dete tărățele, ele erau așa de ferbinți că îndată ce mâncară cele cari veniră întâiu se opăriră și muriră pe dată, iar cecelealte văzând aceasta, fugiră prin găurile lor.

Cum veni Sfânta Vineri dela biserică, toate lighioanele ce mai rămăseseră, alergară înaintea ei și îi spuseră ceea ce s'a întâmplat. Iar Sfânta Vineri, supărându-se foarte mult, a chemat pe fată și, după ce i-a spus că nu face pentru dânsa, îi

zise să meargă în chelar și să ia o ladă care va fi mai frumoasă, dar să n'o deschidă până acasă.

Fata mătușei s'a dus în chelar, a ales o ladă care i-a plăcut mai mult, a luat'o și a plecat acasă.

Pe drum văzând niște struguri frumoși pe vița ce o rugase s'o curețe, a voit să culeagă câți-va, dar strugurii s'au făcut îndată aguridă, încât n'a mai putut să-i mănânce.

Mai mergând, a dat de păr și voind să iă pere, părul a înțepat'o și n'a putut să iă niciuna. Apoi a voit să iă pâine dela cuptor, dar cuptorul a ars'o; voind să iă epure dela ogar, ogarul a mușcat'o. Ajungând-o în sfârșit setea, a voit să bea puțină apă dela fântâna știută; dar ea a început să curgă în loc de apă limpede, noroiu.

Făcându-i-se foame și sete grozavă, și crezând că poate să găsească în ladă ceva de mâncare și băutură, a deschis lada. Dar cât i-a fost de mare spaima când în locul celor ce căută și celor ce se așteptă să găsească, vede o mulțime de lighioane, cari se reped asupra ei și cari o mănâncă, zicându-i:

— Cum tu ai omorât pe frații noștri, așa te omorâm și noi pe tine.

Pe când pe fata mătușei o mâncau șerpii și nevăstuicile aproape de sat, tot în acea zi și în acel ceas, fata unchiașului se cunună cu unul din cei mai frumoși flăcăi din sat la biserică. Nunta a

fost din cele mai frumoase. Numai mătuşa erà tristă că nu erà și fata ei acolo.

Fata unchiașului trăește și azi în acel sat. Dacă nu mă credeți, duceți-vă acolo de vedeți.

I. C. FUNDESCU.

Cei trei frați de cruce

A fost odată ca niciodată, când n'ar fi nu s'ar povestì.

A fost o babă și un unchiaș. Ei aveau un băiat anume Vișin. Acest băiat mărindu-se, își cerù voe dela tatăl său și dela muma sa ca să meargă și să se hrănească singur. Părinții îi deteră voe și el plecă. Vișin ajunse într'o pădure mare și voi să taie un lemn ca să-și dreagă arcul; însă îndată ce s'apucă să tae, începură a se strâmbà toate lemnele. El necăjindu-se zise :

— Căci nu găsesc eu pe acela care îmi face astfel de neajuns.

Atunci Strâmbă-lemne, căci erà el, întrebă pe Vișin :

— Tu ești Vișine?

— Eu răspunse.

— Ieși afară să ne luptăm, zise Strâmbă-lemne. Așadar începură a se luptà. Strâmbă-lemne aduse

pe Vișin și-l băgă în pământ până la genunchi, iar Vișin, când îl aduse pe Strâmbă-lemne, îl băgă până la umeri în pământ și scoase paloșul ca să-l omoare. Strâmbă-lemne însă îi zise:

— Nu mă tăia, Vișine, că ți-oi fi frate până la moarte.

Așadar se făcură ei frați și plecară amândoi; și mergând ei, pe cale i se făcù sete și Vișin văzù un râu; dar aplecându-se să bea apă, începù apa a se turburà și așa iar Vișin zise:

— Cine o fi acela care îmi turbură mie apa?

Iar Fărâmbă-pietre, căci erà el, zise:

— Tu ești Vișine?

— Eu, răspunse dânsul.

— Stai să ne luptăm, adăogă el.

Așadar începură a se luptà și Vișin îl birui și pe el, și când voi să tragă paloșul ca să-l omoare, el îi zise:

— Lasă-mă, Vișine, că ți-oi fi frate până la moarte.

Și așa se prinseră ei trei frați și plecară înainte. Ajungând într'o pădure, ei își găsiră un loc și făcură o mică colibă unde stăteau și se odihneau de osteneală; ei mergeau în toate zilele la vânat, dar la întoarcere găseau în colibă măturat, așternut, masă pusă, ceeace îi făceau să se mire. Intr'o zi lăsară pe Strâmbă-lemne ca să păzească, și culcă și adormi. Deodată veniră trei zeițe și începură să măture și să pue masa fără ca Strâmbă-lemne să

simtă. Ele apoi plecară. După aceea venind Vișin și cu Fărâmbă-pietre îl întrebară, dacă a văzut pe cineva. Strâmbă-lemne răspunse că n'a văzut pe nimeni, fiindcă adormise.

Atunci a doua zi rămase Fărâmbă-pietre și tot asemenea nu putu să vadă nimic. Rămase dar Vișin. El se puse după ușă și, când acele trei zeițe, după ce măturară și puseră masa, voiau să plece, el le oprî. Văzându-le așa de frumoase își alese una din ele, pe cea mai frumoasă și când veniră cei doi frați le dete lor pe cele două și astfel se făcură trei frați cu trei neveste. A doua zi plecând ei la vânătoare, lăsară pe femei acasă și când veniră seara îndărăt nu găsiră pe femei, fiindcă le furase trei smei. Atunci plecară să le caute.

Merseră trei zile și trei nopți și ajunseră într'o pădure mare la un bordei. Acolo se află un moș bătrân pe care îl întrebară, zicându-i:

— Moșule, nu cumva ai văzut alaltăeri seara trei zeițe trecând pe aici?

Iar moșul răspunse?

— Ba am auzit tată aseară un zgomot pe deasupra bordeiului meu; treceau trei zmei cu trei zeițe și le-au băgat pe tărâmul celalt. Merseră dar ei până la groapa pe care trebuia să intre ca să treacă pe tărâmul celalt și ajungând își făcură un burduf și lăsară în jos pe Strâmbă-lemne. Iar acesta zise că îndată ce va scutura funia să-l ridice în sus. Așa, aceștia îl lăsară până la jumătate și,

simtă. Ele apoi plecară. După aceea venind Vișin și cu Fărâmbă-pietre îl întrebară, dacă a văzut pe cineva. Strâmbă-lemne răspunse că n'a văzut pe nimeni, fiindcă adormise.

Atunci a doua zi rămase Fărâmbă-pietre și tot asemenea nu putu să vadă nimic. Rămase dar Vișin. El se puse după ușă și, când acele trei zeițe, după ce măturară și puseră masa, voiau să plece, el le oprî. Văzându-le așa de frumoase își alese una din ele, pe cea mai frumoasă și când veniră cei doi frați le dete lor pe cele două și astfel se făcură trei frați cu trei neveste. A doua zi plecând ei la vânătoare, lăsară pe femei acasă și când veniră seara îndărăt nu găsiră pe femei, fiindcă le furase trei smei. Atunci plecară să le caute.

Merseră trei zile și trei nopți și ajunseră într-o pădure mare la un bordei. Acolo se află un moș bătrân pe care îl întrebară, zicându-i:

— Moșule, nu cumva ai văzut alaltăeri seara trei zeițe trecând pe aici?

Iar moșul răspunse?

— Ba am auzit tată aseară un zgomot pe deasupra bordeiului meu; treceau trei zmei cu trei zeițe și le-au băgat pe tărâmul celalt. Merseră dar ei până la groapa pe care trebuiă să intre ca să treacă pe tărâmul celalt și ajungând își făcură un burduf și lăsară în jos pe Strâmbă-lemne. Iar acesta zise că îndată ce va scutura funia să-l ridice în sus. Așa, aceștia îl lăsară până la jumătate și,

zguduind funia îl scoaseră afară. Apoi băgară pe Fărâma-pietre și acesta tot asemenea zise și, zguduind funia îl scoaseră afară. În sfârșit după aceea, se lăsă și Vișin și zise că dacă s'o zguduî funia să-l lase tot mai adânc; și îl lăsară până ajunse pe tărâmul celalt. Mergând el pe acolo, zări niște case foarte mari și văzù pe nevastă-sa căutând zmeului în cap; ea văzându-l, îi pică o lacrimă pe obrazul zmeului care sculându-se zise:

— Ce este?

Iar ea răspunse că, uitându-se la soare i-a picat o lacrimă din ochi. Smeul se sculă de se duse la vânat. Atunci Vișin se înfățișă și el la nevastă-sa, pe care o luase smeul cel mare și zise:

— Iubita mea soție, ce meșteșug are smeul?

Iar ea răspunse:

— El se duce la vânătoare peste nouă mări și nouă țări și când vreă să vie aruncă de acolo buzduganul care se izbește în poartă, din poartă în ușă și din ușă se pune în cui după ușă.

— Aflând el toate acestea, puse un mic clește în foc ca să roșească și, când veni smeul, îl apucă cu dânsul de limbă și dându-i una în cap îl omorî. Apoi plecă mai înainte și ajunse la un al doilea smeu care luase pe nevasta lui Strâmbă-lemne și plecând smeul la vânat îl omorî și pe dânsul. Asemenea făcù și cu celalt și luă pe câte trele zeițele și merse la locul pe unde scoborâse. Acì puse pe zeițe în burduf și trăgând de funie și strigând la.

frații lui ca să le scoată afară, ei le scoaseră. Când voiă însă ca să-l scoată și pe el, parcă ar fi știut că o să-l omoare, el a pus în burduf un pietroi mare iar în capul pietroiului căciula lui și a strigat ca să-l scoată. Aceia traseră până la jumătate funia și-i deteră drumul. El văzând aceasta zise cu mâhnire:

— Ce bine le-am făcut eu lor și ei voese să mă omoare!

A plecat el atunci și a rămas pe tărâmul celalt. Acolo a umblat multă vreme și a ajuns la un unchiaș orb. Acesta, când mâncă, aveă să mănânce un cazan de lapte și unul de mămăligă.

Tocmai el mâncă când ajunse Vișin și când moșu lăsă lingura el luă și mâncă și el și astfel odată picând lingura din mâna lui Vișin, moșu auzi și când voi ca să pipăe dete peste Vișin și zise:

— Al meu să fii, moșicule. Iară dânsul zise:

— Al dumitale, moșule.

Moșul spuse că nu vede, fiindcă i-a luat ochii niște iele și că are stare 2000 de oi și 300 bivolițe pe care le păzesc câinii, deoarece n'are cine să le păzească. Iară băiatul ceru să le păzească el.

— Bine, zise moșul dar să nu te duci cu dânsule în valea cea mare, să sunt lupi și te mănâncă. El făgădui că nu se va duce pe acolo, deși nu-i este frică. Plecând însă cu oile, el se duse drept acolo, și venind un lup, el îl apucă de coadă și dându-i

una în cap îl omorî; apoi luă pielea și o duse la moșul. Moșul se miră de voinicia lui.

Viind iarăși vremea ca să se ducă cu oile, moșul i-a zis să nu se ducă într'un munte vecin că sunt ielele care i-au luat lui ochii. Iar băiatul a zis că nu se duce. Dar mergând cu oile, ajunse tocmăi acolo și începù a cântà cu fluerul, iar ielele, voidnd să joace, el le prinse, luă ochii și îi duse moșului. După aceea plecă și ajungând la un arbore văzù niște pui.

— Vișine, îi ziseră ei, tae balaurul de sub arbore că voește să ne mănânce. El îl omorî. Când muma puilor veni și îl văzù mort, începù să întrebe: cine i-a făcut acest bine. El atunci îi spuse.

— Acuma ce bine vrei să-ți fac? zise muma puilor.

Vișin zise să-l scoată pe tărâmul celalt; așa și făcù și scoțându-l, el se duse acasă unde omorî pe cei doi frați, găsi pe nevastă și petrecù bine amândoi.

III. LEGENDE

Legendă despre Petru Rareș

Când a pus țara întâiu domn pe Petru Rareș, el nu erà acasă, ci se întâmplase să fie cu măjile lui la Galați, la pește; și au trimes boerii și Mitropolitul haine scumpe domnești și caretă domnească, cu slujitori, unde l'ar întâmpinà, să-l aducă mai îngrabă la scaun, să-l pună domn. Deci el, întorcându-se dela Galați, a fost ajuns la Docolina de au mas acolo, cu zece care, cu câte șase boi carul, pline de pește. Și peste noapte a visat un vis, precum dealul de cealaltă parte de Bârlad și dealul cel de dincoace erà de aur, cu dumbrăvi cu tot și tot săltau, jucau și se plecau, se închinau lui Rareș; și deșteptându-se din somn dimineața, a spus visul argaților săi, celor ce erau la care.

Iară argații au zis: «Bun vis ai visat, jupâne; că cum om sosì la Iași și la Suceava, cum om vinde peștele tot». Și au și înjugat carele dimineața și a purces Petru Vodă înaintea acelor; și când s'au pogorât în vadul Docolinei l'au și în-

tâmpinat gloata și a început a i se închină; și l'au îmbrăcat cu haine domnești.

Iară el a zâmbit a râde și a zis că: «de mult așteptam ea una ca aceasta să-mi vie». Și când au purces de acolo, argații lui i-au zis: «Dară noi «ce vom face, Doamne, cu carele cu peștele? Iară el a zis: «să fie carele cu pește, cu boi, cu tot, «a voastre; și veniți după mine, să vă fac cărți de «scuteală, să nu dați nimic în zile mele».

I. NICULCEA.

Legenda Cucului

A fost odată un împărat, care aveà doi feciori, pe Cucu și pe Ștefan. Amândoi erau cu părul de aur, pe umere aveau câte un luceafăr, pe piept semnul lunei și al soarelui, iar fața lor strălucia ca și piatra cea scumpă.

Impăratul a pornit la un războiu mare, din care nici nu s'a mai întors.

Inainte de a plecà împăratul la acel războiu le zise copiilor săi:

— «Ascultați, fiilor ce vă spun! Eu plec la războiu, iar voi să rămâneți în pace cu mama voastră și de cumva s'ar întâmplà, ca eu să mor în acest

războiu mare, atunci în locul meu vei rămânea tu, Cucule».

După sfârșitul bătăliei auzind împărăteasa despre moartea soțului ei, îndată strânse sfat mare și întări în scaunul împărătesc pe fiul ei Cucu, precum lăsase împăratul.

Lui Ștefan însă nu-i părù bine de aceasta și începù a pismui pe fratele său. Văzând aceasta mama lor, se încercă destul a-i împacă; însă toate fură în deșert, căci nici unul nu voià decât împărăție ori moarte.

Lucrul ajunse la luptă între cei doi frați și Ștefan birui pe fratele său Cucu și-l alungă din scaunul împărătesc. Auzind despre aceasta tatăl lor care se află acum pe lumea cealaltă, scrisese numai decât o scrisoare și dând-o unui corb, îl slobozi în sus pe buricul pământului să iasă afară în lumea cea nouă cu scrisoarea și să dea feciorului său, acuma împărat.

Dar Ștefan nu bagă în seamă nici înfruntările tatălui său, că nu face bine, așa că lucrul rămase ca mai nainte.

Mama lor supărată rău s'a îmbolnăvit de moarte, dar înainte de a muri, chemă pe amândoi fii la sine și se încercă înc'odată a-i împacă.

Văzând și de astădată, că sfatul ei părintesc nu e ascultat, le zise:

«De nu mă veți ascultă, vă blestem cu lacrimile în ochi și cu limbă de moarte, ca Dumnezeu să

vă depărteze unul de altul, unul la răsărit, iar celălalt la apus și ori cât vă veți încercă să vă întâlniți, să nu vi se împlinească această dorință!»!

Zicând aceasta închise ochii pentru totdeauna, iar pizma între cei doi frați urmă mai departe.

Curând după aceea pe cei doi frați începù a-i muștră conștiința; aveau visuri grele, în care tatăl și mama lor îi sfătuiau să nu mai trăiască în dușmănie. Atunci cei doi frați își aduseră aminte de blestemul mamei lor și așa Ștefan chemă pe fratele său la sine pentru a se împacă. Văzând mama lor, că deși mai târziu, totuși s'au ertat unul pe altul, se îndură și le ușură întru câtva blestemul și așa cerù dela zmeii din ceea lume, ca să-i prefacă amândoi frații în păsări, și anume ca Ștefan să rămână în lumea cea nouă, iar Cucu să fie adus în lumea cealaltă la tatăl său și mama sa.

Aceasta se întâmplă numai decăt. Acel Ștefan e pasărea dela noi, care cântă cucu! strigă pe fratele său Cucu din cealaltă lume; iar acela de acolo îi răspunde Ștefan. Adică se strigă frații unul pe altul.

După S. FL. MARIAN.

Baba Dochia

Baba Dochia erà ó babă foarte rea.

Intr'o primăvară și anume cam pe la începutul lunii lui Martie când abià apucase a se topi și a se luà pe ici, colea omățul, ce-i trăsnește babei prin cap? Că ar mânca fragi. Deci trimise pe noru-sa în pădure, ca să-i aducă fragi, că de nu-i aduce, n'are ce-i mai căută acasă.

Biata noră nu se puse de pricină, ci se duse îndată în pădure și cum ajunse, începù a căută încolo și încoace. Dar unde să afle ea fragi, după ce mai tot pământul erà acoperit încă cu omăt.

Văzând ea dela o vreme, că toată alergătura și truda ei e în zadar, începù a plânge, de se cutremurà cămașa pe dânsa.

Și pe când umblă ea așa încolo și încoace plângând, iată că dă peste doi moșnegi, cari ședea și se încălziau lângă un foc zdravăn.

Erà Dumnezeu și cu sfântu-Petru.

Dumnezeu, cum o vede că se apropie plângând, o întrebă, ce caută și ce plânge? Nevasta le istorisì tot necazul și pricina venirii sale în pădure.

Dumnezeu auzind peste ce necaz a dat, i se făcù milă de dânsa și-i zise să se așeze la foc, să se încălzească, că apoi o va învăța, ce să facă.

Nevasta nu mai așteptă s'o mai îmbie încă odată,

ci se puse și se încălzî. Iar după ce s'a încălzit de ajuns, îi zise Dumnezeu:

— Intoarce-ți fața și ține poalele catrinței, căci am să pun ceva într'însele, dar până acasă să nu te uiți, ce ai în poale!

Și cum rostî cuvintele acestea, vârî amândouă mâinile în foc și luând o mână plină de jăratec, îl turnă în poalele catrinței. Apoi zise iarăși:

— Acum întoarce-te acasă și ce vei află în poale, să dai soacrei tale!

Nevasta mulțumî din toată inima moșnegilor pentru binele ce i l-au făcut și apoi se întoarse acasă.

Ajungând acasă, desface poalele, ca să vază ce este într'ânsele și când acolo, ce să vadă ochii? Eră o mulțime de fragi coapte bine și frumoase. Pasă-mi-te jeraticul ce-l turnă Dumnezeu în poalele catrinței, se prefăcù până acasă în fragi.

— Iacă aci fragi! zise ea după aceasta soacrei sale.

Baba Dochia neștiind nimic despre întâmplarea cu fragile, crezù că a sosit într'adevăr primăvara. De aceea se hotărî să iasă cu caprele la pășune.

Dar ca să nu răcească cumva, se îmbracă în 12 cojoace, luă apoi caprele și se pornî cu dânselle la pășune.

Ajungând la locul cu pășunea, se puse binișor lângă capre, ca să le pască, mai petrecându-și vre-

mea și cu torsul, căci uitasem să spun că își luă și furca de tors de acasă.

Nu apucă însă bine a se așeză la tors și caprele a se dà la păscut și iată, că se pornește o furtună mare, amestecată cu ploae, cu omăt și cu vânt, care ținù 12 zile după olaltă. În ziua întâiu i se udă babei cojocul de deasupra, de se făcù numai o apă.

Baba Dochia, văzând că i s'a udat cojocul și că nu mai e de purtat, l-a asvârlit din spate și a plecat mai departe.

Și tot așa a fost silită să facă și în zilele următoare, să lepede câte un cojoc, căci ploaia și ninsoarea nu mai încetă și cojoacele i se udară unul după altul.

Și așa lepădă ea toate cojoacele, până ce remase în cămașă. Iată însă, că după ce a lăpădat ea și cojocul al doisprezecelea, dă Dumnezeu un ger și un vânt subțire și rece, care o pătrunse până la măduvă.

Și așa degeră baba Dochia de frig și rămase împietrită cu furca și cu capre cu tot.

Și mai zic oamenii, că ea ar stă și acuma așa împietrită, precum a ramas atunci, cu furcă în brâu.

Din faptele lui Vlad Țepeș

Odată veniră la el niște soli dela împăratul turcesc; după ce intrară și i se închinară după obiceiul lor, fără să-și ia căciulele din cap, îi întrebă el: «de ce vă purtați voi așa»? Ați venit la un mare stăpânitor și i-ați făcut o mare rușine». Ei răpunseră: «așa e obiceiul la stăpânitorii țării noastre». Iar el le zise: «atunci vreau și eu să întăresc obiceiul vostru, ca să fiți și mai tari»; și porunci la ai săi să-i aducă piroane de fier și să le pironeasă calsacele în capetele lor, iar după aceea le dete drumul zicându-le: «mergeți și spuneți stăpânului vostru, că el e învățat să sufere din partea voastră această rușine, noi însă nu suntem învățați; altădată să nu trimită la noi ori în alte țări și la alți domnitori, obiceiurile sale, căci nu voim să le primim».

Atât era de temut în țara sa, căci nu sufereă să se facă nimănuia nici un rău, fie hoție, siluire, sau nedreptate, încât cine făcea de acestea nu rămânea cu nici un preț printre cei vii, orice ar fi fost: popă, boier sau om de rând; și oricât de bogat ar fi fost, nu putea să scape de moarte.

Intr'un loc oarecare eră un izvor de apă rece și dulce și mulți din multe părți veneau la acel izvor de beau apă dintr'însul. Vlad făcù o cupă de aur, mare și frumoasă și o puse lângă izvorul acela.

și toți beau din acea cupă, o puneà îndărăt la locul ei și de frică nimeni n'a îndrăznit să pue mâna pe ea, câtă vreme a trăit el.

Odată prânzeà sub trupurile a o mulțime de oameni morți, pe cari jur împrejurul lui îi pusese în șață; solii de ori și unde ar fi venit la el, trebuiau să steà acolo cu dânsul la masă și să-și îndeplinească solia, iar el ședeà în mijlocul lor.

O slugă a lui ședeà înaintea lui și ne putând suferi putoarea aceea, strâmbà din nas și întorceà capul într'o parte. Vlad îl întrebă: «de ce faci așa?»

— «Stăpâne, nu pot să sufăr putoarea aceasta. Vlad porunci atunci îndată să-l pună în șață și-i zise: «acolo ești sus și putoarea nu va ajunge la tine».

Odată dete poruncă în toată țara sa zicând: cine-i bătrân sau bolnav de ceva sau olog, orb și schiop, sau de orice boală cōprins, toți să vie la mine, ca pe toți să-i fac fericiți. Și se adunară la dânsul toți neputincioșii, săraci fără număr, așteptând dela dânsul cine știe ce mare milostivire. Iar el făcù o casă mare și-i adună pe toți acolo și porunci să le deà bine de mâncat și de băut. După ce mâncară și se veseliră, Vlad veni la dânsii și le zise: «ce mai doriți dela mine?» Răspunzând cu toții ei ziseră: «Stăpâne, fă cum Dumnezeu te va sfātuì pe Măria ta». El le zise atunci: «dacă voiți să vă fac fericiți pe acest pământ și nimic nu veți aveà lipsă». Iar ei așteptând mare lucru dela dânsul, răspunseră cu toții: «voim stăpâne».

Atunci el porunci să închidă casa și să-i dea foc, iar către boerii săi zise: «Știți de ce am făcut eu aceasta? Intâi, ca ei să nu cadă pe capul altor oameni și ca nimeni să nu fie sărac în țara mea, ci toți să fie bogați; al doilea, i-am slobozit pe ei, că nici unul nu mai suferă pe lumea aceasta de sărăcie ori boală».

Odată veni la dânsul în cetate un negustor din țara ungurească și lăsându-și carul, după porunca lui în ulița dinaintea palatului, iar marfa în care, se duse să doarmă în palat. Trecând cineva pe lângă car luă dintr'însul 160 galbeni de aur. Negustorul se duse la Țepeș și-i spuse de pierderea aurului. Vlad îi răspunse: «du-te, în noaptea aceasta vom găsi aurul»; și porunci tuturor oamenilor din cetate să caute pe hoț, căci de nu veți găsi pe hoț, toată cetatea o pierd și porunci să pue peste noapte în car din aurul său toți banii, cu un galben mai mult. Negustorul sculându-se de dimineată, găsi aurul și-numără de 2 ori, îl numără de 3 ori și găsi un galben de aur mai mult. Atunci se duse la Vlad și-i zise: «Stăpâne am aflat aurul, dar cu un galben mai mult». Tot atunci se aduce hoțul cu tot aurul la el, și-i zise negustorului: «du-te în pace; dacă nu mi-ai fi mărturisit galbenul cel de prisos, ași fi poruncit să te pue și pe tine împreună cu acest hoț în țăpă».

Mergând odată pe drum văzù la un om sărac o cămașă nespălată și ruptă și-l întrebă: «ai tu

nevastă»? El răspunse zicând: «am stăpâne». Vlad îi zise atunci: «du-mă la casa ta». Și mergând și văzând că aceasta erà tânără și sănătoasă, îl întrebă pe bărbat: «sămănat-ai tu in»? El răspunse: «stăpâne am mult» și-i arătă inul. Atunci zise Vlad femeii: «de ce ești tu leneșă față de bărbatul tău? Bărbatul tău trebuie să are și să samene și să te hrănească, iar tu ar trebui să faci bărbatului tău haine curate și împodobite, dar tu nici cămașa nu vrei să i-o speli, cu toate că ești sănătoasă la trup; tu ești vinovată, nu bărbatul tău». Și porunci să-i taie mâinile, iar trupul să îl pue în țață.

IV. TRADIȚII ROMĂNEȘTI

Mățișoarele

1. Sub cuvântul mățișori (pisicei) sau mățișoare sau și motănași înțeleg Românii floarea salciei.

Evangelistul Luca ne spune, că Domnul nostru Isus Christos, când a intrat după învierea lui Lazăr în Ierusalim, a fost întâmpinat cu ramuri verzi, mai ales de finic.

Amintirea acestei intrări sărbătorești a Domnului nostru Isus Christos în Ierusalim, biserica noastră o serbează în fiecare an în ziua de Florii.

Deoarece însă în părțile noastre nu cresc finici, Românii, întrebuițează în loc de ramuri de finic rămurele verzi de salcie, care înflorește tocmai pe timpul acesta și ale cărei flori se numesc mățișoare.

2. Cauza de ce se întrebuițează la această sărbătoare numai de salcie, adică mățișoare și nu de alți arbori, se vede din următoarea legendă populară:

Pe când erà Isus Christos răstignit pe cruce, Maica Domnului a încălțat opinci de fer, a luat

în mână toiag de oțel și a plecat plângând, ca să găsească pe Isus.

În cale plângând a întâlnit o broască, care a întrebat-o, de ce plânge?

Iar Maica Domnului i-a spus, că a avut un băiat și l-au răstignit Jidovii.

Broasca i-a spus, că și ea a avut nouă pui mitei și frumusei și i-a omorât un car pe toți și tot nu se mai bocește atât.

Maica Domnului auzind aceasta, a blestemat-o, ca murind să nu se mai împuță.

Apoi mergând mai departe a dat peste o apă, la marginea căreia se află o salcie și i-a zis, să se facă punte peste apă.

Salcia a ascultat, s'a prefăcut în punte și Maica Domnului, trecând peste dânsa, a binecuvântat-o, ca să nu se poată face cărbuni din ea și să fie dusă în toți anii în ziua de Florii la Biserică.

Și de atunci se duc în ziua de Florii rămurele înflorite de salcie la biserică.

3. În ajunul Floriilor pălimarul (clisierul) împreună cu vreo câțiva băetani sau și alți oameni se duc și aducând câteva brațe de mățișoare le pune în biserică, unde le lasă până a doua zi dimineață.

A doua zi preotul, după ce a citit sf. Evanghelie la utrenie, sfințește mățișoarele aduse și le dă apoi iarăși pălimarului, ca să le împartă poporului.

Pălimarul, luând mățișoarele sfinte, pune o parte

lângă tetrapod, ca fiecare creștin, care vine la biserică și sărută icoana intrării lui Isus în Ierusalim, să-și poată lua câte o rămurică. Celelalte le păstrează în altar până după sfârșitul liturghiei, ca să aibă ce împărți și celorlalți credincioși, cari nū și-au putut lua singuri sau cari au venit ceva mai târziu la biserică.

Fiecare creștin, cum intră în biserică și sărută icoana iă una, cel mult două sau trei rămurele de acestea și le ține cu cea mai mare evlavie în mână până după liturghie.

După liturghie fiecare se duce cu dânsese acasă, iar după ce au ajuns acasă, cei mai mulți au datina de a se duce mai întâiu la ocolul sau grajdul vitelor și ating cu dânsese toate vitele, anume ca să crească.

După aceia ating cu dânsese și pe copiii cei mici, anume ca și aceștia să crească și să crească și să înflorească ca și mățișoarele.

Iar după ce au atins și pe copii cu dânsese, le pun după icoane sau în alt loc din casă. Cei mai mulți însă nu le pun în casă, ci le acață deasupra ușei sub strașină sau în alt loc undeva, ca să nu umble nimeni cu dânsese.

4. Unii iau vreo câteva mățișoare de pe rămurelele aduse și le pun pe stupi în credință, că stupii se sfințesc și dau mai multă miere peste an. Iar alții pun vreo câteva mățișoare pe straturi, ca să nu mănânce viermii legumele. Mățișoarele se pă-

strează în locul, unde s'au pus, peste tot anul și se întrebuințează ca leac contra mai multor boale, precum contra gâlcilor, frigurilor, durerii de grumaz la oameni, asemenea și în contra ariciului la vite.

Cei ce capătă vreo boală din acestea, înghit câte una până la trei mățișoare și cred, că boala le trece. Vitelor li se dau mățișoarele în tărățe și se afumă cu dânsele.

Mulți inși cred însă, că dacă înghit trei mățișoare sfințite în ziua de Florii, nu se prinde nici un fel de boală de grumaz în decursul anului de dânșii.

Drept aceea cei care voesc să nu-i doară gâtul peste an, cum es în Dumineca Floriilor din biserică sau după ce au ajuns acasă, înghit câte un mățișor întreg.

Mățișoarele sfințite sunt socotite de către popor ca și un mijloc de apărare în contra grindinei, precum și în contra furtunilor.

Drept aceea unii vara în vreme de furtună și grindină, pun mățișoare pe foc, crezând că fumul eșit dintr'însele împrăștie furtuna.

După S. FL. MARIAN.

In seara de Sfântul Gheorghe

1. Satul, resfirat pe vale, e scaldat în lumina soarelui. Grădinile își resfață în căldura zilei belșugul florilor de pe pomi. Prin curți, pe drumuri se lasă în jos în salturi mari și ciripind rândunelele. Se opresc în marginea șanțurilor sau pe lângă băltoace, ciugulesc pământul, întind aripile și zboară ca niște săgeți jucătoare sub strașinile înalte, ca să-și clădească acolo locașul. Pe coaste pădurile de fag au îmbrăcat haină nouă. Au sosit și cântăreții și strigă într'una: «Cucu — Cucu», «Pit-palac», din zori și până în seară.

La învierea asta a firei iă parte și omul, sărbătorind sosirea primăverei.

Au împletit cununi de salcie în jurul donițelor de apă și a șiștarelor de muls, au făcut și cruci pe ele, ca și pe ușile dela casă și grajd. Pela porți și pe la praguri au pus gлии, au adus și ramuri verzi și le-au bătut în stâlpii dela case. Ba ici-colo se văd fagi întregi, înfipti în pământ, tremurându-și ușor frunzele ca o urare de noroc.

«Măine-i Sfântul Gheorghe
Mare mucenic.
Care aduce veselie
La mare și la mic!».

2. E zi de Duminecă, e la prânzișor. Pe când în toată curtea așteaptă meșcioara cu mămăliga

caldă aurie sub tuciu, iar fertura stă la foc, gata de turnat în strachină, la cârciumile din cale s'au oprit mulți din cei ce veneau dela biserică ori din altă parte. Nicăeri însă nu sunt atâți inși ca la Istrate pe ulița mare, din partea de jos a satului.

E vorba de vânat.

— «Mă, eu mă prinz, pe ce vrei, că nu viu fără de cocoș! tună odată din larma mare glasul lui Bunel.

— «Poate că știi vreun cuiabar! așa merg și eu cu ochii închiși! îi răspunse Iosif Murăruș. Și între ei se începe vorba de vânatul cocoșilor de munte.

— «Treanca-fleanca, mere acre! De ce cuiabar vorbești tu, fârtate? cuiabar e oriunde vrei, în munte, că cocoșii-s lighioane ciudate. S'adună dintr'un cuprins întreg și se încaeră așa, unde le vine lor. He, dar e tare greu, să dai de ei și dacă dai, ce mi-ai făcut, că te simt cale de o poștă, cotcodăcesc și sboară, cine știe unde. Vântul mă, numai vântul îi dă gata!

Dela o masă vecină sare în sus un om. «Bine, așa o fi» zice el. Dar să-mi spuneți voi, de ce încep să se bată cocoșii în noaptea asta și nu altădată? Vânătorii se uită toți la el.

«Aici e aici! Să văz, care știe»? întărește el vorba.

Toți tac. «Nu știți. Apoi să vă spun eu».

«Se bat cocoșii în noaptea asta, pentru că-și vâără ueigă-l crucea coada între ei. Așa? Nu credeți?

Mă, da în noaptea asta-s toți dracii slobozi. Umblă să spurce apele, să fure laptele dela vitele oamenilor, iar care e rânduie la vreo comoară se duce s'o păzească. Se pune cu brâncile pe ea, așa cum se tolănește un câine, când roade osul. Nu lasă nici văpaia să licărească în voia ei blestematul, că sare de colo până colo și joacă în jurul ei. Dar vai de maina lui, ce pate, că-l arde și-l frige, de-l seacă la inimă! Și din negru, cum e de atâta dogoreală, se face alb, mă, cum e fulgul de zăpadă!».

Acî se oprește un pic, își șterge cu mâneca cămășii fruntea-i bulbucată, se sucește pe scaun și dă iar drum vorbei mari, grăbite.

«He, și să vedeți mai departe, ce e cu bătaia cocoșilor! Dacă joacă flacăra mai de cu seară, se alege necuratul c'o pârleală bună, dar rămâne în schimb cu comoara, că nu se poate atinge de ea nimeni, ferit-a Dumnezeu!

De întârzie însă până la miezul nopții și încep cocoșii să cotcodăcească, își iă tălpășița spurcăciunea și se duce în scorburi. Și ciudos, cum e, că lasă atâta bănet la voia întâmplării, se prelinge în noapte pe lângă cocoșii cu pricina, îi atinge cu coada și d'aci, să te ții pârleo, cărăială și bătae pe ei! Și tot el diavolul, schimbă vântul și aduce pe vânători, să-i răpue. Acù știți?»

Cum se numesc lunile în graiul poporului român

Cele 12 luni ale anului poartă în limba poporului român următoarele numiri:

1. Ianuarie: Genarie, Călindar și Gerar, numit așa dela gerul cel mare din această lună.

2. Februarie: Faur sau Făurar, adică luna faurilor, care pregătesc fiarele pentru arat sau pentru că

«Faur ferecă

«Și desferecă»

și anume:

«Două săptămâni ferecă,

«Iar două desferecă»

Adică: ninge și plouă, îngheață și desghiață, e ger și căldură. În luna aceasta uneori e așa de frig, că crapă ouăle corbului, după cum se zice de obicei. Mai cu seamă Țiganii se tem de frigul din Făurar, de unde vine și zicala lor:

«Fie iarna cât de rece,

«Numai Făurar de-ar trece!

«Ție iarna ori nu ție,

«Numai Făurar nu vie!»

3. Martie: Mart, Marțiu, Mărțișor și Germă-nariu.

4. April: Prier, câte odată și Florar. Despre aceasta lună zice poporul român:

«Prier prierște,
«Dară și jupuește».

5. Maiu: Florar, Frunzar și Prătar, luna erburilor. Despre această lună spun Românii:

«Maiu
E raiu».

6. Iunie: Cireșar, luna cireșelor.

7. Iulie: Cuptor, adică luna fierbințelilor și a coacerilor.

8. August: Agust, Măsălar, Gustar, Gustea și Secerar, numită așa, pentru că în această lună se seceră holdele.

9. Septembre: Răpciune, Vinițel, adică luna vinului. O zicală zice despre această lună:

«In luna Răpciuni
«Cad copiii pe tăciuni».

10. Octombre: Brumărelul, numit așa pentru că în această lună încep a cădeà brumele cele mici.

11. Novembre: Brumar, Brumar mare și Promorar, adică luna brumei; cu privire la luna aceasta o zicală ne spune, că:

«In luna Răpciuni
«Cad copiii pe tăciuni»;
«Iar în Brumari
«Cad și cei mari».

12. Decembre: Andrea, Indrea, Undrea și Neios, adică luna ninsorii.

Impărțirea nopții la poporul Român

Noaptea o împarte poporul român în următoarele părți:

1. Amurgul serii, numit și apus sau asfințit, când soarele nu se mai vede, dar este o lucire în urma lui și întunecarea încă nu s'a făcut sau după cum se îngână ziua cu noaptea.
2. Seara, când începe a se întuneca.
3. A treia straje.
4. Pela culcate, timpul culcării.
5. Miezul nopții sau la cântători, când cântă cocoșii întâiaoară noaptea.
6. La mânecate, adică timpul dintre cântători și zori.
7. Revărsatul zorilor, adică când se mijeste de ziuă sau se revarsă ziua.

Când e drept la miezul nopții, adică punct 12 ore, se zice miazănoapte.

Când cântă cocoșii întâiaoară noaptea, atunci sunt 12 ore sau miezul-nopții; când cântă a doua oară sunt trei ore după miezul nopții, iar când cântă a treia oară și găștele încep a găgâi, atunci se face ziuă.

Când răsare luceafărul de seară sau steaua ciobanului, atunci se începe seara. Când sfințește Găinușa și răsare luceafărul de dimineață, atunci îndată se face ziuă.

Cei mai mulți Români socotesc timpul nopții după stele și numai când e înorat, după cocoși. Stelele, după care se orientează ei, afară de cele înșirate mai sus, sunt: Rarițele, Toaca, Capul Boului, Crucea, Sfredelul, Carul și Fușteii.

Găinușa, zic Români în unele părți, că resare odată cu zorile, cam prin jumătate din luna lui Ciresar.

Rarițele răsar odată cu zorile pe la prinderea postului Sfântei-Mării. Găinușa și Rarițele sfințesc pela Sfântul Nicolae cu seara odată. Toaca sfințește seara pe la Vinerea mare (14 Octobre).

Cu puțin mai târziu de cât Toaca sfințește Crucea și pe urmă Capul boului. Pentru arătarea timpului e mai bun Sfredelul, dar cel mai bun e Carul, care se vede totdeauna pe cer.

O credință foarte lătită în poporul nostru ne spune, că timpul dela orele 12—1 noaptea este timp necurat și prin urmare umblarea pe strade, prin cimitir în acest timp este periculoasă, fiind acesta timpul duhurilor necurate, al strigoilor, mo-roilor, etc. Ba se crede, că în acest timp umblă chiar și Miezul-nopții sau Miază-noapte. Se crede deci, că fiind cineva în acest timp pe stradă sau în alte locuri neumblate, adesea se întâlnește cu Miezul nopții. Și ca să nu se atingă de om, este bine, ca văzându-l omul din depărtare să-și facă cruce.

V. PORTRETE BIOGRAFICE:

Avram Iancu

În acel an furtunos 1848, sufletul mișcării Românilor, era Avram Iancu, născut în Vidra de sus, din părinți săteni. În privința acestui erou al munților s'au zis multe. Ne mărginim a înregistra numai niște date pentru complectarea biografiei lui, pe cari le-am auzit dela foștii săi tovarășii: Mihail Andreica și Clemente Aiudeanul din Câmpeni.

Citirea și scrierea, în limba sa maternă, Iancu a învățat-o în satul său natal dela învățătorul său Gombiș. Din Vidra a trecut la școala primară din Câmpeni, unde funcționa ca învățător Moise Ioanette. Școalele gimnaziale le-a terminat la Zlatna și științele filozofice și juridice le-a terminat la Cluj. Pretutindeni a fost cel mai bun școlar.

Statura Iancului era mijlocie, profilul lungăreț, nasul proporțional, iar părul și barba sa erau galbene. Ochii lui albaștri, ca viorelele, înfățișau o privire blândă, însă un caracter hotărât.

În timpul revoluțiunii, îmbrăcămintea lui se compunea dintr'un cojoc albastru cu blană de miel

pe margini, pălărie simplă, ca a tuturor Moșilor și cu pene de cocoș la ea, iarna însă purtă cușmă neagră de piele întocmai ca ai călărașilor.

Peste mijloc era încins cu o sabie și la brâu purtă patru pistoale cu câte două focuri; iar de oblâncul tarniții atârnav două carabine, una de o parte și cealaltă de alta.

Avea doi cai: Brutus și Lucia și eră un excelent călăreț. Când se avântă pe cal, Brutus scăpără scântei din potcoave, fornăia pe nas, ochii i se înflăcărau ca para focului și săltă în aer, iar Iancul comandă liniștit și Moșii se băteau ca lei.

În ajunul revoluției, trecătorii adesea vedeau în puterea nopții doi călăreți, ca două năluci săltând pe cai prin codri și prin poteci și mergând dintr'un sat în altul, dela o biserică la alta: eră Iancul cu credinciosul său adjutant, Clemente Aiudeanul, cari în întruniri nocturne prin cuvinte pătrunzătoare până în adâncul inimii omului, lumină poporul asupra evenimentelor cari se apropiau.

La târgul Floriilor în primăvara anului 1848, Moșii erau adunați la Câmpeni. Iancu se ivește în mijlocul lor și le zice:

«De azi înainte numai de mine și de împăratul să ascultați!»

Din acest moment, Iancu devenind cel mai iubit om al Moșilor, guvernul transilvan a trimis în munți pe vice comitele George Păgânul, nobil ro-

mân de neam din Clopotiva cu o companie de soldați ca să pue mâna pe el.

Expedițiunea militară a stat mai bine de o lună de zile în Vidra de sus și cu toate că conducătorul ei a pus un premiu de mai multe sute de galbeni pe capul Iancului, totuși de astădată nu s'a găsit nimeni, care să fi cutezat să trădeze pe regele munților.

În tot timpul cât a stat puterea armată în Vidra de sus, Iancu se întrețineă într'o pădure seculară de fag dintre comunele Vidra, Blăjeni și Buzești și marea popularitate de care se bucură și-a câștigat-o în timpul revoluțiunii în mijlocul luptelor.

Ștefan cel Mare după înfrângerea dela Războieni

Ștefan supărat peste măsură, că nici una ca aceasta să fie învins, decând s'a suit pe tronul Moldovei nu i s'a întâmplat, începù a alergă încolo și încoace în fuga calului, ca și când ar fi voit să scoată din fundul pământului o oaste nouă... Și așa neștiind singur ce face, se pornì prin pădurile de sub poalele munților și se duse într'o fierbințeală până ce ajunse într'o lucină. Văzând că bietul său

cal de asudat, de ostenit și de flămând ce eră, nu-l poate duce mai departe, descălecă și-i dete drumul ca să se mai odihnească, să pască și să mai prindă la putere. Apoi se puse și el să șeadă pe tulpina unui copaciu.

Dus pe gânduri asupra celor ce i s'a întâmplat, privind din când în când încoace și încolo în întinericul nopții, căci înserase, la o depărtare de vre'o. câteva zeci de pași... vede zarea unei lumini printre crengile unor copaci. Voind să știe ce fel de lumină e aceea și cine poate să locuiască în niște locuri așa de sălbatice, prinse degrabă calul și se îndreptă din cotro se zăreă lumina. Iar după ce se apropie, ce să-i vadă ochii?... O stâncă mare, înconjurată de jur împrejur cu copaci, cu partea despre miază-noapte și răsărit împlântată adânc în coastele unui deal, iar cea despre miazăzi și apus săpată de sus și până jos cu dalta, aflându-se în cea dintâi trei ferestru mi ci, iar în cea din urmă o ușă întărită cu drugi de lemn. În una din cele trei ferăstrui ardea lumină. Ștefan Vodă, îndată ce pricepù cu nu poate să fie o stâncă de rând, ci ea trebuie să fie dinăuntru săpată și să locuiască cinevă într'însa. Deci, legând calul de creanga unui copac, se duse aproape de stâncă, o privi cu deamănuntul de jur împrejur, și dă de ușă și bate. Un glas dinăuntru întrebă :

— Cine e acolo ?

— Eu sunt, răspunse Ștefan.

— Și cine ești tu ?

— Ștefan Vodă.

— Nu se poate.

— De bună seamă.

— Și dacă într'adevăr ești tu Ștefan Vodă, spune-mi ce cauți prin aceste locuri pustii ?

Greu îi pică lui Ștefan Vodă să răspundă la această întrebare neașteptată și mai multe minute stete în cumpănă : ce să facă ? să se mărturisească unei ființe, ori să încalice pe cal și să se ducă unde l-o duce acesta, numai să n'aibă a rostî cuvântul «învins», care nu-l rostise încă nici odată până atunci. Dar întunericul nopții și urletul cumplit al unor lupi în apropiere, îl făcură să-și calce pe inimă. El zise :

— Ce să caut ? ... Află, oricine vei fi, că sunt bătut de Turci și acum fug de dânșii ! ... Te rog deci, să fii așa de bun și să mă primești de mas.

— Ștefan Vodă și să fie bătut de Turci ? asta nu e cu putință ! Zi mai bine că ești altcineva, iar nu Ștefan Vodă cel viteaz.

— Bine ar fi, când altul ar fi aicea în locul meu, dar durere.... de astădată norocul m'a părăsit.

Sihastrul, căci glasul dinăuntru eră al unui sihastru, îndată i-a deschis ușa. Apoi îl întrebă cum s'a întâmplat. Ștefan îi istorisî delă început toate.

— Nu fii supărat, Măria Ta ! zise sihastrul. Dumnezeu cel drept și puternic nu te va lăsa să rămâi de răs ...

— De ar dă Dumnezeu să fie așa, dar eu mă tem

— N'are a face !

Și după ce rostî sihastrul cuvintele acestea poftî pe Ștefan să șează pe o muchie de stâncă săpată în formă de lăicioară, iar el ieși de grabă din chilia și adăpostî calul într'un fel de pimniță, căci urletul lupilor se apropiă din ce în ce mai tare. Apoi intră înlăuntru, puse ce avu mai ales și mai bun de mîncare pe o mescioară rotundă asemenea de piatră și poftî pe Ștefan. După ce se sculă dela masă, Ștefan se puse să se odihnească, căci eră foarte obosit. A doua zi de dimineață sihastrul trezi pe Ștefan din somn, eși cu dânsul afară, se suiră amândoi pe vârful stâncei, în care eră săpată chilia și arătând cu mâna spre apus, îl întrebă zicând :

— Caută în sus, vezi ceva ?

— Nu văd nimica, răspuse Ștefan.

— Calcă pe piciorul meu cel drept ! zise sihastrul.

Ștefan dintru început nu vreă, însă mai pe urmă totuși calcă pe picior.

— Vezi acum ceva ?

— Văd !

— Ce vezi ?

— Văd, răspuse Ștefan, arătând cu degetul, colo în mijlocul lucinei celeia, un copac mare, iar în copac văd arzând o mulțime de lumini.

— D'auzi cevà ? întrebă iară sihastrul.

— Nu aud nimica !

— Calcă pe piciorul meu cel stâng !

Ştefan făcù şi de astă dată aşà.

— Auzi acum cevà ?

— Aud !

— Ce auzi ?

— O cântare. Dar nu ştiu, preoţi sunt aceia ce cântă... ori îngerî, căci mai dulce, mai plăcută şi mai frumoasă cântare n'am auzit de când sunt.

— Aceia nu sunt preoţi, ci îngerî, răspunse sihastrul.

— Mi-am închipuit eu...

— Ştii una acum, Măria Ta ?

— Ce să ştiu ? întrebă Ştefan.

— Pune gând la Dumnezeu, că în lucina unde se aude acum cântarea, vei face o mânăstire, al cărei pristol să fie tocmai acolo unde se află copacul în care ard luminile. Şi poţi merge în voia cea bună a te bate, nu numai cu Turcii, ci şi cu mulţi alţi duşmani şi lasă dacă nu-i vei învinge pe toţi !

— Voiu face toate, numai să-mi ajute Dumnezeu, ca să pot învinge pe duşmanii ţarei mele...

— Amin !... Acum poţi merge fără frică în potrive Turcilor.

— Dar de unde să iau atâta oaste, cu câtă să-i pot învinge ?

— Țara-i mare.

După aceasta mulțumî Ștefan Vodă din toată inima, sihastrului, își luă rămas bun dela dânsul și eșind la țară, în puține zile strânse o mulțime de popor și se pornî iarăși împotriva Turcilor. Nu se lăsă până ce, pe cei mai mulți, nu-i trimise pe cealaltă lume, iar pe cei ce mai scăpară ca prin urechile acului nu-i îngăduî până ce nu-i alungă peste Dunăre.

Dar după ce a învins pe Turci, Ștefan Vodă, vrînd a-și împlini făgăduința ce a dat-o mai înainte sihastrului, puse să se zidească Mănăstirea Putna, tocmai pe locul acela, unde a zărit lumînările arzînd și a auzit îngerii cîntînd.

Iancu Jianu și șeful poterii

Nu departe de Craiova eră o cârciumă, într'o văgăună mică, în mijlocul pădurilor. Se întîlniau acolo trei drumuri de țară, adică, niște fășii de lut brazdate adînc, cari scoborau repede la vale.

Eră dis de dimineață și cumpăna lungă a puțului din curte se ridică și se lăsă în jos scârțîind. Un argat ridică apă cu găleata, îmbrăcată de mușchiu și o varsă în valuri sclipitoare, în jghiabul de asemenea înverzit, spre care hangiul își îndreptă cail.

Deodată se auzî deasupra cârciumei o împușcă-

tură în dreptul unui drum din pădure. Troscotul trecu din deal în deal, până se pierdù încet, cu totul.

Cei doi oameni se puseră să asculte.

Din grajd se auzi un glas: «Nae!»

Hangiul dădù fuga acolo. Repede se întoarse și porunci argatului:

«Degrabă pune caii la adăpost și apoi vom vedeà amândoi ce s'a întâmplat».

Grăbiră spre locul de unde se auzise împușcătura. După o jumătate de ceas și mai bine, în care timp hanul zăcuse în adâncă liniște, par'că ar fi fost pustiu, intrau încetișor trei bărbați în curte. Hangiul și cu un argat al lui sprijiniau pe boer, care nu puteà să înainteze decât numai schiopătând și a căruia față eră plină de sânge. Ei îl duseră în casă și, după ce-l spălă hangiul, se văzù că eră frumoasa dar ciopârțita față a boierului Costache Iamandi.

El blestemà groaznic în două limbi. Din blestemele acestea se înțelegeà că-i căzuse calul din sus, pe drumul din pădure, într'o afurisită de groapă, care era acoperită cu crăci și, că-și rupsesse amândouă picioarele de dinainte, așa în cât stăpânul său a trebuit să-l împuște.

El însuși, Cărc Sârdarul, eră p'aci să-și rupă junghetura. Picioarul stâng îl dureà grozav și față lui eră numai brazde, în cari se rostogoliau ochii cei negri, plini de mânie. El ocără cărciuma din

pădure, numind-o cuib de hoți și conac al tâlharilor, cari aveau așezate jur împrejur, curse pentru oameni.

— Este o cursă pentru urși, Milostive, o cursă pentru urși! încredință hangiu. Măria Sa Banul Dumitrache, fiind proprietarul pădurii, a pus alaltăeri s'o sape....

— Minți, câine! n'a pus el s'o facă deacurmezișul drumului! țipă boierul Costache turbat. Încă o vorbă ticălosule și va fi fost cea din urmă, pe care ai spus-o! și cu amândouă mâinile scoase câte un pistol din brâul său de șal.

Apoi porunci să pună caii și să-l ducă la Calafat, dacă caii și surugiul sunt de nădejde.

— Slavă Domnului, da, fără cusur și cu totul la porunca puternicului boier!

Când ieși Căre Serdarul, cu capul legat în privdor, poștalionul așteptă gata în curte. Eră un fel de coș împletit de nuele groase de sălcii, așezat pe un scaun de lemn, pus fără arcuri pe cele patru roți. În coș eră fân și pe deasupra lui o pătură vărgată. Lângă oiște erau înhămați doi cai și dinaintea lor alți trei înaintași.

— Ce batjocură de trăsură îi asta? izbucni Iamandi. Și mârțoagele aceste jumătate crăpate! Să fie surugiul maimuțoiul ăla bătrân, care șade încârligat pe calul dinainte? Cu el am să fac trei zile până la Calafat!

Și într'adevăr, pe calul înaintaș din stânga, eră

o ființă pipernicită, subt a căreia pălărie soioasă, se vedeau niște plete sure și o barbă sălbătică.

Dar hangiul dădeà iarăși încredințarea :

— Milostive boierule, Ion îsta cum îl vezi, a dus pe Măria Sa Banul Dumitrache dela Craiova la Calafat și nu în zece ceasuri, cum îl duc surugii Măriei-Sale, ci în cinci ceasuri ! Pentru aceasta Banul i-a dăruit o mână plină de galbeni !

— O mână de palme ! strigă Iamandi. Căre Serdarul trebuie să fie dus fără plată, ați înțeles ? Vă cunosc eu pe voi, hoților mincinoși !

Insfârșit ședeà sau mai bine zăceà, Căre Sărdarul în coșul căruței. Povățuța hangiului ca să-l lege, cum era obiceiul, cu o frânghie de marginile trăsुरii, o respinse disprețuitor. N'or să aibă pe dracul în trup nici mōșneagul de vizitiu și nici somnoroasele de gloabe !

Caii stătuseră locului ca niște miei până acuma și numai câte odată mișcau urechile de zăngăniau încetișor clopoței, atârnați de gâtul lor.

Deodată însă surugiul strânse genunchii în coastele calului de dinainte, trase un chiot ascuțit și din curtea hanului sbură afară poștalionul, nu de cai, ci de smei ! Intr'un cerc scurt apucă la stângă și însoțit de zăngăneala clopoțeilor, săltând pe deasupra gropilor adânci de lut uscat, cari brăzdau drumul prin pădure. Ca turbată sărià căruța după caii întinși în goana mare. Se păreau că sboară peste bulgării din drum, fără ca să-i atingă.

Bătrânul scotea chiote surugiești ascuțite și eșite numai din beregată: «Iu, iu iu!» cari se ridicau până la «Iiiii!» subțiat ca un fir de ață și izbeau urechile cailor ca lovitura de biciu.

Ion, bătrânul cocosat, părea că nu are numai un drac în trup, ci șapte! Părea că era crescut împreună dintr'o bucată cu calul său.

Genunchii lui, ridicați în sus, în scările scurtate, după obiceiul țărănesc, nu se deslipeau de coastele surului, numai mânecile lui albe și largi, cari ieșiau din cojocul împodobit cu cusături, se umflă în suflarea vântului.

Acestui surugiu turbat Banul Dumitrache, se poate să-i fi dat o mână de galbeni din recunoștință, că nu lovise căruța în salturile nebune și nu o sfărâmasese.

Zadarnică fu încercarea Cârc Serdarului, ca prin strigăte să mai oprească goana. Surugiul încălecat pe calul dinainte, nu putea să audă nimic din pricina zăngănitului clopotelor și țâncănitului copitelor. Ar fi trebuit ca să tragă cu pistolul în el. Dar nici vorbă nu putea să fie să scoată omul un pistol dela brâu, fiindcă o mână nu ajungea să se țină în căruță; trebuia să-și încheșteze amândouă mâinile în marginile coșului, ca să nu fie aruncat afară. Pe deasupra mai era încă la boier Costache și durerea piciorului. Era o călătorie la Iad. Se înțelege că maimuțoiul acela zmintit din șea țipă pițigăiat la fiecare gaură mai adâncă din drum, obișnuitul :

«ține-te bine boierule!» Dar boierul îi venea la aceste țipete de opintire aproape să leșine. Capul lui rănit începù acum și el să se răsvrătească. Sburau de aproape trei ceasuri, fără ca să se oprească. Locurile păreau că se rostogolesc unul după altul înaintea ochilor boierului Costache. Pădurile, livezile, șesurile și dâmburile, un sat, două, însfârșit el închise ochii.

La fiecare văgaș sau scursură de apă, se auzea darea de veste: «ține-te bine boierule!» Numai o singură dată ea nu se auzi, tocmai acolo unde se lăsă drumul repede la vale, prin malul aproape drept al râulețului Desnățuiul, în care se repeziau zmeii de cai, de se ridicau stropind apele în sus până la o mare înălțime.

Și într'adevăr, puțin după amiază, zbârnâia un poștalion turbat cu cinci cai, prin sătulețul Calafat în spre curtea boierului Mihail Jianu, unde îndrăcitul surugiu oprî deodată caii, cu o singură smucire și îi făcù să stea pe loc.

N'avù însă timp să descalece căci surul de sub șea se ridică deodată drept în sus, ca o lumânare, deschise gura mare, scoase un rânchezat desnădăjduit și jeluitor și căzù apoi grămadă jos.

În clipa când se prăbuși, surugiul, ușor ca o pană sări de pe spinarea lui și când slugile alergară speriate într'ajutor, el zise liniștit: «de aceea e cal».

Zâmbind trecù pe lângă căruța care era fărâmată aproape de tot. În locul roților rânjiau numai câ-

teva spițe, rămase împrejurul roților. Pe atunci nu se frecau încă roțile și se întâmplă adesea să se rupă obezile chiar la un umblet potrivit. Nu era așa dar mirare că de astădată se fărâmaseră roțile de tot. În coșul cărucioarei însă nu mai era nici fân, nici pătură, nici Cărc Serdarul.

— Dar cu cine ai plecat tu în căruță? Unde-ți este călătorul? întrebau oamenii.

— Dar știu eu? răspunse surugiul. El știe și cu vorba aceasta se duse la fântână și-și aruncă jos pălăria prăfuită. Ce să vezi? Spre nemărginita mirare a celor de față, dimpreună cu pălăria sburaseră și părul cel cărunt, încâlcit și barba sălbătică și deodată se văzură niște plete lungi, negre, împrejurul feței tinere a surugiului.

Eră Iancu Jianu.

BUCURA DUMBRAVĂ.

VI. SCHIȚE ETNOGRAFICE

Despre lene

Lunea e capul săptămânei. Nu e bine să dai nimic din casă, că e pocinog și ai să dai săptămâna întreagă. Nu e bine nici să lucrezi ceva afară din casă. Nici să sapi, nici să seceri, nici să aduni fân, nici măcar să culegi surcele. Vai de mine, nu știi că Lunea e rea de apă? Aduce ploaie și înecuri și de lucrezi Lunea, nu-ți mai crește părul când ești fată, și-ți cade, când ești nevestă. Nu știi că Tudora lucră Lunea și ai văzut cum a plouat la nuntă, de n'a fost nici horă, nici veselie, nici nimic. Degeaba i-a fost plânsul și necazul. Și apoi ce să mai lucrezi Lunea? Nu ești destul de ostenită de hora de ieri și nu ți-e capul ca oala spartă, de puiul de chef ce s'a încins cu basamac la cârciumă? Lasă că e mare săptămâna.

Marțea nu e bine de plecat la drum, nici să ieși la câmp că e rea de boale și de lupi. Să mă fi tăiat, eu n'ași fi crezut că vine Marțolea și ia mintea și glasul femeilor care torc Marțea. Te pui cu necuratul? Ba și Muma-pădurii se ține de tine

și Drăgaica, ba rămâi și oloagă. Bătă-te pustia, furcă! Da să nu vezi fir de ață în viața ta și să n'ai cămașe cu ce să te îmbraci la moarte și mâna pe furcă să nu o pui Marțea.

Cine pune mâna pe sită Mercurea să cearnă, focul lui Dumnezeu pe capul lui. Să nu aibă astâmpăr ca făina când o cerni și frământată să fii de necazuri ca aluatul din albie când îl frămânți. Nu e bine Mercurea nici să bați porumb, nici să alegi fasole ca s'o pui la foc, nici să speli haine, nici să întinzi pânză la soare, că toate așa ți se întâmplă cum le faci și bătută ai să fii de diavoli în Gheena ca și porumbul în saci și întinsă pe cărbuni aprinși ca pânza la soare și cum storci cămașa udă învârtind-o sul, așa te-or stoarce balaurii din cea lume între mâini.

Joia e zi legată. Cine ferbe cămăși, ori pune cloșcă, ori iă oule din cuiabar, vai de ea și de satul ei! Că peste capul ei aduce junghiuri și săgetături, iar peste sat piatră cât nucile și fulgere și trăsnete.

Cine se spală Joia, își aduce boală în casă și urât în casă. Numai cheful e bun Joi și pețitul și logodnele și nunțile și ospetele.

Vinerea nu e bine să lucrezi. Cine coase își coase gura; cine toarce, își toarce mațele. Cine țese, își scoate singură ochii pe cea lume. Cine-și tae unghiile, își pune spini pe drumul pe care va merge desculță la judecata de apoi. Cine se

spală pe mâini, n'are parte de colivă. Cine ațâță focul, își ațâță focul de sub cazanul în care va fierbe ca în iad. Mai poftim dacă ești femeie cuminte să lucrezi.

Sâmbătă e ziua morților. Cine mătură prin casă, cine așterne patul, cine aduce apă, supără pe morți. Să nu te pue Dumnezeu să pleci Sâmbăta, ca și Marțea, căci într'aceste două zile a fost urzeala lumii: Marțea s'a pornit lumea și Sâmbătă s'a încheiat și e rău să te pui cu Dumnezeu la întrecere. De cinstit e bine să te cinstești Sâmbătă, că de bei cevă, bei pentru sufletul morților.

Așă e cu posnașele astea de zile. Ai lucră și n'ai când.

G. COȘBUC.

Din viața țiganilor

Fiecare țigan își are șatra sa făcută din mai multe bucăți de țoluri afumate și o căruță cu roți înalte, care-i slujește de culcuș sub cort, când se oprește și în care își poartă toată familia și toate uneltele, când călătoresc. Pușchin, vestitul poet rusesc, zice în poemul său Țigani, tradus românește de Al. Donici:

Măgari în spinare duc
 Copii mici, iar ceilalți,
 Femei și fete și bărbați
 După căruți pe jos se duc,
 Toți peteciți și desbrăcați.
 Ce veselie! ce cântare!
 Ce vorbe și ce vuet mare!
 Răcnește ursul, câinii latră!
 Și scârție neunsa roată.

În adevăr nu este priveliște mai ciudată și mai originală, de cât a unei cete de țigani la drum. Judele cu barba albă și cu față neagră merge pe un cal pag înainte, îmbrăcat cu giubea roșie și înconjurat de vre-o trei sau patru bătrâni ca dânsul, serioși și purtând giubele albastre și lungi. Ei sunt cârmacii caravanei și tot odată sfatul ce judecă și hotărăște pricinele și gâlcevile între ceilalți țigani. După dânșii vin în rând o mulțime de căruțe înalte și pline de copii, de capre, de foi, de sdrențe, ș. c. l., căci țiganul nu poate trăi fără sdrențe. El și ele au o tainică potrivire. Cu cât giubeaua este mai jerpelită, cu atâta țiganul e mai fudul și când îi trece părul prin căciulă atunci îi pare că poartă coroană. Așa-i firea lui: îi place să-l bată vântul și să-l ardă soarele; și cele mai multe ori pentru ca să-și împlinească această plăcere, el se desbracă gol până la brâu; atunci să-l vezi cât e de vesel! Să-l auzi cum cântă de voios, pare că toată lumea e a lui. Mi s'a întâmplat odată de am văzut o claed e lăeți în treacăt și cu adevărat

acel spectacol mi-a făcut așa de mare impresie, că nu-l pot uita.

Bătrânii gârbovi de vârstă stau culcați în căruțe și se pârleau la soare, iar pe lângă ei urma pe jos toată familia: femei cu copii la sân, fete cu coife albe pe cap, flăcăi trăgând urși după dânșii, cai, mânzi, vaci, câni, buluc la un loc, toți grăind, răcnind, râzând, nechezând, urlând și umplând câmpii de un sgomot sălbatic, ce dă fiori.

Cât pentru sdrențe nici nu pomenesc, pentru că în adevăr ele sunt una din părțile cele mai caracteristice ale țiganilor nomazi; am însemnat însă, că ei au și o dragoste mai deosebită pentru caii pagi și bălțați. Pe cât țiganii sunt vrednici de privit în călătoriile lor, cu atâta și popasurile lor sunt curioase. Pușchin face o descriere foarte vie de o tabără țigănească:

Ei astăzi iată au rămas
 La mal de apă pentru mas,
 Cu țoluri rupte, afumate,
 Căruțele le învelesc,
 Pe deasupra până la roate
 Apoi femeile gătesc
 Mâncare proastă și se pun
 Buluci pe lângă un ciaun.
 În depărtare se prevede
 Cum cai pase la iarbă verde.
 Iar după șetre deslegați
 Șed urșii bine învățați.

Gâlcevi și vorbe și strigare
 Amestecate cu cântare,
 Și sunetul de ferărie
 Huește locul în câmpii.

Cum și-au așezat corturile în apropierea unui târg sau a unui sat, bărbații, dintre care cei mai mulți sunt ferari sau lingurari, purced să vândă drâmbe, coveți, lacăți, fuse, etc., babele se duc de trag sorți fetelor românce pe la case; flăcăii merg de joacă ursul prin ogrăzile boerilor și numai nevestele rămân la șetre, pentru ca să gătească de mâncat, în vreme ce copiii lor aleargă goi jucând tananaua. Iar când se întorc cu toții seara la corturi, atunci să vezi răcnete de copii, ce cer de mâncare, lătrate de câini goniți de la ceaonul cu mămăligă, nechezuri de cai ce vin de la păscut, cântece de flăcăi și fete mari, ce se întorc din luncă dela culesul fragilor, sfezi, desmerdări, vaete, hohote, chiote, sunete de cobză, de scripce, de drâmbe; toate aceste la un loc ridicându-se în aer odată cu fumul ce ese de sub fiecare șatră. Și puțin în urmă cum s'a culcat soarele, cum s'au stins focurile, pare că nici nu au fost, nici nu mai sunt. O tăcere adâncă domnește peste tot; oameni și dobitoace, toți se odihnesc, numai câinii se aud lătrând la lună și numai vreo babă cloanță se zărește culegând burueni pentru descântece.

VII. DESCRIERI DE CĂLĂTORII

Călătorii pe Dunăre și în Bulgaria

În noua noastră locandă nu furăm mai fericiți; bucătăria lipsiă și furăm nevoiți a ne hrăni iarăși cu halva și cu pâine. Găsirăm un bucătar, un emigrat polon. Îi cumpărarăm unelte de bucătărie și-i darăm bani înainte, acesta ne făcù bucate două zile, apoi dispărù pentru totdeauna cu tingiri cu tot.

Timpul treceà și soră-mea nu veneà. După o lună de așteptare sosì în fine răspuns că guvernământul se împotrivià să o lase să vie acolo; această împorivire era născută, nu este îndoială, din ura aceluï guvernământ pentru oamenii dela 1848; căci oricine poate lesne înțelege, căci de ar fi venit soră-mea la mine, nu s'ar fi periclitat liniștea, publică în țară. Nefericită nație, sărmană Românie! fiii tăi ce naști și crești cu sângele tău, sunt de multe ori mai răi și de cât străinii pentru tine! Și iată de ce ai tot dreptul de a te teme că viitorul ascunde mormântul tău! Doctorul săvârșise trebile sale; acuma dar puteam plecà la Constantinopol.

Inchiriarăm o trăsură ce se chiamă acolo arabă, cu doi cai să ne ducă la Șumla. Câțiva cunoscuți

precum și Pașa militar, ne consiliară să fim bine preparați pentru cale, despre mijloacele de apărare la întâmplare de a întâlni tâlhari, fiindcă drumurile nu erau sigure. Pașa ne promise să ne dea doi ascheri până la Șumla. Noi mulțumirăm și refuzarăm. Acest fel de excortă mai mult atrage vegherea tâlharilor, făcând să presupue că călătorii sunt persoane dela care au să iă ceva. Excortele te lasă în mâna tâlharilor și dosesc, în loc să stea să te apere. Pentru orice întâmplare luai dela colonelul Gabrieli două pistoale turcești și o sabie ungureasă, ce era încă ruginită în sânge de om. Atenția noastră eră îndreptată către alt inamic mai redutabil decât tâlharii, către gerul ce domnea atunci, astfel ne învelirăm în cojoace groase.

Astfel căpuiți plecarăm în Rusciuk.

După trei ore de cale, ajunserăm la o cafenea într'o câmpie deșartă. Se făcuse seară. Turcul cu trăsura, ne spuse că avem să trecem noaptea într'o cafenea. Ceeace se și făcù, cu marea neplăcere a noastră, din cauza necurăteniei și a adâncei mizerii ce aflarăm în acest loc.

A doua zi urmarăm călătoria la Șumla.

În fiecè sat ajungeam, eram nevoiți sau să ne oprim mai multe ore, dacă eră ziua, sau să mînem, dacă eră noapte. Astfel o cale de 31 de ore cu piciorul, noi o făcurăm în opt zile. În a treia noapte ajunserăm la un sat bulgar. Aici chehaiua satului ne duse să trecem noaptea la o familie din gară.

Câtă schimbare în casele și viața Bulgarilor de casele și viața Turcilor. Acî tot era în mai mare rînduiulă, curățenie și îndestulare. Bulgarul ne primî cu mulțumire. Iar această mulțumire se schimbă în entuziasm cînd auzî că eu cel puțin sunt de credința lui. Ne înțelegeam cu dînsul și cu femeia sa, prin mijlocirea unui evreu ce luaserăm cu noi din Rusciuk, ca dragoman pînă la Șumla.

Femeia bulgarului ne prepară o cină simplă dar curată. Bărbatul său eșise din casă pentru alte rîndueli; eu cu doctorul ședeam pe pat și vorbeam felurite lucruri, se vede că Evreul nostru spusese acestor oameni simpli că unul din noi este doctor, căci în timpul ocupației sale cu bucatele, înturnă capul cu sfială către doctor și-l întrebă, dacă este adevărat că este medic. Doctorul, care cunoștea limba boemă foarte bine, înțelese întrebarea ei și răspunse afirmativ.

— Atunci te voiu mai întrebă ceva, mai zise femeia.

— Spune-mi ce lucru?

— Nu voiu pînă nu va fi de față și bărbatul meu.

Intr'acest moment soțul ei intră. Femeia îi vorbi cu jumătate voce și bărbatul îi dete voe a face întrebarea sa.

Doctorul își deschisese urechea ca să înțeleagă bine vorbele femeii, așteptându-se să-i spue vreo maladie foarte gravă sau misterioasă. Femeia îi zise că sunt patru luni de cînd le-a pierit un vițel și că amicul meu, în calitate de doctor, să-i spue numele persoanei ce l'a furat.

Această întrebare mai mult decât simplă, ne făcù să râdem.

Dar doctorul îi răspunse cu bunătate că medic este una și fermecător este alta. Ceeace umplù de mirare această familie.

Dimineața plecarăm și darăm acestei familii câțiva bani pentru ospitalitatea care primisem. Dar ei se se supărară și ne înapoiară banii zicând, că nici părinții lor, nici ei n'au vândut ospitalitatea cu bani. Femeia ne puse în trăsura și merinde.

A treia noapte o trecurăm mai rău decât cea dintâiu. Seara ne apucă într'o pădure. Conducătorul nostru perduse calea; caii oboșiți de lupta ce încercară spărgând neaua cu piepturile și trăgând o trăsura cu roate prin nemeți, nu mai mergeau. Fără voia noastră trecurăm noaptea în pădure. Acì, găsirăm un adăpost, făcurăm foc mare și ne puserăm în preajma focului. O turmă sau haită de lupi se auzià urlând în vecinătate, ceeace făcù caii să tresară și urletul se apropià din ce în ce. Doctorul nu aveà arme; Turcul aveà un iatagan; toată speranța noastră rămăsese în cele două pistoale și în sabia lui Gabrieli la întâmplare de a fi atacați de lupi.

Evreul nostru atât se înspăimântase, încât plângeà cu hohot.

Spaima lui ne făceà curagioși și ne distrà. Intre altele ca să spăimântăm și mai mult pe dragomanul nostru, ziserăm că lupii au obiceiul, de părăsesc

oamenii ce întâlnesc, îndată ce le arunci un corp de vîită; că noi trebuie să sacrificăm pe unul din noi, ca să scape doi, să se arunce unul ca să-l mănânce lupii și ceilalți doi în timpul acela să fugă. Că pentru aceasta, să tragem noi trei la sorți și pe care o cădeà sorțul să-l sacrificăm. Această propunere deși erà o glumă neadevărată, făcù mare impresie Evreului. Se aruncă plângând la picioarele noastre, ca să nu facem una ca asta, căci el este sigur că sorțul are să cadă pe dânsul, căci s'a născut nefericit pe lume și c'ar fi mai bine, la asemenea întâmplare, să ne luptăm cu lupii câte patru, sau de nu, cel puțin să sacrificăm caii.

Către acestea lupii se apropiiau; îi simțeam după urlatul lor și după spaima cailor, ce din ce în ce păreà că crește.

Atunci Turcul ce până aici erà indiferent, strigă repede «ne mănâncă lupii»! Aceste vorbe, zise cu spaimă, făcură să cază Evreul cu capul la pământ, Turcul nu află altă ușurare decăt prin blesteme, ce toate se îndreptau la noi.

Doctorul deveni serios și mă întrebă ce este de făcut.

«Ià un pistol, îi zisei eu; celalt să-l dăm Turcului, eu voi rămâneà cu sabia. Vorba este să ne apărăm, să ucidem unul sau doi și suntem scăpați. Aceste fiare au obiceiul, îndată ce ucizi unul din ei, ceilalți sar pe dânsul și-l mănâncă. Dar sper că n'o s'ajungă lucrurile nici acolo, fiindcă avem

un foc mare, care poate să ne serve ca un azil, lupii nu se apropie nici odată de foc».

În scurt, abiã ne aruncarãm ochii mai departe pe unde cãdeã lumina focului și văzurãm vreo șase lupi, opriți într'o distanță unde razele focului începeau să se vazã mai groase, cãutând la noi și clãnțanind dinții, cu niște țipãturi neplãcute.

«Iatã efectul focului, zisei doctorului. N'ai nici o teamã. Nu este trebuință nici să tragem în ei, mai ales cã pulberea și gloanțele sunt în ladã și de vom secã pistoalele n'o s'avem cu ce le încãrcã din nou. Evreul nostru erã pe jumãtate mort. Doctorul puse o mulțime de lemne pe foc». Iatã foc, zise el, dacã focul are să ne scape.

Mãrturisesc cã erã una din scenele cele mai frumoase, ce am vãzut în viața mea, un pictor ar fi putut face tabloul cel mai interesant: o noapte de iarnã în pãdure, pãmântul acoperit de nea, un foc mare lângã care patru oameni se vãrau cât puteau, să scape de ger și de lupi; doi cai ce tresãreau neîncetat sbierând și cãtând să rupã legãturile lor; iar la o distanță dela foc, mai mulți lupi clãnțanind din dinți, uitându-se la oameni și la foc. Aceastã scenã ținu câteva ore. Când fuse aproape de ziuã lupii plecarã.

Bărăganul

Și eu am crescut pe câmpul Bărăganului! Și eu am văzut cârdurile de dropii, cutreerând cu pas măsurat și cu capul ațintit la pază, acele șesuri fără margini, prin care aerul, resfirat prin unde diafane sub arșița soarelui de vară, oglindește ierburile și bălăriile din depărtare și le preface dinaintea vederii fermecate, în cetăți cu mii de minarele, în palate cu mii de încântări.

Din copilărie și eu am trăit cu Tămădăenii, vânători de dropii din baștină, care neam de neamul lor au rătăcit prin Bărăgan, pitulați în căruțele lor acoperite cu covergi de rogojină și mânând în pas alene gloabele lor de călușei, au dat roată ore, zile și luni întregi împrejurul falnicilor dropii, cărora ei le zic *Mitropoliți*, sau când aceștia, primăvara, se întetesc la lupte amoroase, sau când toamna ei duc turmele de pui să pască țarinile înțelenite.

Eu n'am uitat nici pe răposatul Caraiman, veselusul și priceputul staroste al vânătorilor Tămădăieni, carele putea să înghiță în largelile sale pantece atâtea vedre cât și o butie din Dealul-Mare; nici pe iscusitul Moș Vlad, în căruța căruia ai adormit tu adesea, pe când el cu ochi de vulpe, zăria creștetul delicat al dropiei, mișcând printre fulgii colilii; mici pe bietul Gheorghe Giantă, cel

care cu o rugină de pușcă, pe care orice vânător ar fi azvârlit-o în gunoiu, nimerià mai bine decât altul cu o carabină ghintuită și care pe mine nemernicul m'a adus de multe ori cu vânat la conacul de amiazi.....

Oare ce desfătare vânătoarească mai deplină, mai nețarmurită, mai senină și mai legănată în dulci și duioase visări poate fi pe lume decât aceia, care o gustă cinevâ, când prin pustiurile Bărăganului, căruța, în care stă culcat, abià înaintează pe căi fără de urme? Dinainte-i, spațiul nemărginit; dar valurile de iarbă, când înviate de o spornică verdeață, când ofilite, sub pârlitura soarelui, nu-i insuflă îngrijirea nestatornicului ocean. În depărtare pe linia netedă a orizontului, se profilează ca moșuroaie de cărțițe uriașe, movilele a căror urzeală e taină trecutului și podoaba pustietății. Dela movila Neacșului, depe malul Ialomiții până la movila Vulturului din preajma Borcii, ele stau semănate în prelargul câmpiei, ca sentinele mute și gârbovite sub ale lor bătrâneți. La poalele lor cuibează vulturii cei falnici cu late pene negre, precum și cei suri, al căror cioc ascuțit și aprig la pradă, răsare hidos din ale lor grumazuri jupuite și golașe. E groaznic de a vedeà cum aceste jivine se reped la stârvuri și se îmbuibă cu morțaciuni, când prin suhaturi pică de boleşne câte o vită din cirezi.

Dar căruța trece înlături de acea priveliște scâr-

boasă; ea înaintează încetinel și rătăcește fără de de țel după bunul plac al mârtoagelor arominde sau după prepusul de vânat al Tămădaiianului căruțaș.

Decu zorile, atunci când roua stă încă aninată pe firele de iarbă, ea s'a pornit dela conacul de noapte, dela coliba unchiașului mărunț, căruia îi duce acum dorul Bărăganul întreg și tocmai când soarele e deasupra amiazului, ea sosește la locul de întâlnire al vânătorilor. Mai adesea acest loc e o cruce de piatră strâmbată din pana ei, sau un puț cu furcă, adică o groapă adâncă, de unde se scoate apă cu burduful. Trebuie să fii la Paicu, în gura Bărăganului, sau la Cornățel în miezul lui, ca să găsești câte o mică dumbravă de vechi tufani, sub care se adăpostesc turmele de oi la poale, iar mii de mii de cuiburi de ciori printre crăcile copacilor. În orice alt loc al Bărăganului, vânătorul nu află alt adăpost spre a îmbucă sau a dormi ziua, decât umbra căruții sale. Dar ce vesele sunt acele întruniri de una sau două ore, în care toți își povestesc câte izbânzi au făcut sau mai ales erau să facă, cum i-a amăgit pasărea vicleană, cum i-a purtat din loc în loc și cum în sfârșit s'a făcut nevăzută în zboru-i prelungit.

După repaos colinda prin pustii se începe cu aceiași plăcere. Vânătorul înprospătat prin somnul, prin mâncarea și prin glumele dela conac, se aprinde din nou de ispita norocului, el cu ochii caută vânatul,

cu gândul sboară poate către alte doruri, dar simțurile-i sunt în veci deștepte; inima-i veghează, este mereu în mișcare și urâtul fuge, fuge departe, dincolo de nestatornica zare a nemărginitei câmpii,

Când soarele se pleacă peste câmpii, când amurgul serii începe a se întinde treptat peste pustii, farmecul tainic ai singurătății crește și mai mult în sufletul călătorului. Un susur noptatic se înalță de pe fața pământului, din adierea vântului prin ierburi, din țârâitul greerilor, din mii de sunete ușoare și nedeslușise se naște ca o slabă suspinare eșită din sânul obosit al naturii.

Dar câte una, una, căruțele sosesc la târla sau stâna, unde vânătorii au să petreacă noaptea: un bordeiu acoperit cu paie, — trestia și șovarul sunt scumpe în Bărăgan, — câteva saiele și olumuri pentru vite, o ceată de dulăi țepeni, lătrând cu înverșunare și în toată împrejmuirea un miros greu de oaie, de ceapă și de rachiu, iată adăpostul și strajea, ce le pot oferî baciul dela Rădana sau dela Renciu. Din acestea cată vânătorii să-și întocmească culcuș și cină, dacă cumvâ n'au avut grijă a-și aduce așternut și merinde în căruțe. Pe când însă sub șure și la vatra bordeiului ospățul și paturile se gătesc, după cum pe fiecare îl taie capul, limbile se desmorbesc și prin glume, prin râsuri cu hohote, ele răscumpără lungile ore de tăcere ale zilei.

Plombiren

Plombiren! A! e cam de mult povestea aceasta, dar sunt și lucruri cari nu se învechesc. Sunt vreo câțiva ani de când veneam din străinătate.

Eram pe drumul dela Paris spre Viena și luașem bilet până la Passau.

Să mai povestesc plăcerile ori neplăcerile drumului nu mai cred de nevoie; căci ori cine a fost la drum știe, iar cine n'a fost va învăța când se va duce.

Toată grija mea era de bagaje. Avusesem nevoie să-mi transport cărțile, și ca să am unde le pune pe toate, îmi mai cumpărasem încă vre-o două geamantane sistemul cel mai nou, adică foarte eftine și foarte proaste, însă cu marca fabricii, producțiune veritabilă nu imitațiune.

Bazat pe această înaltă calitate a geamantanelor mele nu prea puteam dormi liniștit; mă temeam ca nu cumva să le crape pânza de pe spinare, să se deschidă și să dea prilej amploiaților nemți să cadă în ispită de a se face proprietari de cărți franceze. Așteptam deci, fericitul moment în care voi ajunge la Passau să-mi văd geamantanele și încă ce fel așteptam!! Dela Nüremberg în schimbul a vre-o două mărci, pe care cu multă exactitate le-am depus în mâna conductorului, soarta mă favorizează cu chilipirul de a căpătâ o cabină de

clasa întâi, în care cu tot dinadinsul m'am culcat ca la mine acasă.

Ei bine vă asigur pe tot ce poftiți și chiar pe cinstea conductorilor dela trenul nemțesc, că în noaptea aceea n'am dormit nu de două mărci, ci nici de doi franci de ai Papei dela Roma, pe care nu-i mai schimbă nici dracul.

Nu puteam dormi de loc. Adică adormeam, dar când gândeam că dorm mai bine, începeam să mă visez la Passau, îmi vedeam geamantanele deschise pe dindărăt (pardon) și înconjurate de nemți cari nu se împăcau dela împărțirea cărților mele ca și curelarii dela pielea calului celui care îi duceau în trăsură. Dar bun e Dumnezeu! Cum trecuse Nürnberg, trecu și Ratisbona și a doua zi dimineata pela vre-o șapte sau opt ceasuri mă pomenii la Passau și când mă scăborii la gară pe peron ghi-ciți ce văzui? Văzui geamantanele mele unul lângă altul, dar se vedeau și cărțile în ele; erau deschise așa cam de vr'un lat de mână și stăteau așa de frumos pare că râdeau la mine. Le plesnise încue-toarele din balamale, dar în schimb erau încinse cu câte o bucată de sfoară — cadou, se vede, dela inspectorii nemți. Vasăzică o parte din vis mi-se izbândise; zic o parte, pentrucă toată noaptea le visasem deschise de cealaltă parte.

În sfârșit vis ca vis, dar ce te faci tu acum? Dacă le scoți dela bagaj trebuie să le porți cu tine. Cum să le porți? Poate ai gust să te plimbi, să

mănânci, să vezi orașul Passau, oraș istoric, unde s'a încheiat pacea.... despre care puteți să citiți în Istoria Universală de Mandinescu, oraș în sfârșit așezat pe malurile acelei vine Europene, etc.! Să nu le scot! Dar ce să fac? Stau, mă uit la ele, fac o țigară, gândesc, dar pace; nimic nou, nimic de seamă; pe cât le vedeam mai deschise pe atât planurile mi se închideau mai rău.

Un amploiat cu șapca lată și cu ceafa tot așa de lată trece repede. Dau după dânsul să-l întreb, dacă nu s'ar putea să.... mai știu și eu ce, poate să le lege mai bine, dar n'apuc a zice încă: bitte mein Herr și când arăt cu mâna spre ele ce aud dela dânsul? un verboten așa de gros și desfundat că îmi venea să-mi iau ziua bună dela geamantane. Ce-o fi gândit el nu știu.

Ce să fac?

Mă duc în restaurant, mănânc, beau; mă duc prin oraș, mă preumblu pe malul Dunărei și pe pod și pe sub pod ce gândiți că văd eu? Gândiți că văd ce mănânc ori ce beau, ori lucruri noi, ori lume aleasă, dame cu toalete elegante? Nu. Pretutindeni văd numai geamantane deschise cu încuetoare stricate și legate cu sfoară, iar când întorceam ochii ceva mai lung, pare că auzeam și câte un verboten. Timpul însă desleagă toate căci el desleagă și punga.

Pe la vre'o trei după amiază, casa de bilete se deschide. Imi scot bilet pentru Viena și voiu să scot bilet și pentru bagaje. Ce să fac? Mă gândeam

eu. Nu mai scot geamantanele dela bagaj. De cântărite sunt cântărite, le schimb numai biletul și le las să meargă înainte. Dacă mi-o roî vreo carte, două, să le fie de bine. Pentru împăcarea conștiinței însă voiu da ceva ca vr'un Gepäek-träger să mai pue vr'o bucată de sfoară și sănătate, eu când le-am dat pe seama lor le-am dat încueate. Lucrul dracului:

Uitasem că acolo e frontiera Austriacă. Când mă duc ca să plătesc pentru bagaje, casierul mă trimete că mai dintâi să le vămuesc. Iar după ce le vămuesc, când să le dau la bagaje, un fel de Ober-träger de acolo nu vreà să le mai primească.

— Apoi de ce D-le?

— E stricat, deschis, nu se poate.

— Apoi viu de atâta drum, tocmai din....

— Nu se poate.

— Dar dacă?....

— Nu se poate.

Nu se poate și nu se poate, adică orice-i zic eu, el îmi răspunde numai: es geht niht, până când vine un altul mai bătrân, schimbă cântecul, spune vreo câteva cuvinte și sfârșește cu vorba: plombiren, adică a plumbului.

— Bravo, asta-i încă una: trenul pleacă și eu să umblu după plumbuit geamantanele! adevărat cap de neamț, mă gândeam eu și ascultam cum fluerà mașina. Cu toate acestea neamțul știà ce zice.

— Apoi ce spui D-ta, D-le? când să umblu eu după plumbuit acuma? Unde să mă duc? Ori se poate plumbui aici undeva, aproape?

— Sigur, răspunde el.

— Uite ce D-le, poți trimite D-ta să le plumbuiască?

— Bine!

— Câte parale costă?

— O marcă.

O marcă, foarte bine, zic eu și când scot marca și i-o pun în mână, pe minut se schimbă fața Europei. Eră o zi senină, zefirul legănă bolțile poetice și afumate ale salei în care se primeau bagajele și într'un adajo foarte patetic priveam cu ce grațiozitate mi-se cântăreau geamantanele care într'un viitor foarte apropiat trebuiau să fie plumbuite.

În sfârșit iau chitanța, arunc asupra geamantanelor o privire plină de simpatie și de încredere, plec din sală și peste vreo zece minute, instalat dejă într'un vagon, plec spre Viena.

Câte lucruri bune sunt în străinătate, ce va să zică țara civilizată, ce va să zică experiența! Ce-aș fi făcut eu dacă nu s'ar fi găsit acî la dispoziția călătorilor un serviciu de plumbuire? Biata țara noastră! Când vom ajunge oare să se plumbuiască și la noi? Mare-i D-zeu, însă. Să sperăm. Cam așa mă gândeam acuma și în repeziciunea trenului priveam cu nesațiu la frumusețea locurilor bogate și poetice care se aștern între Passau și Viena,

un fel de Silesie a Austriei, plină de semănături frumoase de pomi, de poene, pe verdeața cărora ai vreă să te lungești, să dormi și să visezi o vecinicie întreagă. Și în adevăr, poetisam și eu, căci de n'ași fi poetisat?

Ce treabă aveam? Acum nu-mi mai vedeam geamantanele deschise și legate cu sfoară, acum le vedeam închise aproape ermetice; iar pe încuetoarele lor de alamă galbenă la țâțâna fiecărei clanțe vedeam câte o pată vântată și strălucitoare de plumb. Eram prin urmare asigurat, nu-mi mai rămâneă, decât să strig: trăiască împăratul, trăiască Ober-trägerul dela Passau.

Cu aceste gânduri ajung la Viena.

Acì trebuie să-mi văd și geamantanele! Am dat o marcă, dar nu-mi pare rău. Ce ași fi făcut eu la vreme de seară cu geamantanele deschise, pe mâna unor Gepäck-trägeri necunoscuți? Când îți ai lucrurile asigurate, ai alt curaj: altfel mergi, altfel pășești chiar. Ce haz ar aveă să intri în Viena abătut și prăpădit ca o curcă plouată.

Săracul Ober-träger dela Passau! El a fost un înger! plumbuitor! De l-ași întâlni, zău că l-ași cinsti cu o halbă de bere și i-ași dă și o țigară. Scot deci o țigară, o aprind, îmi iau un aer mai prezentabil, dacă nu de baron cel puțin de vr'un director de prefectură de la noi, scobor din tren, mă sui într'o trăsură și sunt gata să plec în oraș, aștept numai sosirea bagajelor. Cu toate acestea

bagajele nu vin. Trăsurile se îndeasă, birjarul meu începe un șir de felicitări cam surugiești, dintre care îmi pare că mare parte erau la adresa mea. Ce poate să fie? Caut încoace, caut în colo, nimic; însă foarte curios căci celelalte bagaje mi le aduseseră, numai bieteles geamantane rămăseseră în urmă. Când colo, ce să vezi? Doi oameni scoborau încet din gară ducând un pat, un fel de targă ori mășalie pe care se duc morții la țară. Credeam că e vr'un mort, când deodată văd pe pat geamantanele mele puse unul lângă altul, mult mai căscate de cât la Passau și încă fără sfoară.

Vă închipuiți acumă bucuria mea. Dar însfârșit acum eram la Viena. Ș'apoi acumă învățasem și eu ceva nou, știam cum se plumbuește. Trăiască plumbuiala! La Viena Ober chelnerul dela hotel a mai adus ce e dreptul, un capăt de sfoară pentru care a trebuit să plătesc un florin, dar când m'am dus apoi la gară, m'am dus cu alt curaj.

Când mă duc să dau geamantanele la bagaj numai aud deodată :

— Das geht nicht, adică asta nu merge.

Dar când zice el că nu merge, repede adaog și eu : Plombiren.

— A! Plombiren? Ia wohl! și eu ca probă de consimțământul meu, îi pun în mână o jumătate de fiorin și treaba merge strună.

Ba în timp ce se încărcau bagajele, auzii pe unul făcând gură că sunt niște geamantane deschise,

negreșit că erau ale mele; însă numai decât i s'a răspuns.

— Lassen sie, das ist plombirt, adică: Lasă, asta-î plumbuită.

Scăpai și de Viena.

Cu toate acesteà, plumbuireà se pare că erà cunoscută numai prin Austria, căci când ajunsei în țară la noi, la Suceava, iar dădui de belea cu biețele geamantane. Nu voiau să mi le primescă așa deschise și legate cu sfoară cum erau.

— Ce vorbești Domnule? îi zic eu; geamantanele astea au fost de două ori plumbuite până acum. Ii spun în scurt de cele două plumbuituri, îi dau un franc și îi zic:

— Haide, plombiren și D-ta.

În sfârșit cu ajutorul lui D-zeu și al francului meu scap și de aici și ajung acasă la Iași cu geamantanele tot legate cu sfoară dar cu mulțumirea în suflet, că s'a introdus și la noi acest fel de plumbuială.

— Bravo, îmi ziceam eu în gând, va să zică de acum înainte știut să fie:

Când vezi că nu preà merge, scoate francul și: plombiren. Mi-a fost dat însă să mai văd un lucru: Geamantanele mele nu mai erau așa căscate ca la Passau. Acuma nu mai râdeau la mine să li se vadă dinții, din contră erau cu buzele strânse și prea lipite și gura dusă în fund ca la o babă. Erau supărate: mulțime de cărți dispăruse și acuma nu

mai erà așa pline, se vede că plumbuiala românească avusese un efect lacsativ. Par'că le văd figura tristă și posacă.

Pe semne orice stomac gol nu e vesel!

Mă uitam și eu la dânsule și mă gândeam la cărți, dar n'aveam ce mai face: erà preà târziu. Prin urechi îmi răsună numai:

Das ist plombirt și plombiren.

TH. D. SPERANTIA.

Sărăcenii

Pe Valea Seacă este un sat, pe care oamenii îl numesc Sărăcenii. Un sat Sărăceni pe o vale seacă; mai rău nu poate să sune însemnarea unui loc.

Valea Seacă!

Valea: pentrucă este un loc închis între munți; seacă, pentrucă pârâul, ce și-a făcut cale pe mijlocul văii, este sec aproape întregul an.

Iată cum stă valea:

În dreapta este un deal numit Râpoasa, în stânga sunt alte trei dealuri numite Fața, Gropnița și Aluniș.

Pe Râpoasa cresc stânci; pe Fața sunt holde; pe Gropnița este satul, iar pe Aluniș sunt mormintele satului între aluni și mesteacani.

Așa în dreapta și așa în stânga : dar lucrul de căpetenie este tocmai în fund. Aici sunt munții. De aici vine, ce vine.

Dincolo, peste Râpoasa este valea-Râpiții, o vale mai adâncă de cât Valea-Seacă și numită așa pentru că printr'însa curge Râpița. Râpița este supărăcioasă, mai ales în primăvară, iară pârâul de pe Valea Seacă este un crac al Râpiții. În primăvară când se topește neaua pe munți, Râpița se supără, varsă o parte din mânie în cracul de pe Valea Seacă și Valea Seacă înceată a mai fi seacă. În câteva ceasuri Sărăcenii sunt numai prea bogați de apă. Așa o pățesc aproape în fiecare an. Când semănăturile din vale par mai frumoase, Valea Seacă minte cu numele și spală tot ce-i pică în cale. Ar fi încă bine, dacă astă năpădire ar ținea numai scurtă vreme. Apa rămâne însă pe vale, formând multe locuri de adăpost neamului broscănesc.

Iar în locul grânelor, pe lângă bălți, cresc răchite și se îmbuibă sălcișul.

Este oare minune dacă în urma acestor, Sărăcenii au devenit cu vremea cei mai leneși oameni ? Este nebun acela, care seamănă, unde nu poate seceră ; ori unde nu știe, dacă ar putea sau nu seceră. Pe Fața locul este nisipos, grâul crește cât palma și păpușoiul cât cotul ; pe Râpoasa nici murele nu se fac, iar în vale apa mănâncă rodul. Unde nu e nădejde de dobândă, lipsește și îndemnul de lucru.

Cine lucrează, vreà să câștige, iar Sărăcenii și-au fost scos gândul de câștig, pentru aceea nici nu se aflau îndemnați să lucreze. Cât puteau, petrecea vremea întinși la răcoare, cât nu puteau își mâncau zilele lucrând prin alte sate învecinate. Când veneà apoi iarna.... vai și amar!

Dar cine e deprins cu răul, la mai bine nici nu gândește: Sărăcenilor le păreà că de cât așa, mai bine nu poate fi. Peștele în apă, pasărea în aer, cârtița în pământ și Sărăcenii în sărăcie!

Sărăcenii? Un sat ca Sărăcenii trebuie să fie. Ici o casă, colo o casă.... tot una câte una.... Gardurile sunt de prisos, fiindcă n'au ce îngrădi; ulița este satul întreg. Ar fi prost lucru un horn la casă: fumul află cale și prin acoperiș. Nici muruiala pe pereții de lemn n'are înțeles, fiindcă tot cade cu vremea de pe dânșii. Câteva lemne clădite la olaltă, un acoperiș din pae amestecat cu fân, un cuptor de imală cu prispă bătrânească, un pat alcătuit din patru țapi bătuți în pământ, o ușă făcută din trei scânduri înțepenite c'un par cruciș și cu altul curmeziș.... lucru scurt, lucru bun. Cu-i nu-i place să-și facă altul mai pe plac.

În vârful satului, adică la cel mai înălțat loc, este o alcătuială, pe care Sărăcenii o numesc biserică. Ce să fie asta? Este o grămadă de butuci bătrâni, puși unii peste alții în chip de pereți. În vremile bătrâne, cândvâ nu se știe când, acest fel de pereți se aflau cu partea din sus privind tocmai

spre cer; acum însă, nici asta nu se știe de când, ci se află în supusă plecare spre acea parte, care avea să fie locul unui turn. Asta — pentrucă stâlpii din față, fiind putreziți, de când a bătut vântul cel mare — s'a plecat spre răbdătorul pământ, trăgând cu sine întreaga alcătuială. Așa a și rămas apoi, fiind biserica, cel puțin în Sărăcenii, un lucru de prisos.

Popă? Se zice, că nu e sat fără popă. Pe semne cine a făcut zicala asta, n'a știut de Sărăceni. Sărăcenii era un sat fără de popă. Adică — era sat cu popă — numai că popa lor totdeauna era popă fără de sat. Un lucru unit cu Sărăcenii. Mai că n'a fost încă popă, care să fi stat mai mult de cât trei zile în Sărăceni: într'una vine, într'alta rămâne, iar în a treia se duce. Câți popi vinovați toți au trecut prin Sărăceni și care a stat mai multă vreme aici, s'a curățit de păcate.

L. SLAVICI.

VIII. MUNCA

M u n c a

Noi înșine nu știm destul prețuî ceea ce avem în țară. De câțiva ani un fel de vârtej ne-a cuprins mințile, care ne arată cu fețe aurite toate câte ne vin din străinătate și ne face a disprețuî tot ce este dela noi. Poate că, arătând lumii străine puținul cât țara și națiunea noastră produce, acea lume ne va deschide ochii asupra lucrurilor ce avem.

Adesea se întâmplă ca popoarele puțin civilizate precum este al nostru, să aibă obiecte și măestrii păstrate din vechime sau aflate prin încercări practice, care se recunosc apoi de folositoare de către națiunile cele mai civilizate și se primesc de dânsele cu cea mai vie mulțumire. Asemenea și pentru lucrările ce dovedesc bunul gust, foarte des, artele cele mai cultivate fac împrumutări norocite dela măestrii câmpene și primitive. Spre a dà câteva exemple atingătoare de țara noastră, vom arăta că, la noi, sunt secole de când țăranii din munte întrebuințează cu multă înlesnire și folos, pentru

măcinatul grânelor, morile cu toate aşezate de-acurmezişul (roate cu căuşe sau făcaie); în vreme ce, în străinătate, asemenea mori (morile cu turbine) se crede o fi o invenţiune cu totul nouă şi cu foarte mari cheltueli. Negreşit că acestea sunt cu mult mai perfecţionate decât morile muntenilor români, dar nu este mai puţin adevărat că făcaiele noastre ţărăneşti sunt vechi şi au un mare folos practic, putând a se întocmi cu puţin cost şi întrebuiţând cele mai mici pârae de apă. Un exemplu, de altă natură, îl vom găsi în frumoasele ţesături şi cusături, ce se fac pe albituri, pe haine şi pe învelitori (velinţe, lăicere, scoarţe şi altele), de către ţărancele noastre. Desemnele felurite şi plăcuta împetrişare de culori ale acestor lucrări femeieşti, atrag în străinătate o mare băgare de seamă şi nu ar fi de loc de mirare, ca noi, ducând la Paris o bogată colecţiune de ţesături şi cusături din cele mai frumoase, să vedem peste puţin acele desenuri produse pe stofele şi pe covoarele ieşite din cele mai vestite fabrici ale Europei apusene. Asemenea exemple s'ar putea înşiră îndestule.

Să nu zicem dar că nu avem ce duce la Expoziţiunea Universală. Fiecare judeţ al ţării poate să contribuiască la acea expoziţiune cu produsele sale felurite, fie naturale, fie lucrute de mână omenească. Trebuieşte numai ca un ochiu deprins şi o mână dibace să ştie să aleagă din grămadă pe cele mai frumoase, mai bune şi mai bine lucrute. Aceasta

se cere astăzi dela comisiunile județene, dela consiliile comunale de orașe și dela D-nii prefecti.

După deslușirile de mai sus, credem că cine va mai zice acum, că în vre-un județ al țării nu sunt produse, vrednice de a figură la Expozițiunea Universală, acela va dovedi numai că n'a vrut sau n'a știut să aleagă.

AL. I. ODĂBESCU.

Tăiatul lemnelor

Lemnele se taie în pădure, mai ales iarna, cu felurite topoare și adesea cu ferăstraie de mână numite *pânze*. Dacă împrejurul copacului este loc de ajuns, copacul se leagă de către vârf cu o funie și, când puțin îi mai trebuie spre a fi curmat, se trage o funie și partea rămasă netăiată se rupe.

Copacii tăiați sunt curățiți de crengi și în primăvară sau în anii viitori și de coaje. Copacii astfel se numesc butuci sau bușteni; căturoiul este un lemn mai gros decât butucul unei roți; copacul este mai gros decât feriă (vadra), însă trebuie să fie de fag sau de ștejar; un copac mic se chiamă cătur. Cătur se mai numește și partea rămasă în pământ după tăierea lemnului.

Butucul se leagă cu un lanț de fier și apoi se bate o pană de fier atârnată de lanț, ca lanțul să

nu aluneca jos de pe butuc; butucul așa legat, se pune cu capătul cel mai gros pe o jumătate de sanie cu un oplean gros și ridicat, iar celălalt se lasă să se târie pe zăpadă și astfel se transportă la fabrică.

La acest lucru greu se întrebuițează în Bucovina un fel de cange în forma securii, dar care se finește într'un cârlig și se numește țăpina. Ea are o coadă de un stângen de lungă. În Ardeal este un cârlig gros cu coadă de lemn puternică; cu ea se ajută la ridicarea bârnelor și buștenilor.

Dacă butucii se trag cu mâinile până la vale, unde-i apă, la aceasta se folosește și sapinul, care se aseamănă cu țăpina. Are forma unui vârf de coasă, dar e puternic. Coada îi este de lemn. Izbit în butuc, se prinde pliscul sapinului și astfel se trage. Cu el se prind și se mână butucii pe apă sau pe canal. Un om stă călare pe doi butuci, iar sapinul apucă și trage către sine alți butuci.

Muncitorii tăetori, cari nu știu carte, își țin socoteala lemnelor tăiate pe un cier, un fel de răbuș, crestat. Fiecare însă își are semnul său neasemănător cu al altuia.

T. PAMFILE.

Transportul lemnelor. Pluta

Numai în văile sărace de apă, lemnele se transportă la fabrici sau ferăstrae cu carul. De cele mai multe ori se aduc pe apă, după ce lemnele tăiate s'au construit în plute. Dacă apa-i puțină pe vale, lucrătorii închid apa făcând un fel de iaz, lat de 20—25 metri și afund de câte 7—10 m.

Acolo se adună bârnele laolaltă și compun plute, cari sunt încheiate numai cu gânjuri.

În Bucovina, întâile plute la care li se dă drumul sunt plutele de galioane, adică catargurile cele mari, lungi adesea de peste 40 m., și așa de groase că nu se poate lega mai multe de trei într'o plută. După ele pleacă catargurile, catargele și mai târziu când apa scade, grinzile.

Plutele după formă și după modul cum sunt compuse, în Ardeal sunt de două feluri: plute Țoloșe și plute cu dulab.

Plută Țoloșă constă din 16—18 bârne, așa puse lângă olaltă încât și fruntea plutei și coada ei să fie egale în lățime. Pentru ajungerea acestui scop, se așează bârnele unele lângă altele, așa că una se pune cu capătul cel gros și lângă ea a doua cu capătul cel subțire, și așa mai departe.

Pentru a încheia pluta, se bate în întâia un cuiu de lemn numit boinog. De acesta se leagă o funie și ține pluta în loc până ce-i gata de tot. Peste

bârnela ce formează pluta, se pun trei chingi, cari sunt bucăți de lemn cioplite în partea de jos și puse peste bârnela la capete; prin chingi se bat cuie de lemn, cari trec prin fiecare bârnelă. Pe trei bârnela cari sunt la mijloc lângă chingi, se face jugul plutei. Plutele pot avea 1—4 cârme, după mărimea și felul curentului de apă.

Partea de dinainte a plutei se numește fană, partea dinapoi, coada plutei, se numește hina. Hina și fana sunt la fel făcute și au tot atâtea cârme. Laturile sau coastele hinei se numesc urechi. Prin munții Suceavei, lopata ce conduce cârma poartă numele de condeiu.

Pluta țoloșă numită și mjreșană, plutește totdeauna singură. Din locul de unde se pune în apă pleacă numai un sfert de plută și merge pe Mureș în jos, până unde apa e mai lină și mai adâncă. Acî se acață mai multe plute laolaltă.

Pluta cu dulab se construiește astfel că toate bârnela sunt cu capetele mai subțiri dinainte, iar cele groase dinapoi. Ea nu plutește singură, ci mai multe legate laolaltă cu gânjuri de carpin. Fana acestui fel de plută este ca și a plutei țoloșe sau mureșene, iar hina nu are chingi, ci bârnela sunt legate între ele cu niște gânjuri.

Pluta cu dulab poate să conste din 5—12 sferuri, iar într'un sfert se pot cuprinde 6—12 bârnela. Plutele compuse așa din mai multe părți au și mai multe cârme.

Plutele de scânduri (de fierăstraie sau joagăre), sunt făcute ca pluta țoloșă, având mai multe perechi de scânduri legate sau icuite peste olaltă. Mai multe plute sunt încărcate ca lațuri, butuci groși sau scânduri. Acestea se numesc plute cu încărcătură.

Pluta lungă sau pluta nemțească se deosebește de cele două dintâi prin aceea că n'are jug. La acest fel de plută, în locul cărmei este înțepenit un par, cu care se îndreaptă partea sau sfertul de plută din cap. Pluta este foarte lungă, cuprinzând câte 16—32 sferturi sau plute mai mici.

Bistrițenii au pe plutele lor vetre de foc, pe cari își pregătesc bucate, au paturi aștenute cu pae, etc. S'au văzut chiar ducându-se pe plute caii cu cari se vor întoarce din Piatra sau încă mai jos și s'au văzut asemenea trăsuri cu cai.

O plută o mână de obicei un singur om; de multe ori însă se află doi, din cari cel mai tânăr are în grijă cărma dela hină și poartă numele de dălcăuș. Când vor să facă popas, trag la anumite locuri pluta la maluri, svârlind odgonul sau spranga și sărind repede spre a o legă de țarușul bătut în mal.

După ce au ajuns cu plutele la destinație, plutași se întovărășesc câte 10—15 inși și închiriind câte o trăsură cu cai voinici, se întore în părțile lor. Dacă bunăoară Bistrițenii merg până la Galați, iau tot în tovărășie câte un vagon de marfă și

pornesc până la Piatra. Am văzut și am auzit de multe ori viind aceste vagoane de loviturile opincilor și răsunând de cântecile de fluer și caval.

Aceasta este plutășia sau plutăria.

T. PAMFILE.

Cărămida

Cărămida se întrebuițã mai înainte vreme la zidirea bisericilor, cetăților, curților domnești și caselor boerești cu atâtea pivnițe, precum și a unor case de târguri. Cuptoarele de cărămidă, cari înroșesc așa de dese ori nopțile, din toate colțurile românești, trebuie să fi fost mai de mult cu totul rare. Ori cum, căremidăria nu era o ocupație țărănească. Dar în tot cazul, dacă țaranul n'a lucrat cărămidă, el a cunoscut'o. Se găsesc însă și sate unde unii locuitori Români în parte sau în total se îndeletnicesc cu facerea de cărămizi. Chipul cum în deobște se face cărămida este următorul :

Gropile pentru cărămidă se fac pe văi cu pârae sau prin preajma fântânelor. Pământul săpat cu sapa este frământat în țărână și apoi udat cu apă și frământat cu picioarele. Apa se trage din pârâu pe șențulețe, cărora le dau drumul după nevoie. Când praful de lut este bine frământat și potrivit

din apă, se rup boțuri mari și se urcă pe mal pe o masă înaltă până la pieptul lucrătorului. Pe această masă care se mai numește și banc, se află și grămăjue de nisip.

Înainte de a începe, se udă în apă tiparul care poate fi pentru una sau trei cărămizi, se pun nisip în cele trei locuri pentru cărămizi și se scutură tiparul bine, ca nisipul să se prindă de cele cinci laturi ale unei cărămizi. În urmă se toarnă lutul negru frământat, îndesându-se bine cu podul palmei, apoi cu o răzuitoare, care poate fi o scândurice, se netezește fața de deasupra. Unul din lucrători ia apoi tiparul de cele două torți ale lui și ducându-se la aria unde se usucă cărămida, îl răstoarnă cu fața în jos, încet, astfel că cele trei cărămizi cad pe pământ cu fundurile nisipate în sus. Fața ariei trebuie să fie netedă, iar netezirea locului destinat pentru aceasta, poartă numele de prășirea ariei, întocmai ca și la aria de treierat.

Cel de al doilea tipar cu cele trei cărămizi se pune lângă cel premergător, astfel că pe fața ariei se formează într'o direcție șiruri paralele de câte trei cărămizi. Astfel stă aria cu cărămizi până ce acestea se usucă. După uscare, cărămida se adună, și se face stivă.

Zidirea stivelor de cărămidă se face în chipul următor: Se așează un rând de cărămizi, la o grosime de cărămidă una de alta, un număr de cărămizi pe partea îngustă și pe latura lungă, dar nu

perpendiculare pe linie, ci piezișe. Alături se înșiră alt șir pieziș, însă în sens contrar, astfel că două cărămizi respective, din cele două șiruri fac un unghi. Peste aceste două rânduri se așează alte două cu cărămizile îndreptate în sens invers față de cele de dedesubt; deasupra celui de al doilea șir dublu, se pune al treilea șir dublu, cu cărămizile așezate întocmai ca la întâiul șir de pe pământ; al patrulea șir are cărămizile ca cele din al doilea și astfel până se isprăvește de stivat.

O stivă cuprinde în general 1000 de cărămizi cuprinse în cinci rânduri duble cu o sută de cărămizi de rândul simplu. Se fac stive și de câte 500 de cărămizi.

Scopul stivării este de a se strânge cărămida la o laltă până se isprăvește de lucrat întreaga cantitate trebuincioasă pentru ziditul casei etc. Apoi în aceste stive cărămida se și usucă bine.

Pentru a o feri de ploi stivele se învelesc cu gunoaie, paie vechi sau chiar brazde de pământ. Când «miile's» gata, când lemnele de ars s'au adus se începe construirea cuptorului de cărămidă.

Cuptorul se compune din două părți: una mai lată și mai lungă jos și alta mai îngustă sus. Partea de dedesubt cuprinde cuptoarele propriu zise, în care va arde focul.

Așezarea cărămizilor se fac pe planuri: cărămizile una lângă alta pe șiruri, având dedesubt și deasupra alte planuri perpendiculare, astfel ca para

și căldura focului din cotloane sau cuptoare să poată răzbî sus.

După terminare, cuptorul se lipește pe deasupra cu lut amestecat cu paie sau pleavă, iar deschiderile cuptorului pe deoparte se astupă.

Arderea cărămizei se face cu mare cheltuială de lemne și ține trei patru zile, până când se vede para cărămizie ieșind pe deasupra, adică un fel de gazuri de culoare albăstrue, prea frumoase în timpul nopții.

După ardere se astupă și gurile cotloanelor pe unde s'a pus foc și se lasă cuptorul să ardă mocnit, închis sau înăbușit.

Cărămizile pe cari le fac țaranii sunt de două feluri: cărămizi de zid și cărămizi de sobă, cari sunt mai subțiri și mai mici ca cele obișnuite.

Aproape întocmai se fac și țiglele sau olanele de învelit casele și streșinat gardurile. Industria aceasta a fost răspândită în Dobrogea unde lipsește rogozul sau treștia și lemnele pentru învelit.

Industria cărămidăriei și a țiglăriei este în creștere și nu ne putem decât bucura, cunoscându-le avantajele față de pereții de lut sau de acoperișurile de paie, coceni, etc... cari putrezesc ușor sau sunt primejduite de foc.

IX. DIN VIAȚA NEGUSTORILOR,
MESERIAȘILOR și AGRICULTORILOR

Dela țară

Ningeà și viscolul ridicà omătul în valuri și îl spulberà în văzduh, de nu se mai vedeà nici cer, nici pământ. Vizitiul răgușise strigând; până în piept se îngropau bieții cai în troene grămădite de vijelie de-acurmezișul drumului. Cu chiu, cu vai, am ajuns în satul Pătrășcani, calea jumătate între Bârlad și Poenești. Nu mai erà chip de mers înainte. Cu tot dorul și nerăbdarea mea de a mă vedeà acasă, trebuì să poposesc o noapte, mai ales că înserà și aveam înaintea noastră dealul dela Florèști, deal mare și chiar pe vreme bună greu de suit. Cunoșteam pe popa din sat și am mers în gazdă la el.

S'a minunat părintele Vasile când m'a văzut. «Dòamne ferește, puteai să te prăpădești pe vifor-nița asta». Focul duduia în sobă. Dela ușă îmi miroseà a azimă caldă. «Îți trăiește soacra», zise mama preoteasa, așezând al treilea tacâm la masă. Numai acum simțeam eu cât frig îndurasem. Foc îmi ieșeà din sfârcurile urechilor și mâinile îmi

erau înghețate boacă, că nu-mi puteam împreună degetele. Vântul șueră pe sub streșini, în răstimpuri veneau vârtejuri repezi cari zgâlțâiau ferestrele.

— Ia auzi ce-i afară...

— Mânia lui Dumnezeu!

Și preoteasa la fiecare sguduitură de geamuri își făcè cruce și oftă. Eram amețit de drum și de frig. Vorbele, gesturile lor, aspectul lucrurilor din odaie, îmi produceau impresii confuze, care mă făceau să tresar, ca din buimăceala unui somn greu.

— Beà iute.

Un abur tare îmi înecă respirarea.

— Dă-l de dușcă iute, cât îi fierbinte.

Erà vin fiert cu scortîșoară și boabe de piper

Ce a mai urmat după asta, nu știu.

M'am deșteptat într'un întuneric cu atât mai îngrozitor, cu cât nu-mi puteam dà seama unde mă aflù. Imi băteà cineva în geam: Aiurit, îmi ridic capul de pe pernă și cu un glas alterat de spaimă, întreb tare :

— Cine-i ?

— Hai degrabă, părinte, că moare tata!...

Atunci îmi adusei aminte că de mult auzeam prin somn strigătul, vorbele acestea disperate le auzeam mereu și par'că voiam să mă trezesc și nu puteam.

— Indată, îndată...

Și buimăcit, speriat, bâjbâii o toană cu mâinile pe pereți până să gădesc ușa.

Popa Vasile se sculă, aprinse o lumânărică de ceară lipită de buza unui sfeșnic de alamă.

Până să-și găsească moliftelnicul, eu mă și îmbrăcasem.

— D'apoi mai ai până la ziuă... ce te-ai sculat?

— Merg și eu.

Afară se potolise viscolul; eră ger; dinaintea ușii un morman de zăpadă adunat de vârtej, troenise scara.

— Tu ești, Safto?

— Eu, părinte Vasile.

O momâe, ce deabiă se zăreă în reflexul zăpezii, se apropie de noi!

— Eri, dupăce l'ai împărtășit a dormit puțin... de aseară-i rău... într'una se svârcolește, spune că-l arde pe piept și cere apă.

Satul păreă un cimitir. Nu se auzeă un lătrăt de câine. Când am intrat în bordeiu, am rămas câteva minute amețit, orbit de fum; un miros greu, bolnav, îmi înecă respirarea.

— Nu mă mai cunoști, Ioane? întrebă popa tare, aplecându-se pe fața bolnavului.

Se făcù tăcere... Ion stă neclintit, lungit pe spate, cu gura căscată, cu ochii pironiți în tavan, holbați ca de spaima unui spectru. O barbă sălbatecă îi acopereă figura scofâlcită, hidoasă; vițe de păr încâlcite, asudate, îi stau lipite de tâmple, ochii uscați și sticloși aveau o căutătură de nebun. În viața mea n'am văzut un cap mai îngrozitor.

— Lungă zăcere, Tudoro, zise încet popa, clătinând din cap.

— Vinerea asta ce vine se împlinesc patrusprezece săptămâni... să vedeți ce s'a făcut pe trup, tot scărpinându-se... a putrezit pielea pe el...

Tudora dete țolul la o parte. Tot pieptul lui erà o rană.

— Da ce are? întrebai eu înfiorat.

— Poi, dă, par'că noi știm? Intâi i-a eșit așa ca o plescaghiță, erà cât un pitac și de ce-o scărpinà, de ce se lățeà... Ce nu i-am făcut, păcatele mele, și degeaba... Așà a fost dela Dumnezeu...

Ion tresări, scoase un gemăt adânc, ca și cum s'ar fi opintit să ridice o greutate mare și își sgârçi degetele dela mâini.

Popa rostì de trei ori «Doamne miluește» și începù să citească; Tudora și Safta, în picioare lângă patul bolnavului, își făceau cruce și oftau.

— Dormi acolo Nică, dormi puiul mamei, că nu s'a făcut ziuă, șoptì duios Tudora.

Unul din cei trei copii cari dormiau pe cuptor, auzind sgomot, se deșteptase și ridicase capul să vadă ce e. Safta, pășind în vârful picioarelor, se apropie de el, îl culcă și-l învelì binișor pe cap. Apoi se plecà la vatră și mai puse câteva găteje pe foc.

Deodată se auzì un horcăit, un gemăt cavernos, oribil.

— Moare, țipă Tudora, frângându-și mâinile.

Cei trei copii se deșteptară și începură să plângă speriați, neștiind ce s'a întâmplat.

Popa zăpăcit, tremurând, cerea să pue lumânarea de ceară în mâna bolnavului. Acesta își încleștă degetele uscate în țolul cu care eră învelit, făcù o sforțare ca și cum ar fi vrut să se scoale, își dete ochii peste cap și oftă. Trupul lui înțepenit, scăpat de dureri, în răceala feroasă a morții, părea acum mult mai lung.

Se lumină de ziuă. Tudora ieși disperată după noi.

— Ce să mă fac, părinte Vasile, cu ce să-l îngrop, că n'am o lescae în casă; învață-mă ce e de făcut? ...

— Lasă că poartă Dumnezeu de grijă.

Nenorocita rămase bocindu-se în prag.

Satul se deșteptă. Fumuri groase sa înălțau în aerul liniștit al dimineții. Casele, arborii, dealurile, cerul, toate erau albe, scăldate într'o lumină lăptoasă.

— Cum se prăpădi podoabă de om! zise popa oftând.

Eu tăceam, mi se părea un vis îngrozitor tot ce văzusem ...

Peste câteva minute adaose încet, ca și cum și-ar fi răspuns gândurilor lui bune și miloase: «Săracii țărani, multe mai trag și nimeni nu-i știe, nimeni nu-i crede»! ...

Din viața meseriașilor pielari

Cu cotul pe masă și cu capul rezimat în mâini, Sandu privea înainte-i și cine știe cât ar fi stat dus pe gânduri, dacă nu i-ar fi grăit birtașul:

— Uite a venit dela Dinu Tălpănoană, să întrebe-dacă nu e vre-o calfă fără lucru, du-te cu șagârtul și poate vă puteți învoi; e om de omenire și lucrează tare.

Fără să zică ceva, Sandu se ridică și i se părură că visează. Dar, văzând pe șagârt cu șorțul îngălbenit și cu cismele mari, pline de var stins, îi sclipiră ochii și de bucurie ar fi sărutat mâna birtașului.

Eșind afară, începuse să vorbească cu șagârtul, care îi spusese că maistorul e pâine de om, dar nevasta lui e rea încât să te ferească sfântul de gura ei, că «lucrătoarea» e mare și lucru e mult mai ales acum toamna și maistorul uneori ia oameni cu ziua ca să scoată gata un rând de piele mai iute și multe altele îi spusese, dar Sandu nu-l mai ascultă.

Șagârtul văzând că nu-l mai întreabă, se sfii să-i mai vorbească și așa merseră muți unul lângă altul.

Sandu știă unde eră să meargă, dar nu știă ce are să zică și cum să se tocmească: cu anul, cu luna, cu săptămâna și nu se putea dumeri cum ar fi mai bine să facă. Ce știă din lucrătoarea mais-

torului la care învățase el «zănatul» și cele auzite dela calfele ce lucraseră cu el, se frământă în capul lui, încât la urmă se încurcase de nu ar fi putut spune câte zile are săptămâna și câți bani va lua dacă lucrează o lună întreagă.

— Am ajuns, zise șagârtul, oprindu-se înaintea ușii dela poartă.

Sandu simți un fior rece trecându-i prin tot trupul. O clipă stete locului. Trei ani de zile șagârt și patru ani calfă lucrase numai la un maestru și întreaga lui viață ar fi rămas tot acolo, dacă nu l'ar fi luat soldat și la el s'ar fi dus în ziua când a eșit din cătănie de nu ar fi murit; de aceia eră răcoare și dacă șagârtul nu ar fi deschis ușa, poate că nu ar fi intrat.

— Prânzesc, zise șagârtul, văzând curtea largă, pustie și pornind în spre fund unde lângă lucrătoarea cea veche eră zidită o căsuță mai scundă.

Nu erau departe de ferestre, când auziră vorbele celor din casă și zăngănitul cuțitelor.

— Știi ce? grăi Sandu, du-te tu, spune că am venit, dar că aștept până când or fi gata cu prânzul.

Șagârtul plecă și spuse maistorului că Sandu e afară, dar nu vine până ce nu se scoală maistorul dela masă.

— Să vină în casă, zise maistorul.

Dar nevasta îi tae vorba, dă-l în colo, cine știe ce mutălău o fi și ăsta, parcă-i fără nas de nu

cutează să vină înăuntru, dă-i mai bine pace să-mi tiecească prânzul.

Bărbatul om bine zidit, ras, plin și rumen la față, cu ochii albaștrii și blânzi, simțîa că dacă va mai zice ceva, nevestă-sa o să-i sară în cap și lăsă ca șagârtul să iasă afară. Iar șagârtul care știă că o vorbă de a maistoriții, bate o sută de porunci dela maistor, se trase lângă vatra tinzei și așteptă să-l cheme și pe el la masă.

— Dar ce-i, Ghiță, tu nu mănânci se auzi glasul mastoriței, sau aștepți îmbiate, măăă! acuș trebuie să te rugăm ca să vii și D-ta la masă!

Șagârtul deprins cu năravurile maistoriții, luă un scaun.

Dar nu îmbucă de trei ori, când maistorița îi și porunci să cheme pe «mutălău ăla».

Sficios Sandu dete bună ziua și din câți erau în jurul mesei, el nu văzù decât pe maistor și lângă el pe maistorița, ai cărei ochi parcă îl ardeau și-l făceau să-și piardă tot rostul.

— Cum te cheamă? îl întrebă maistorul.

— Mă chiamă Sandu Boldureanu.

Și cu glas domol, spuse unde s'a născut, la cine a învățat zănatul și câtă vreme a lucrat; iar la întrebări abiă își ridică ploapele.

Se zăpăcise iute cu totul când maistorița îi strigă: dar ce tot întorci ruptura-ți de pălărie și o iai dintr'o mână în alta, pune-o undeva și vorbește mai cu inimă să înțeleagă omul ce scoți din gură.

Sandu simți cum tot sângele i se urcă în cap și fără să vadă își agăță pălăria în zarul ușei.

— Și tot la un maistru ai lucrat?

— Tot, iată cartea mea de lucru, apoi cu oarecare iuteală, o deslegă și întinse maistorului «cartea lui de lucru».

— Să o văd și eu, zise maistorița și smulse cartea din mâna bărbatului, dar apoi cu mutălăul ăsta, ce mirare să stea tot la un loc și cine știe ce maistor vā fi fost și ăla... șopti ea bărbatului, care îi răspunse că tocmai asta este frumos dela o calfă de opincar să stea cât mai mult la un maistor, căci opinca mai tot într'un fel se lucră și numai ici coala se argăsesc pieile altcum, însă îi era rușine de calfă se făcū că frunzărește prin carte.

Pe Sandu îl trecea sudori;—când întinse cartea i se umpluse sufletul de bucurie, că a putut ajunge până aci, dar încetul cu încetul și mai ales când maistorița luă cartea și șopti bărbatului, un fel de îngheț i se puse pe inimă.

«Ce-i spune? dar dacă vor fi găsit ceva rău? dacă nu-l primesc în lucru, erau întrebări cari ori cât de târbăcit eră, i se iveau în suflet, dar la cari nu putea răspunde, deși știă că în carte spune numai bine de el și că maistorul are nevoie de calfă, tocmai acum toamna când e dricul târgurilor.

Par'că îi luaseră o grea povară vorbele maistorului:

— Bine te primesc în lucru. Cât ai căpătat dela maistorul tău ?

— Apoi eu am lucrat la el patru ani și cu plată.

— Dar ce atâta vorbă, iată îi dăm un florin și jumătate pe săptămână, fără spălătură și poate să rămână, căci și așa în cătănie va fi uitat și cât a știut să lucreze, se amestecă maistorița în vorbă, ridicându-se, semn că cele două calfe și șagârtul să-și vadă de lucru.

Sandu stete ca pironit, iar în casă nu rămăsese decât maistorul și copilașul lui, de vre-o 6—7 ani, căci fata și cu maistorița ieșiseră în tindă să-și vadă de vase.

— Ei ce te tocmești, rămâi or nu, țâfnî maistorița, ivindu-se în prag.

— Rămân, grăi Sandu, fără să știe că el vorbește.

Maistorul se uită la ea, apoi se întoarce către Sandu : « ai mâncat » ?

— Că doară nu a venit să-l sature tu, îl între-rupse nevasta sa.

— Tu muere.... Maistorița însă îi aruncă o privire plină de înțeles și se pierdù prin curte.

— Să vii dar de mâine la lucru.

Sandu se ferì din cale și eși după maistor; mergeau unul lângă altul.

Ajunși la ușa curții se opriră ; maistorul ar fi vrut să-i spună ceva, ar fi vrut să aducă vorba de plată, căci prea i se părea puțin 1 fl. 50 pe

săptămână, dar Sandu erà bun bucuos că găsisè de lucru și nu-i venià să ceară mult.

— Maistore (eu mă duc, sănătate bună!

— Sănătate bună! îi răspunse maistorul și-i erà ea și cum ar fi voit să-l cheme înapoi și să-i spună o vorbă.

I. POPOVICI BĂNĂȚEANU.

X. SCHIȚE DIN VIAȚA COPILOR

Dictando

— De acuma, Ioniță nu mai mergi la Hârlău, de acuma mergi la Târgul-Frumos la școală, așa îmi zise într'o zi tata. Tatăl meu se mutase depe la Hârlău, pe unde ședeà mai înainte și din această pricină trebuià să mă ià și pe mine dela școala din Hârlău, unde învățasem anul acela (depe la Paște până la Sf. Petru) și să mă deà la Târgul-Frumos, unde îi veneà acuma mai cu apropiere.

Auzisem eu de mult vorbindu-se despre Târgul-Frumos; auzisem povestiri despre iarmarocul (bâlciul) cel mare care se face acolo de Sfântul Ilie cu lume multă, prăvălii cu fel de fel de jucării, cari vin deadreptul dela Iași; comedianți cari merg în catalige, alții cu maimuțe, alții cari joacă păpușile, cu Vasilake cel cu nasul mare, care vine și cântă și câinele îl apucă de nas și Vasilache trage și câinele trage și deodată vine un om sălbatec cu capul zburlit și cu o gură mare și îi apucă pe amândoi în gură și îi înghite.

Auzisem de mult vorbindu-se despre Târgul-

Frumos și mai auzisem și pe tatăl meu că o să mă dea acolo la școală și bucuria mea erà nespūsă. De un lucru numai mă cam îngrijeam : mă temeam ca profesorii dela Târgul-Frumos să nu fie prea răi.

— Tată, întreb eu într'o zi, dar D-nii profesori dela Târgul-Frumos nu pun pe băieți la caraol, adică la post, ca D-nii profesori dela Hârlău ?

— Nu, Ioniță, îmi răspunde el. La Târgul-Frumos dacă înveți bine și te porți cuviincios, îți dă premii, îți dă cărți frumoase, condee frumoase.

— Dar la stroi nu-i pune pe băieți ?

— Cum la stroi ?

— Așă, tată, cum îi puneà la Hârlău. Acolo D-nii profesori puneau pe toți băieții în rând ca pe soldați, dacă erà vr'un băiat care a făcut ceva, vr'o greșeală, pe care l-a însemnat monitorul, îl puneà să treacă pe dinaintea celorlalți și fiecare-l scupă și-i trăgeà și o palmă. Erà să dau și eu unuia o palmă, dar el erà mare, că erà din clasa patra și eu mic, n'ajungeam...

— Nu, la Târgul-Frumos, nu. Băieții cari se poartă bine și 'nvață...

— Dar coarne le pune, tată ?

— Ce coarne ? Aci e o școală bună ; aci se 'nvață carte, se 'nvață... câte nu se 'nvață aicea-Lasă, o să vezi. Așă încheie tata și eu aștept cu încredere până când într'o zi mă 'nscrisei la școală la Târgul-Frumos.

«Ce are aface Hârlăul cu Târgul-Frumos ! Ade-

vărat că și Hârlăul e mare, e mult mai mare decât Târgul-Frumușica, dar la urma urmei, Târgul-Frumos este altceva: e Târgul-Frumos!... Decât Târgul-Frumos doar Iașul dacă o fi mai mare?»?

Așă mă gândeam eu într'o zi mergând la școală disdedimineată, într'o dimineață de toamnă prin luna lui Octombrie 1864.

Mergeam la școală, căci eram băiat mare, împlinisem opt ani la Maiu în patru. Mergeam la școală la Târgul-Frumos și mergeam pentru întâiași dată. Cu o zi mai înainte fusesem numai în trecut, împreună cu tatăl meu, de mă 'nscrisesem în clasa întâia; ș'acum mă duceam să stau chiar în școală, să stau în bancă, s'ascult pe D-nii profesori, să fiu chiar școlar deabinelea și să 'nvăț tot ce se 'nvață acolo. Mergeam și cu cât mergeam mai mult cu atât mi se părea că pășesc mai larg și mai apăsător, cu atât mi se părea că sunt mai mare și mai puternic și par'că chiar pământul de sub picioare încă simțea greutatea și apăsarea pașilor mei. Iar toată această putere și voinicie mi se părea acumă că mi vine curat numai din pricină că sunt școlar al școalei din Târgul-Frumos. Mi se părea că chiar de eri de când m'am înseris la școală și până astăzi am și mai crescut.

Ce încet și mărunț mergeam mai eri până a nu mă înscrie la școală și cum merg astăzi! Ce mare și ce puternic sunt acumă!... Ah! de-ar trăi mama să mă vază cum mă duc la școală la Târgul-

Frumos, că aci e negreșit Târgul-Frumos. Aci, aci se face bâlciul cel mare la Sf. Ilie cu comedianți și maimuțe și păpuși și boscării. Aci e școala cea bună unde nici nu se postește, nici nu se pune la caracol, nici la stroi, nici coarne... Aci e școala unde se învață tot... Tot! Negreșit, dacă ești la Târgul-Frumos, te faci și profesor: iată, D-n director dela școala din Hârlău eră de loc de aci din Târgul-Frumos, feciorul părintelui Gheorghe. Dacă înveți aci poți să te faci și ofițer și ghineral și căpitan și chiar ondrofițer!... Ah! Doamne, câte lucruri frumoase s'or mai fi învățând aci! Aci trebuie să se fi învățând și boscării!! Dacă aș învăța și eu vre'o câteva acum în grabă Doamne, ce-ași mai face când m'ași duce acasă! dar cine știe!!... Dacă o fi greu de învățat?!... Cine știe cum s'o fi învățând aci?!... Eu pe cartea mea știu a citi; ba chiar știu pe dinafară. Ori și când m'ar întrebă pot să răspund fără nici o greșeală chiar ca'n abecedar: «Din arborele căzut toată lumea tae lemne; vine mură în gură; baba bate mâța; popa bate toaca; Platon și cu Aristot suduia filosofia? (adică de ce s'o fi suduit!) Tot paiulul își are umbra lui (numai asta cu paiulul nu-mi vine la socoteală. Dracul știe ce-o fi însemnând paiulul!! De potrivit parcă s'ar potrivî cu paiul, dar, eu socot că trebuie să fie un paner, un coșuleț, adică: tot coșulețul își are umbra lui... adică... da: dacă-l pui la soare ori la lumină trebuie să

aibă umbră!!...» («Toată încurcătura mea vine din cauza ortografiei, care întrebuițâ în scurt fără semnul scurtărei.) Cam cu gânduri de acestea ajung la poarta școalei. M'apropii de poartă s'o deschid, pun mâna pe clanță, dar când s'apăs, parcă un glas de la spate îmi strigă: ferește-te! Ce faci? Nu știi că lucrul de care te atingi e sfânt, locul de care te apropii e de-o mie de ori sfânt și oprit pentru nevrednici ca tine, care nu știe măcar ce e paiulul care are umbră?!

Deodată rămân pe loc, cu ochii țintă la clanța porțiței pe care o țin cu mâna, dar nu mișc nici ochii, nici capul, ci aș vrea să mă fac mic, mic, atât de mic să nu mă simtă nici pământul, să nu mă simt nici eu. Cu toate acestea cu o mișcare fără de voe a mânei, clanța se ridică și porțița se deschide cu o scârțâitură așa de tare că mie îmi pare că fără îndoială s'a auzit chiar până la Hârlău.

Porțița se deschide. Eu pășesc în curte și de aci nu mai știu nimic, nici cum merg, nici pe unde intru și mă pomenesc odată în clasa întâi într'o bancă.

Acum să te vedem! Ține-te Ioniță la învățat! Fii cu băgare de seamă ca să ai ce spune acasă.

* * *

Clasa e mare, mai mare decât la Hârlău și pe pereți e frumos: sunt spânzurate una lângă alta

și una sub alta mulțime de tăblițe de hârtie groasă, pe care se vede tipărit cu litere mari : ba, be, bi, bo, bu, etc.

În fața băncilor e masa D-lui Profesor, dar D-l profesor nu-i acolo, băncile sunt puse la rând și numai la un capăt al lor este loc de trecut. Băeții de prin capete trec pe acolo, cei de prin băncile dintâi intră pe sub bănci iar cei de pe la perete ei știu pe unde mai intră, ori pe unde mai iesă dacă mai au de ieșit.

Eu nu mai știu prin ce întâmplare eram în banca cea mai din fund. Dela mine până la perete erau numai trei băeți.

Pe la capătul băncilor se plimbă cu o hârtie în mână D-l Prigoreanu — monitorul clasei — un băiat mare, înalt și îmbrăcat cu o mantă de uniformă militărească.

Se plimbă de vreo câteva ori, apoi se duce la masă și de acolo se uită spre băeți cu o căutătură așa de posomorâtă, că eu încep să cred că acesta e D-l profesor ; iar băeții stau toți ca sfinții. În momentul acesta, însă, intră și D-l profesor, D-l Ionescu, un om tânăr, cu mustața neagră, cu părul creț, frumos la față, înalt și îmbrăcat ca un ofițer : postav negru și cu vina albă, pușcă, uniformă de fir și tot de un fel de postav alb ; și la mâneci și la șapcă are făcute de șiret alb, niște trese mari și încurcate ca la ghegenerali și îi șade așa de bine lui D-l profesor, de juri că e de cei dela dric.

Băieții îl primesc cu rugăciunea obișnuită : Im-părate ceresc, etc. Apoi băieții șed jos : D-l profesor se așează pe scaun și începe a căută nu știe ce prin cutia mesei, iar D-l Prigoreanu cu un glas încet și apăsător strigă :

— St!.... Tăcere că scrie D-l Ionescu!

Băieții tac și șed nemișcați. Și eu tac, dar în inima mea se mișcă deodată mulțumirea și nerăbdarea.

— A! Bravo, acum o să ne'nvețe.... cum știe D-lui : ca la Târgul-Frumos.

Așa zic eu în gând, privesc țintă la masă și și aștept.

Oare ce face D-l profesor? A! Profesor? A! D-lui scrie! Face o scrisoare. Uită-te ce repede mai scrie și cum mai aduce pana!!... Ce vrei, dacă-i ca la Târgul-Frumos! Dacă aș putea eu scrie ca D-lui!!... Uită-te a isprăvit o scrisoare a dat-o departe. Acuma face alta. Poate o să ne arate și nouă cum se fac scrisorile?!... Dacă ași putea face și eu scrisori ce-aș mai scrie!! Aș scrie toată ziua! Și mai la urmă par'că ce?... I-așa greu de scris? Am auzit cum se scrie în scrisori : scrii colo d'asupra de pildă :

Iubite Samurache,

Și după aceea scriu mai departe : Mai întâi de toate doresc ca sfânta mea epistolă să vă întâmpine în momentele cele mai fericite ; cât despre

mine veți ști că sunt ca vai de capul meu și doresc să aflû asemenea și despre D-voastră.

«A, ha! Uită-te. Domnul profesor a mai isprăvit o scrisoare; acum a început alta. Domn Prigoreanu se uită prin bănci. Uită-te un băiat iese din bancă! Oare unde se duce? Se duce spre masă, se oprește în fața D-lor profesori, ridică două degete sus; zice nu știu ce din gură, zice mai tare.

A! S'aude; zice: D-n profesor învoiți-mă până afară. Da, așa zice. D-l profesor nu se uită. D-lui scrie.

Băiatul schimbă din picioare, mai iată încă un alt băiat și încă unul se duce lângă celălalt. Stau toți cu mâinile în sus. Se vede că acî nu e ca la Hârlău. Și acolo ridicau doua degete în sus, dar nu eșiau din bancă, nici nu spuneau din gură, nici nu schimbau din picioare. A! ha! Iată D-l le-a făcut un semn din ochi, toți băeții se duc pe ușă. D-l profesor a isprăvit de scris, acum aprinde o lumânare și pecetluește scrisorile.

Cam așa îmi zic eu în gând, urmărind cu ochii ceea ce petrece în școală și privind pe D-l profesor care face scrisori și pe băeții cari ies neconținut din bancă și se înșiră înaintea mesei ca să-i învoiască afară. Aceasta însă nu ține mai mult decât vre'o două ceasuri, căci D-l profesor isprăvește de scris și de pecetluit, chiamă vreo câțiva băeți mai mari, le dă la fiecare câte o scrisoare, le spune câte ceva încet, îi trimite pe toți, ș'apoi luându-și

șapca cea cu galoane multe iese și Dumnealui, spunând monitorului cuvântul Dictando.

Ce să fie asta dictando? La Hârlău n'am auzit de așa ceva mă gândesc eu, când de odată monitorul strigă cu glas tare și cântător:

— Spatele la scaun, mâinele la piept, să n'aud gura nimănuia.

O mare foșnitură se auzi deodată în toată clasa, iar după foșnitură o tăcere de pustiu. Nimenea nu se mișcă, ori cel puțin știu că eu unul mai nici nu suflam.

Nu știu de ce, dar simțeam că mă tem și-mi părea că și celorlalți le eră teamă de ceva.

Monitorul se mai preumblă de colo până colo, îl văd plecându-se și vorbind din când în când cu câte un băiat, îl văd scoțând câte o bucată de pâne din ghiozdanul unui alt băiat și punând-o în ghiozdanul său, îl mai văd din când în când umblând și cu parale, ba într'o vreme aveà și un stiglete pe care l'a vândut unui băiat; apoi iarăși îl mai aud strigând:

— Spatele la scaun, mânele la piept, să n'aud gura nimănuia. Și așteptând să văd ce e dictando, îl mai aud încă de multe ori strigând, până când în sfârșit dă Dumnezeu și vine D-nu profesor.

* * *

Dom profesor vine. Domn Prigoreanu îi ese înainte, îi dă o hârtie și D-nu profesor strigă:

— Ghiță Osu!

Deodată văd că ese din bancă un băiat mare, tot așa de mare ca și D-nu Prigoreanu și merge cu mâinile în jos către D-nu profesor, care deodată cu mâna lui plină de galoane îl înfașcă de păr — aveà păr lung băiatul — îl învârtește de vre'o cinci, șase ori dela dreapta spre stânga, apoi îl întoarce dela stânga spre dreapta și în sfârșit îl izbește cu capul de tabelă cu atâta voinicie, că băiatul cade jos și tabela se răstoarnă peste dânsul.

— Eși afară! Strigă D-nu profesor înfuriat și tremurând. Eși! eși! Prigorene, dă-l afară.

— Haide afară, strigă D-nu Prigoreanu, ià pe băiat mai mult în brațe și-l scoate pe ușă.

— L'ai dat afară?

— Da, Domn Ionescu.

— Pentru ce l'ai dat afară? Adă-l aci la dictando. Adă-l aci de urechi.

Domn Prigoreanu ieși și numai decât intră înăuntru aducând de urechi pe Ghiță Osu.

— In genunchi, măgarule!! Unde te duci, nu știi că astăzi e dictando? Așa. Acolo să-mi stai! Acuma să iasă Vardileanu Ioan.

— Present, răspunde un băiat nalt și cu păr blond și tot așa de mare ca al lui Ghiță Osu.

— Ce prezent? Ieși afară, strigă D-nu profesor, și de îndată ce băiatul se apropie, îl ià de păr ca și pe celalt, și-l învârtește.

— Mă rog, Domn Ionescu.

— Ce mă rog? zise D-nu profesor. Pentru ce te rogi? Pentru ce? Pentru ce?

Băiatul nu mai zice nimic, se pare că nici nu mai suflă, dar D-nu profesor îl învârtește înainte până ce băiatul cade jos.

— Așa, măgarule, te lași jos?! Te faci prost?! Stai să-ți arat eu. Prigorene, pune-l pe bancă. Intr'o clipă D-nu Prigoreanu lungește pe Vardileanu pe banca cea dinainte și D-nu profesor care scoase din cutia mesei o vargă lungă, vine repede și începe să-i tragă lui Vardileanu pe nerăsuflate.

Vardileanu strigă, țipă; D-nu profesor trage; varga se rupe, D-nu Prigoreanu îi dă alta care rupându-se D-nu profesor o trânteste în capul lui Prigoreanu.

— Măgarule! Ți-am spus de-o mie de ori! Să-mi cauți vergi bune să nu mă faci să mă opresc la mijloc de o sută de ori! Marș d'acolea, dă afară pe măgarul... ori să stea la genunchi. Să vină acuma Gangură Vasile.

Din bancă se ridică acuma un băiat micușor, ceva mai mare decât mine, cu părul blond, tuns, și îmbrăcat cu o manta cu glugă roșie. Vardileanu se așează în genunchi lângă Ghiță Osu, D-nu profesor așteptă pe Gangură, însă clopoțelul sună de 12 ore.

— Atunci tu Gangură să-mi rămâi aci și tu Prigorene, Rugăciunea.

Un băiat zice rugăciunea, D-nu profesor iese,

băeții ies și ei și mai la urmă ies și eu și mă duc acasă.

* * *

— Aha ! Aha ! Iată și Ioniță vine acasă, a ieșit dela școală. Hai, Ioniță mănânci ?

— Nu mi-i foame.

— Dar ce ai, de ești așa roșu ? Te doare capul. (Mă întreabă acasă).

— Nu ; dar mi-i frig.

— Ce ai ? Tremuri ? ! ... Ce ai pățit.

— Nimica La școală

— Ce ai avut la școală ?

— Nu. Nu eu. Astăzi numai Ghiță Osu și Vardileanu și Gangură, dar pe Gangură l'a lăsat mai pe urmă că a sunat clopoțelul.

— Dar ce-a fost ?

— Ce să fie ? ! ziseiu eu : Dom-profesor ... A fost ... Dictando.

TH. D. SPERANTIA.

Stejarul din Borzești

A fost odată un timp, pe când Molna și Prutul nu făceau hotar între trei țări surori, pe când bourul moldovenesc erà singur stăpân pe o țară largă, îndemânatică, locuită de un popor ager și drept pă-

mântean. De pe atunci deci, până în zilele noastre, rămase vorba din tată în fiu, cum că un joc de copii se încinsese odinioară pe șesul Trotușului, nu departe de satul Borzești, sub un soare frumos de primăvară.

În două taberi erà despărțită ceata copiilor: una înfățișă tabăra Tătarilor sub comanda lui Gheorghe, un copilandru cu plete negre și cu ochii de mure, iute și neastâmpărat ca Trotușul, ce se prăvale dela munți; cealaltă erà tabăra Moldovenilor sub comanda lui Ștefan, un copilandru cu plete blonde, cu ochi albaștri, gânditori și cu inimă cutezătoare. Cel dintâiu erà fiu de țăran, cel de al doilea fiu de domn.

Ei însă se jucau la un loc pe iarbă verde, în răcoarea aerului, sub stăpânirea dreaptă a soarelui de primăvară.

Și ambele tabere, înarmate până în dinți cu puști de soc, cu săbii de șindrilă, cu sulii de trestii, se băteau amarnic între ele de clocoteau văile Trotușului și se speriau toți graurii din tufărișuri. Iar comandanții călări pe fugari aprigi de nuiele, alergau când la aripa dreaptă, când la aripa stângă a oștirilor înșirate și-și îmbărbătau soldații la luptă.

A ținut cât a ținut bătălia nehotărâtă; dar în sfârșit copilul cel cu ochii albaștri gânditori, care aveà darul de a se război, moștenit dela tatăl său, învinse pe Tătari, prinse pe Hanul lor, pe neastâm-

păratul Gheorghe și-l legă de un stejar bătrân, martor de cea dintâi izbândă a viitorului Domn.

Apoi toți hatmanii și căpitanii lui Ștefan se adună împrejurul stejarului și prinseră să judece pe Hanul tăăresc, unii pentru vreo minge furată, alții pentru vreo cetate de hârtie sfărâmată, tot fapte rele ce nu puteau fi iertate; iar bietul Han, cu ochii plecați în jos, își așteptă osânda abiă stăpânindu-se de răs.

Insfârșit, Ștefan, dupăce ascultă părerea mai marilor oștirilor sale, zise cu sprâncenile încrêțite:

— Porunca Domniei-mele este să-l spânzurați de creanga cea de sus ca să fie de pildă și altor neamuri!

Apoi nenorocitul Han fû legat cu frânghie de subsuoară și ridicat pe creangă în sus în salvele puștilor de soc și în strigătele de bucurie a oștenilor învingători. Joc nebunatic, copilăresc, la care soarele, în măreția lui, se uită zâmbind, el care văzuse multe altele pe coaja noastră pământească!

.....

Dar, o Doamne, ce se aude?... Ce clocot aduc apele Trotușului de sus în jos?... Un vifor se stârnește de puterea căruia se leagănă în aer micul Han tăăresc și pământul prinde să se clatine și să sune, par'că s'ar fi răsturnat stâncile cele mari dela obârșiile Trotușului. În timp ce Ștefan și întreaga lui oștire steteau nedumeriți de vuetul ce se apropia, în timp ce micul Gheorghe, în brațele

văzduhului, se gândeà la cei ce-s spânzurați a avea, deodată se văzù o ceată nenumărată de adevărați Tătari venind în goana mare a cailor spre dânșii... și atunci... vai!... toți copiii, coprinși de groază, apucară la fugă care încotro, uitând pe micul Gheorghe, care atârnat de creanga stejarului, zâmbià încă în nevinovăția lui, neștiutor de urgia ce-l amenință.

Da! el zâmbià încă... dar atot văzătorul soare încetă de a zâmbi, căci în acel moment o sută de sulite se înfipseră în trupul lui. Cerul se posomorî, frunzele și crengile copacului, pătate de sânge copilăresc, se clătinară înfiorate.

Treizeci de ani trecură după această întâmplare și micul Ștefan, schimbând sabia de lemn în paloș de oțel, se urcă depe treaptă pe treaptă pe scara lumii, până ce ajunse să fie numit la Dreptate, Domn al țării Moldovei, înscăunat și miruit de Mitropolitul Teoctist. Astfel făcându-se însuși țiiitor peste toată țara, începù viața grea și anevoioasă, tot în războaie și osteneli, căci țara fiind bogată, largă și îndemânatecă, deșteptă setea tuturor vecinilor. Dar cu cât nevoile veneau mai grele peste dânșul, cu atâta inimoșia lui creșteà; și a voit Dumnezeu ca el să meargă din biruință în biruință și numele lui să se mărească tot mai mult, încât să răsbată peste hotarele Moldovei, departe de lumea apuseană și să răsbată prin pătura veacurilor până la noi.

Iar el, Domn drept credincios și pământean, de

fiecare biruință înălță câte o biserică spre mărturie neperitoare de trăinicia neamului nostru și de bunătatea lui Dumnezeu. Mulți ani domni Ștefan-Vodă cel mare, în care timp așeză neștrămutate temelile stăpânirii noastre asupra câmpiilor Dunării, pecețluind și sfințind stăpânirea cu sângele vărsat. Dar tot nu erà liniștit.

Un gând îndărătnic îl urmăreà din copilărie, gândul micului Gheorghe ucis de Tătari și oriunde s'ar fi dus, orice ar fi făcut, chipul cel oacheș și drăgălaș i se înfățișà neconținut, cerându-i par'că răzbunarea.

Iată că într'una din zile i se aduce veste, cum că o mulțime de oaste tătarească a năvălit în țară peste apa Nistrului, pustiind pământul, răpind cărdurile de vite, dând foc satelor și girezilor de pâine, robind femeile și copiii.

Iute Ștefan își întocmì oastea și le ieși înainte la satul Lipinți. O! de astădată, nu mai erà ca acum treizeci de ani, șesul Trotușului, la stejarul din Borzești; erà o adevărată bătălie cu Tătari. Ștefan cel blond, cu ochi albaștri gânditori, călăreà nu ca atunci pe o nuià de alun, ci pe un cal aprig de soi moldovenesc și alergà ca un fulger la toate punctele de bătae, vârandu-se unde primejdia erà mai mare.

Și în loc de săbii de lemn, se încrucișau acum săbii de fier și în loc de puștii de soc, detunau

tunuri de schijă, încât se înegreà văzduhul de fum, de uneori nu se mai vedeà om cu om.

Până în cer se înălță răsunetul restriștei depe pământ; iar tătarimea cuprinsă de două părți se măcină și se mistuie ca pleava într'un vârtej de două furtuni, ce se ciocnesc. Roș erà soarele sus, ca în timp de grea cumpănă, roș erà pământul jos de sângele ce gâlgăie. Dar sufletul bătăliei, acel ce vedeà și stăpâneà toate: erà chiar chipul blond al lui Ștefan, care se arătà pretutindeni, ca o icoană de îmbărbătare, dând inimă oștenilor lui și făcându-i să meargă la biruință sigură.

Și în adevăr sigură și desăvârșită a fost biruința Moldovenilor, căci nu apucase a sfînti soarele și întreaga urgie tătarească a fost sfărâmată și robită, prinzându-se însăși șeful lor, fiul Hanului tătaresc de peste Volga.

Iar Ștefan a dat laudă lui Dumnezeu și a trimis sol de bucurie soției sale Evdochia, sora țarului Simeon.

Apoi nu trecù mult timp după aceasta și auzind bătrânul Han de peste Volga despre nimicirea oștirea sale la Lipinți, trimise lui Ștefan soli încărcați cu odoare pentru răscumpărarea fiului său din robie, iar Ștefan răspunse solilor că-i va dà drumul, dacă se vor învoi la aceasta mai marii oștirilor lui, cari au fost adunați și întrebați pe malul Trotușului la Satul Borzești.

Erà o zi frumoasă, o adevărată zi de primăvară,

ziua în care Ștefan își adună hatmanii și căpitanii, pe malul Trotușului, sub stejarul bătrân, unde micul Gheorghe fusese ucis de Tătari.

Trist păreà acum copacul și gârbovit atât de povara celor treizeci de ani trecuți peste creștetul lui, cum și de amintirea dureroasă a faptului ce l-a însângerat. De altfel, nimic nu erà schimbat: acelaș câmp verde înflorit, aceleași ape iuți și neastâmpărate ale Trotușului, cari curg fără repaos pe așternutul lor de prund; acelaș soare dulce și zâmbitor care a desmierdat odinioară jocul nebunatic de copii. De același stejar stà acum legat un adevărat tătar, fiul Hanului Mengli Gherei de peste Volga și roată împrejurul lui erau mai marii oștirilor lui Ștefan: Hatmanul Arbore, Hatmanul Șendrea, Aprodul Purice, Logofătul Tăutu, Vornicul Boldur și alți mulți oșteni și oameni de frunte; iar în mijlocul lor, drept în fața Tătarului stà însuși Ștefan, copilandru de odinioară peste capul căruia deasemenea trecuseră trezieci de ani, ce-au gârbovit stejarul însă din mlădița de copil crescuse acum un alt stejar mai falnic, cu ramuri întinse de la Munți și până la Mare, la umbra căroră se adăposteà un popor întreg de plugari și de oșteni. Iar mai la oparte stau solii lui Mengli Gherei cu darurile de peste Volga.

«Voi hatmani și căpitani! zise Ștefan, încrețind
«din sprâncene; v'am adunat aci, ca să dau în
«judecata voastră pe fiul Hanului tătarăse și să

«hotărâți voi înșivă de i se cuvine iertare sau pe-
 «deapsă. Sunt acum treizeci de ani, eram mic și
 «mă jucam sub acest ștejar cu un copil Gheorghe
 «din Borzești, când deodată năvăli, fără veste, asupra
 «noastră Mengli Gherei, Hanul Tătarilor și ucise
 «fără milă pe nevinovatul Gheorghe. Iată acum cu
 «ajutorul vostru și al lui Dumnezeu, fiul aceluiași
 «Han a căzut prins în mâinele noastre, după ce
 «și el ne-a călcat țara fără dreptate, a ars mulțime
 «de holde și sate, a ucis mulțime de femei și copii.

«Părintele său ne trimite soli și daruri pen-
 «tru răscumpărarea lui. Las la voi și înțelepciunea
 «voastră, să hotărâți ce i se cuvine!»

Atunci, toate frunțile se posomorâră și toți ochii
 se pironiră asupra Tătarului, care în acel moment,
 avu neauzita obrăznicie, să scuipe asupra Moldove-
 nilor făcându-i «câini»; iar bătrânul Hatman Arbore-
 zise următoarele:

— «Măria Ta!... N'am aveà ce face cu viața
 «acestui Tătar, ce ne batjocorește, căci țara s'a adă-
 «pat cu îndestul sânge păgânesc și sângele unuia
 «mai mult, n'ar sporì întru nimic roada pământu-
 «lui nostru. Dar acest unul este fiul Hanului tă-
 «tăresc și Măria Ta, care te lupti de atâtea ani
 «pentru întemeierea neamului nostru, ești dator să
 «faci dintr'ânsul pildă, ca să meargă vestea peste
 «cele patru hotare ale țării, cum că oricine sea-
 «mână moarte pe pământul nostru, moarte culege!»
 Atunci toți într'un glas strigară! «La moarte!»

la moarte!» Iar Ștefan întorcându-se către solii lui Mengli Gherei, zise:

— «Duceți-vă cu daruri cu tot la stăpânul vostru și spuneți-i: că atât de mult s'a scumpit capul fiului său prin sângele creștinesc, ce a vărsat, încât el nu are îndestulă avere, să-l poată răscumpără. Iar dacă vreă să-l întâlnească, în locul unde s'a dus, atunci să se încumeteze să ne calce hotarele!»

Apoi, după ordinul lui, fiul vestitului Han tătaresc Mengli Gherei de peste Volga, stăpânul Crimeei și al Ucraniei, spaima Polonilor și a Moscoviților, fu ridicat în sus cu mâinele legate la spate și spânzurat de aceiași cracă, de care se legăna odinioară micul Gheorghe, când fû străpuns de săgețile tătarești; și atunci surlele, trâmbițele și darabanele, îi făcură cinstea cea de pe urmă și o salvă puternică de sinețe împrăștiind vestea morții lui, făcuseră să salte apele Trotușului.

Iar Ștefan, judecând că bătrânul ștejar și-a îndeplinit menirea deoarece frunzele și ramurile lui cu sânge a fost spălate de sânge, a poruncit să-i dea foc și în locu-i a zidit în amintirea tovarășului său de copilărie, o biserică cu hramul sfântul Gheorghe.

De atunci și până astăzi, multe s'au întâmplat, căci patru sute de ani trecut-au peste țară întovărășiți de voi și de nevoi, dar încă și astăzi când merg călătorii să viziteze biserica cea neagră din Borzești, simt o tainică strângere de inimă, adu-

cându-și aminte, că pe acele lespezi de piatră a călcat piciorul lui Ștefan, care a fost sufletul de viață, chiagul neamului românesc și astăzi încă ochii lor par'că văd răsărind din întunecimea bolților marea lui umbră, care de acum va pluti peste noi în adânce viitorime ca un spirit protector.

N. GANEA.

Ciotu

Am avut un prietin.

Am avut un prietin foarte bun. Și acest prietin știți cine era? Acest prietin erà un câne, un câne de acei mari ciobănești, câne care nu știe să facă sluj, nici să facă aporte, dar știe să apere casa.

Acest câne se numea Ciotu. Pare că-l văd: erà vânat la păr, o ureche îi era tăiată și o ținea în sus, iar în cinstea urechei celei tăiate o ținea pe jumătate în sus și pe cea netăiată. Coada îi erà scurtă de fel, adică nu-i fusese tăiată nici odată și tocmai din cauza cozii căpătase și numele, Ciotu.

Cu Ciotu mă știam de mult. Il țineam minte de când erà mic, de când deabea făcuse ochi. Erà gros și rotund când era mic, pare că nici n'avea picioare. Când porneà să meargă cădeà pe o coastă. Când îl luai în brațe, odată ți se ridicà pe piept

și cu botul lui gros se întindea să te spele pe la gură. Dară ochii lui? Avea niște ochi lungueți în care se vedeă atâta blândețe că uitându-te mai multă vreme la dânsul uitai că e câne: ți se părea că ar fi un copil, un copil bun, un copil de cei sărăcuți care se rușinează ori nu îndrăznește să-ți ceară o bucată de pâne, dar care ți se uită în ochi cu atâta umilință, că peatră de-ai fi tot ar trebui să-l înțelegi. Și așa îi era ochii lui Ciotu și când eră mare: buni, deștepți, blajini și bun eră și el.

De când eră mic mă jucam cu dânsul și mă jucam mai bine de patrusprezece ani și el tot bun a fost.

Niciodată nu m'a mușcat el, niciodată n'a hârâit el la mine, niciodată nu mi-a plătit cu rău răul pe care i-l făceam. Ii făceam și rău săracul. Ii făceam rău, căci omul e mai sălbatec și poate câte odată mai prost de cât cânele. Ciotu nu se supăra pe mine că mă încălecam pe dânsul ca să mă poarte călare, dar mie mi-se întâmplă să mă supăr pentru o nimica. Intr'o zi m'am supărat pentru că eu încălecasem pe dânsul și el m'a înțeles că nu voiu să mă poarte călare și l-am bătut pentru că nu mergea. L'am bătut și el n'a zis nimica. Când am dat eu într'însul el s'a pus jos, a plecat botul pe labe și numai ochii i-a îndreptat spre mine. A îndreptat în spre mine ochii cu căutătură întrebătoare, muștrătoare, dreaptă, blândă, încât eu văzându-l, cu toată sălbăcia mea de copil, arunca

bățul din mână și mă plecai la dânsul jos ca să-i strâng gâtul în brațele mele, să-l duc în casă să-i caut ceva demâncare.

Și numai cu mine erà așa de bun Ciotu, pe alți oameni îi și mușcă. Mușcă. Cu mine bun a fost totdeauna. E adevărat că lăsând de o parte toate apucăturile proaste și sălbatece de copil și eu eram bun cu dânsul.

Il învățasem, adică învățasem dela dânsul și jocurile lui. Mai în toate zilele, mai în spre seară, mă jucam cu dânsul de-a ascunsul. Eu mă ascundeam în curte, mă pituleam lângă o trăsură sau după un perete, el se făcea că nu m'a văzut și alerga ca un nebun, lătră și mă căută prin toată curtea și însfârșit venea la mine îmi sărea cu labele pe umere, mă apuca de mâini cu dinții fără să mă muște, ori se punea cu labele la pământ și îmi dădea a înțelege că acuma e rândul lui să se ascundă și eu să mă duc să-l caut. Și el se ascundea, se ducea sub un gard, se lungea pe burtă, se lipea de pământ și stătea nemișcat. Acuma trebuia să alerg și eu prin curte, să mă prefac a-l căută și însfârșit să-l găsesc. Când vedea că l-am găsit erà așa de vesel cum nu se poate spune. O rupea la fugă de dinaintea mea și alerga prin toată curtea descriind în figura lui un fel de No. 8 ducându-se și venind mereu la mine.

Acestea erau pe vremea copilăriei mele, iar când

m'am apucat eu de vânătorie, atunci și Ciotu s'a făcut vânător, adică s'a făcut câne de vânătoare.

Mergeà cu mine la iaz; căci mai mult pela iaz umblam cu pușca, pentru că iazul era aproape de casa noastră; mergeà cu mine la iaz, la vânat, dară nu-mi făcèa nici o slujbă, din potrivă îmi stricà tot rostul, pentru el dacà vedeà undeva rațe ori lișiți, alergà într'acolo lătrând și lătrà până ce le alungà. După cât dau cu socoteala el lătrà pentru ca să mi le arate ori poate pentru că el credeà că și eu umblu ca să le alung, eu nu mă supăram însă.

Imi făcèa plăcere că mergeà cu mine. Ne cunoșteam așa de demult, eram așa vechi prietini că eu chiar ca prietin îl luam cu mine. Mi se părèa că el știe ce însemnează a fi vânător și căutam oarecum, să-i dau prilej să vadă ce bine știu să trag cu pușca. Cine știe dacà nu-i voiui fi și vorbit despre aceasta lui Ciotu și cine știe dacà nu-mi va fi trecut prin minte că ce bine ar fi să aibă și el pușcă și să poată împușcà. Vremea însă le schimbă toate. Anii trecuseră și Ciotu îmbătrânise. Când mă întorc într'un an din vacanța de vară, găsesc pe Ciotu bătrân de tot, nici dinți nu mai aveà, n'aveà cu ce mâncà.

— Ce mai faci Ciotule? îl întreb eu, acum aveam obiceiul să vorbesc cu dânsul; căci vorbeam cu dânsul în tot bunul și îmi părèa rău că nu știe și el să vorbească. El se uità la mine și mișcà.

numai puțin ciotul lui de coadă, ca și cum mi-ar răspunde scurt și plictisit: ce să fac? o duc și eu de azi pe mâine, am îmbătrânit.

— Ciotu săracu, a îmbătrânit acuma de tot răspunde un bătrân rus care erà la noi un fel de randaș. A îmbătrânit, a slăbit săracul Ciotu, nici nu mai poate mânca acuma. Vai de capul lui. Cineva și-ar face mare pomană dacă l-ar împușcă să nu se mai chinuiască.

— Auzi Ciotule, zice că să te împuște, îi mai zic eu câinelui. Câinele mă privește și iar mai mișcă puțin coada, în semn de mulțumire. De astă dată se vedeà foarte bine că bietul câine nu înțelege despre ce este vorba și privindu-i căutătura blândă și mulțumită te cuprindeà un fel de jale, un fel de milă ca de unul a căruia trădare i se urzește în față, pe când el crede că i se pregătește fericirea.

— Săracu Ciotu, cum să-l împuști? Cine poate să-l împuște? Dacă e bătrân ce să-i faci? Va trăi și el cum va puteà: așa ziceam eu către rus pentru că nu înțelegeam cum ar puteà cineva să se gândească să împuște pe Ciotu. Mie îmi pareà că Ciotu a copilărit cu toți oamenii, s'a jucat cu toți și este prietenul tuturor. Prieten. Ce lucru pe lumea asta poate fi mai mare decât prietenia.

Câinele Ciotu era vechiul meu prieten.

Acest prieten îmbătrânise, slăbise și nu mai erà

în stare ca altădată să meargă cu mine, când mă duceam cu pușca la câmp.

Când mă vedeà cu pușca îmi eșià înainte, mă priveà, mișcà puțin coada ca și cum ar fi zis: «ce să fac, nu mai pot merge cu tine» și rămâneà în loc nemișcat, uitându-se după mine cum eșeam pe poartă și mă duceam singur.

De multe ori și eu ca să nu-i fac lui necaz și ca să nu-l mai văd așa de supărat, mă furișam de de dânsul. Ce puternic sentiment e mila și cât de mult atârnă el în cumpăna faptelor noastre! Atât de iubitor e omul de viață, atât de scumpă i se arată viața, că viața unui câne i se pare a fi viața lui și văzând că se stinge o viață, fie chiar viața unui câne, se umple de durere și suferă până și de suferințele unui câne. Decâte ori nu mă gândeam ce ar trebui să fac ca să-l îndrept, să-l mai înviorez pe bietul Ciotu!

Până la altăceva mai bun, am fost rânduit să i se deà mâncare numai lapte dulce și să i se deà atâta cât o puteà mânca.

Intr'o zi venind acasă cu pușca dela câmp, întâlnesc pe rusul nostru venind dela ocolul vitelor cu o doniță de lapte.

— Ai lapte, zic eu, unde e Ciotu să-i dăm să mănânce?

— Ce să mănânce, răspunde rusul, degeaba, nu mai poate mânca. Lui acum un glonte i-ar trebui ca să nu se mai chinuiască.

— Hai, să vedem, răspund eu. Ciotu! Ciotu! Nea Ciotu! Ciotu vine de sub un gard unde ședeă, culcat. Ii dau lapte. El se apropie, începe să mănânce cu poftă, dar nu poate înghite. Eu îl mai îndemn, el se mai încearcă și însfârșit se dă la oparte, cu capul în jos și mișcând puțin coada în semn de mulțumită.

— O să moară de foame, săracul, zise rusul. O să moară de foame, că de vreo trei zile nu mai poate mânca: uită-te cum a slăbit, de abiă se ține pe picioare. Lui mai bine i-ai dà un glonte: ar scăpă săracul de necaz.

— Să-l împușc, mă gândesc eu. Se 'nțelege de cât să moară de foame, decât să se chinuiască mai bine moarte.

Cum eram cu pușca în mână, deschid numai portița dela grădină, pe unde mă duceam de obicei la iaz și-l strig.

— Ciotu! Haide.

El vine atuncea și încă vine par'că vesel, trece mai repede de cum mă așteptam și iă înaintea mea drumul spre iaz.

Eu mergeam în urmă-i cu hotărârea ca să-l împușc cât mai repede, ca să-l scap de o viață atât de necăjită.

Toată mila de mai nainte, toată prietenia veche pentru dânsul amortise în inima mea și nu lăsase în locul lor decât gândul rece și hotărât ca să-l împușc.

Ciotu merge înainte pe mal, eu merg după dânsul și nu mă mai gândesc decât să aleg locul unde să-l împușc.

Insfârșit găsesc și locul.

— Ciotu! strig eu odată.

Ciotu care erà înaintea mea la o bătae de pușcă se oprește din mers, se întoarce puțin și se uită spre iaz, se uită să vadă dacă nu sunt ceva rațe ori lișiți pe apă, ca să latre la ele precum făcèa și altădată.

În vremea aceasta însă eu pusesem pușca la ochi și când se auzi tranc, câinele Ciotu întoarce numai capul în spre mine ca și cum m'ar fi întreat :

«Tu ai dat»? Și căzù.

— Tu ai dat? Pare că m'a întreat el și eu dădusem, eu, prietenul lui cel vechiu. M'am apropiat de el. Erà tot cu privirea spre mine, ochii lui cei dulci tot mă priviau, dar erau plini de lăcrămi. De ce o fi avut el lăcrămi în ochi? I-o fi părut rău că ne despărțim, ori o fi înțeles ce vreà să zică prietenia omenească? Erà tot cu privirea spre mine, ochii lui cei dulci tot mă priveau, dar viață într'ânșii nu mai erà; viața s'a fost dus; viața am fost gonit-o eu.

Din acel moment mâna pe pușcă n'am mai pus.

Călăria lui Ioniță

Eră temeiu. Eră temeiu! chefului, temeiu! petrecerilor sărbătorilor de Paște.

Nici babă chioară nu mai rămăsese pe acasă, satul era pustiu: toată lumea eră la han, lângă horă. Prin cârciumă, prin cerdacul cârciumei, prin gârliciul pimniței e numai om lângă om. Unii beau vin, alții rachi, alții tutun. Mai la vale de cârciumă pe un podiș întins, sute de băeți furnică la jocul mingei. Lângă cârciumă, în fața a doi țigani lăutari, fetele și flăcăii, în mijlocul unui vârtej de praf, frământă pământul cu picioarele și-l tipăresc după soroacele cobzei. Mai încolo, pe toloacă, pe iarbă verde, femeile mai bătrâne și babele șed jos și vorbesc născocind tot felul de noutăți și scoțând cozi flăcăilor și fetelor.

Toți au ce face, numai Ioniță le isprăvise pe toate. Bietul Ioniță umblă ca un desmetic. Lui hora nu-i place; la minge cu băeții din sat nu se amestecă că nu-l lasă tatăl său, părintele. Prin casă fusese, dar ce să facă el în casă? În casă sunt numai oameni bătrâni; tatăl lui stă de vorbă cu mai mulți fruntași din sat.

Așa e totdeauna la Paște: fruntașii, bărbat și femei, merg cu pască la preot. Preotul îi primește cu pască ori cu cafea, ori cum vin, după cum sunt oamenii.

Lui Ioniță îi vine un gând nou : el vreà să meargă călare. Dacă n'o merge el călare acuma, atunci la ce mai sunt Paște ? Adevărat că tatăl lui nu-l lăsà să încalece, dar ce are aface ? Tatăl lui nu-l lăsà pentrucă se temeà că l-o trânti calul. Tatăl lui se teme dar se teme degeaba : Ioniță știe să meargă călare. De câteori a mers el călare dacă ar aveà atâția galbeni ! Chiar în ziua de Florii de când a venit acasă dela școala din Târgu-Frumos. Toată săptămâna patimilor până la Paște, când tatu-său nu era acasă, el umblase numai călare. Puiu — calul cel sur, cum vede că Ioniță a încalcat pe dânsul, o și ià la mers împrejurul casei, știe pe dearestul drumul lui Ioniță. La început nici Puiu nu vreà să meargă, în loc s'o ià împrejurul casei, el o luà la fugă și intrà în grajd, noroc că a fost ușa grajdului mai înaltă, căci altfel l-ar fi prins pe Ioniță de gât și cine știe ce ar fi mai pățit. Dar lasă că și-a luat el plata juganul Puiu : a mâncat vre'o două bice de le-o ținea minte cât o trăi. Și încă a avut el noroc că în grajd erà strimt și n'aveà unde se desvelì biciul, că biciul loveà mai mult în acoperemântul grajdului, decât într'ânsul.

A mai încercat el Puiu să mai intre odată în grajd, dar atuncia nu i-a mers. Nu i-a mers căci Ioniță, după ce l-a scos din grajd, i-a închis ușa. Hoț de cal Puiu. El gândea că dacă l-ò trânti pe Ioniță, o să scape de mers la călărie. În ziua de

Joia-mare, Ioniță îl scoate din grajd, lângă ușa grajdului, se sue pe scaun și de pe scaun încalecă. După ce încalecă umblă de vreo zece sau douăsprezece ori împrejurul casei și însfârșit, se gândeste că se poate ca bietul cal să fie însetat.

Dacă e însetat atunci trebuie dat la apă. Ca să-l dai la apă iazul e aici, ieși pe poartă, mergi până la capătul gardului vecin și scobori malul la iaz.

Hai la apă Puiule, zice Ioniță și iese călare pe poartă. Merge să-l adape pe Puiu. Chiar dacă nu i-o fi sete, tot e mai bine să încerce decât să-l lase să rabde. Cine știe dacă i-au dat astăzi apă și chiar dacă i-or fi dat, cine știe cum i-or fi dat. Cum dau slugile! Când l-o da Ioniță la apă atunci o să știe și el că a băut.

Lui Ioniță îi e drag Puiu și el se duce să-l adape ca să-i facă un bine, dar la urma urmei, nici nu-i rău să mergi cu calul la apă! Ai umblat atâtea zile călare pr'împrejurul casei, acum poți să ieși puțin și afară pe poartă, să te vadă oamenii că ești băiat mare și mâine poimâine împlinești nouă ani.

Cu de aceste gânduri Ioniță ajunge la capătul gardului vecin și încet scoboară malul la iaz. Puiu însă nu vrea să bea; el numai mirosi puțin pe deasupra apei și după aceea se întoarce. Îndărăt la deal. Dar cum se întoarce la deal? Când scoborâse malul se scoborâse încet că deabea mergea, dar acum la suit, parcă-l bate din urmă, aleargă în

fuga mare, suflă și fuge. Și nu fuge numai până ce urcă dealul, fuge și după aceea, o iă la fugă spre casă și fuge așa de repede că lui Ioniță îi sare șapca de pe cap. Ba se mai întâmplă ceva: După ce ieșise Ioniță din curte, cineva închise poarta și acum Puiu găsind închis și văzând că poarta nu e înaltă, sare peste poartă și Ioniță cade jos de pe dânsul.

Ioniță cade jos și se lovește binișor, dar nu-l doare, căci nu l-a văzut nimeni. Incalecă deci din nou și hii Puiu: vorba a fost să meargă călare până la fundul curței, până la ușa grajdului. Ioniță nu vrea să rămână păgubaș.

Acestea le făcuse Puiu atunci, dar acum s'a isprăvit, acum sunt șase zile de atunci, acum Ioniță e călăreț în toată forma. Haide dar și acum să-l ducă pe Puiu la apă, hai să-i facă și lui cinste de Paște!

Ce-or să zică oamenii dela horă? Uite Ioniță merge călare: Bravo băiat! Voinic băiat are popa!

Ioniță deschide poarta, scoate pe Puiu din grajd, îl dă lângă scaunul de cuțitoae, incalecă și pleacă să-l dea la apă. Acuma însă nu se mai duce la iaz, la capătul gardului vecin; acum ia drumul în spre iezătură.

La iezătură nu e deal, nu e malul mare ca s'o iă Puiu la fugă și apoi până la iezătură e drum lung și drumul trece tocmai pe lângă han. Ce bine s'a nemerit să fie hora chiar acolo lângă drum.

Dacă n'ar fi fost hora acolo, cum ar fi putut trece Ioniță călare pe lângă dânsa? Ar fi zis oamenii că el trece pe acolo ca să-l vadă lumea că merge călare. Așa, însă nimeni n'are ce zice: oricine vede că băiatul trece cu calul la apă.

Și Ioniță trece par'că nici nu vede hora. El n'are când se uită la horă, el are treabă, se duce să adape calul.

Cu coada ochiului însă trage din când în când spre horă, dar nu e cum se așteptă: nu se uită nimeni la dânsul, par'că nici nu-l văd. Ce fel de oameni mai sunt și aceștia? nu se uită ei măcar să vadă cine trece pe drum!... La urma urmei ș'apoi dacă nu se uită, doar el nu trece pentru dânsii, el trece că are nevoie.

Trece Ioniță, ajunge la iezătură și apucă la vale spre apă. Puiu o iă mai repede: Bietul cal e mort de sete! Ajung la apă. Puiu miroase apa dar nu vreă să beă, merge mai înainte: se vede că el vreă apă mai proaspătă, mai rece, mai din colo.

Ioniță șade călare. Puiu merge înainte. Unde se mai duce el?

Ioniță se uită să vadă ce face, Puiu merge cu capul în jos, cu botul pe deasupra apei, tot miroase, dar tot merge. Ioniță începe să tragă de căpăstru ca să-l oprească. Puiu nu vreă să știe de căpăstru. Căpăstru e pus numai pe deasupra botului, n'are zăbala care să-i fie pusă în gură lui Puiu.

Ioniță strânge mereu de căpăstru. Puiu se oprește

și bate cu piciorul de dinainte în apă. Asta nu-i place lui Ioniță, căci îl stropește pe haine, haine nouă, haine deschise. Puiu începe a se lăsa în jos! Ce vreă să facă el? Ioniță ajunge cu piciorul în apă. Puiu se lasă cu picioarele de dinainte, Puiu se lasă cu picioarele de dinăpoi, Puiu se culcă.

Apa e adâncă de vreo două palme. Ii intră apa în ghețe. I se înmoaie pantalonii, o să i se ude și hainele. Ce să facă el? Se sprijinește cu mâinile de spinarea lui Puiu și se ridică în picioare pe el.

Se aud niște strigăte din deal dela horă. Par'că strigă: ura.

Hii! De, cal! Hii! Hii! Puiu!

Puiu șade și se întoarce puțin cam pe o coastă.

Hii! Strigă Ioniță, schimbând și el picioarele. Ar vreă să-l bată pe Puiu dar n'are cu ce.

Dela cârciumă lumea toată se uită spre iaz. Ce dracu are Puiu? Se scaldă, a înebunit, ori poate moare? Uite-l cum șade, pare că e bolnav; ori îi e lene? De mûrit nu seamănă să moară, dar cine știe? Cine știe cum mor caii? Și chiar de nu moare, dar dacă are gust să șadă în apă toată ziua, ce e de făcut?

În vremea asta Puiu se ridică în picioare, Ioniță se lasă iar călare, se lasă călare pe calul ud și hai afară spre mal.

Insfârșit a scăpat Ioniță din apă. Ba, nu. Puiu se oprește iar. Ce vreă să mai facă? Puiu își scutură pielea. Iși scutură pielea așa de tare că eră

cât p'aci să-l dea jos pe Ioniță. A scăpat însă Ioniță și de asta. Puiu s'a scaldat, s'a răcorit, s'a scuturat, acuma merge acasă. Negreșit, că de acuma o iă la fugă spre casă cum e obiceiul lui! Și ar face chiar foarte bine s'o iă la fugă. Ar trece repede pe lângă horă, n'ar mai băgă oamenii de seamă cum e de ud și de plin de apă Ioniță. Data asta însă Puiu cu nici un chip nu vrea s'o ia la fugă. Merge încet par'că merge la plimbare. Merge încet și cu coada lui udă apărându-se de muște îl lovește pe Ioniță când pe o parte când pe cealaltă parte și îi udă toate hainele pe unde mai rămăseseră neudate.

Așa trece Ioniță călare pela horă. Vai și lung e drumul pe lângă horă! Și cine dracu a mai pus hora tocmai acolo?! Și ce mai de lume e la horă. Și cum se mai uită la dânsul! Adecă de ce s'ar uită numai decât la el?

Așa merge Ioniță și mai nu știe cum mai merge, până când ajunge acasă la poartă.

Bine că s'a văzut acasă. Acuma o să treacă repede pe dinaintea ferestrelor ca să nu-i prindă de veste nimeni din cei din casă.

Intră pe poartă și ajunge spre fundul curții la grajd, dar când prin dreptul ușei iată câțiva oameni și cu tatăl său ies din casă.

— Dar ce este Ioniță? De unde vii?

XI. DIN VIAȚA PLANTELOR
ȘI ANIMALELOR

Tovarășii

E încă întuneric. Pământul încă e ud de rouă și brazdele răsturnate în ajun de către fierul plugului miroase a proaspăt. Pe o grămadă de coceni plugarul rămas peste noapte în câmp, doarme învelit cu niște saci ; și mai încolo boulenii treji, Duman și Joian, stau cuminți, cu gâturile întinse așteptând jugul. Dar departe în sat, încep să cânte cocoșii, căci zorile prind să mijească. Lumina se cerne din ce în ce mai deasă.

Omul aruncă sacii la o parte, sare în picioare, își freacă ochii cu dosul mâinii, apoi pornește spre boi. I-a înjugat... Slabi, de li se văd coastele, boii își încoardă mușchii, își potrivesc bine cerbicea în jug — și pornesc, împlântându-și picioarele ca niște țărushi de oțel. Și cum merg așa, aud din urmă fâșâitul cuțitului, cum intră în pământ ca într'un miez de pâine, iar uneori glasul plugarului, cum îi îndeamnă și-i îndreaptă părintește :

— Cea, Duman, tată!

Ei îl ascultă ca niște copii. Se luminează încet,

încet, în pas cu boulenii par'că. E liniște. Un stol de grauri se lasă în apropiere. Razele soarelui își scutură tremurând praful de aur în aer. Și boii simt, după cum e purtat plugul de coarne, că puterile stăpânului au mai slăbit :

— Hăis, Joian, tată !

E cald. Pământul par'că fumează. Grumazul lui Duman prinde să lucească de sudoare ; jugul îl frige. Și din urmă glasul mai mâniat al stăpânului îl zorește :

— Hai, Dumane, hai !

Boii nu trag nici mai tare, nici mai încet, căci cunosc ei cuvântul nerăbdător și necăjit al stăpânului. Pășesc liniștit, înțelepțește.

S'a încălzit de tot. Soarele frige. Duman par'că-și simte picioarele tremurând. Ii e sete. Dar din urmă glasul stăpânului nu-i dă răgaz. Bouleanul e deprins, mai așteaptă încă ceva ; și nu întârzie mult ; o vargă i-se așterne pe spate, lăsând o urmă peste pielea udă. Omul țipă :

— Sireace, sireace ! Mânca-te-ar lupii !

O albină rătăcită se ține morțiș de plugar și el o alungă înfuriat, cu mâna. Un graur s'a desprins din stol și s'a lăsat pe spatele lui Joian, care-l poartă îngăduitor ca pe un prieten. Iar înaintea plugului, ca un vornicel, ce arată calea, un cocostârc pășește agale, privind când cu un ochiu, când cu altul spre pământ, înfigându-și uneori ciocul.

— O-ahoo !

Soarele s'a înfipt în creștetul cerului și de acolo dogorește văzduhul.

Boulenii răsufală din greu. Imprejurul gâtului simt ca o sfoară de fier, urma jugului scos. Plugarul le-a dat o mână de coceni, din care ei de-abia mai aleg câte unul. Un prichindel de copil i-a adus și omului demâncare : o bucată de mămăligă cu ceapă. Dar decât mâncarea, odihna par'că e mai priincioasă. Omul face un sac mototol și-l pune sub cap.

Boulenii nu mai mănâncă ; prichindelul le-a adus o oală cu apă, în care nici nu le intră bine botul. Apoi rămân așa cu puterile sleite, sub arșița soarelui. Graurii, cocostârcul au sburat. Au rămas ei singuri în câmp. În dreptul lui Duman doarme plugarul cu fața arsă, bătut de razele fierbinți ale soarelui. Duman se uită la dânsul și dela dânsul își poartă privirea la umbră, ce o aruncă el singur pe pământ. Și par'că înțelege, par'că în mintea lui se face deodată o lumină omenească : pornește cu pași grei, se apropie de stăpân, până când îl învelește în umbra trupului lui trudit ca într'o umbră răcoroasă.

EM. GÂRLEANU.

Căprioara

Pe mușchiul gros, cald ca o blană a pământului, căprioara stă jos lângă iedul ei. Acesta și-a întins capul cu botul mic, catifelat și umed, pe spatetele mamei lui și cu ochii închiși se lasă desmierdat. Căprioara îl linge și limba ei subțire, culcă ușor blana moale, mătăsoasă a iedului. Mama îl privește și'n sufletul ei de fugarnică, încolțește un simțământ stăruiitor de milă pentru ființa fragedă, careia i-a dat viață, pe care a hrănit-o cu laptele ei, dar de care trebuia să se despartă chiar azi, căci vremea înțărcatului venise de mult încă.

Și cum se uită așa cu ochii îndurerați, din pieptul căprioarei scapă ca un muget înăbușit de durere. Iedul deschide ochii. Căprioara se îmbărbătează, sare în picioare și pornește spre țancurile de stâncă din zare, printre care vreă să-l lase rătăcit. Acolo sus e păzit și de dușmănia lupului și de iscusința vânătorului, căci pe muchile prăpăstiilor acelora, ele, caprele puteau a se încumeta. Acolo l'ar fi știut ca lângă dânsa. Dar până la ele erau de străbătut locuri pline de primejdii.

Căprioara își asvârle picioarele în fugă fulgerătoare, în salturi îndrăznețe, — să încerce puterile iedului. Și iedul i se ține voinicește pe urmă; doar la săriturile ametoare, se oprește câte o clipă, ca și cum ar mirosi genuna, apoi se avântă ca o să-

geată și behăind vesel, sburdă de bucurie pe picioarele subțiri ca niște lugere.

Dar trebuiesc să scoboare, să străbată o pădure, ca că urce din nou spre țancuri. Căprioara conținește fuga; pășește încet, prevăzătoare. Trece din poiană în poiană, intră apoi sub bolți de frunze, pe urmă prin hrube adânci de verdeață, până ce pătrunde în inima întunecată ca un iad, a pădurii. Și au mers mult așa, până ce au dat însfârșit de luminiș. Iedul bucuros, o iă înainte sărind. Dar în aceeași clipă căprioara se oprește, ca de o presimțire, adulmecând. În fața ei, de sub o cetină, ochii lupului străluceau lacomi. Un salt și iedul ar fi fost sfâșiat.

Atunci căprioara dă un sbierăt adânc, sfâșietor, cum nu mai scoase încă și dintr'un salt cade în mijlocul luminișului. Lupul văzând prada mai mare, uită iedul și se repede spre ea

Prăbușită în sânge la pământ, sub colții fiarei, căprioara rămâne cu capul întors spre iedul ei. Și numai când acesta înspăimântat, se topește în adâncul pădurii, căprioara simte durerea, iar ochii i se tulbură de apa morții.

EM. GĂRLEANU.

XII. LECTURI DUPĂ FENOMENE ȘI
PRODUSE ALE NATURII

Industria mătăsei

Ori în ce parte își duce viața omul, își caută îndată cele trebuitoare pentru traiu la ființele ce-l înconjoară. Având nevoie în toate zilele de hrană, el a fost silit să domesticească și să crească pe lângă casă: oi, vaci, capre, ș. a.; trebuind să se îmbrace, s'a gândit să aibe în apropierea lui și să îngrijească toate plantele sau animalele ce i-ar fi de ajutor.

În chipul acesta s'au cultivat și s'au îngrijit și fluturii de mătase, pe acolo pe unde ei creșteau în sălbăticie. Chinezii cei dintâiu, au întrebuințat firul de mătase, din care viermele își face gogoșa lui.

Și astăzi chiar mătasea chinezească este cea mai căutată. Dela chinezi au învățat s'o cultive Japonezii și popoarele vecine. Abiã prin veacul al 6-lea după Christos, niște călugări greci au adus la Constantinopol sămânța de fluturi, ascunsă în bastoane de trestie. De acolo industria mătăsei se răspândi în toată Europa și astăzi fabricile cele mai mari de mătase sunt în Franța.

Și la noi în țară, străbunii noștri creșteau viermii

de mătase. Din borangic (țesături de mătase) își făceau Româncile năframele, ca și cămășile subțiri.

Incetul cu încetul, s'a părăsit acest izvor de bogăție, după cum s'a părăsit și creșterea cailor, oilor, etc., rămânând Românii noștri mai apoi numai la agricultură.

Dar ce face să se ocupe cineva de viermii de mătase? Aduc ei așa de mare folos?

Nici o altă îndeletnicire nu e mai mănoasă decât cultura mătasei, căci nu cere nici multă muncă, nici mare cheltuială, nici mult timp.

Românul dela țară poate foarte bine să se ocupe atât de câmp cât și de viermii de mătase. O singură grijă se cere, anume ca cei ce vor să se ocupe cu viermii de mătase, să aibă pe lângă casă duzi (guzi) îndeajuns pentru câți viermi vreă să crească, căci aceste făpturi nu pot să trăiască fără frunze de dud.

Incolo, toată îngrijirea ține numai o lună, luna lui Maiu, când și arătura și prășila s'au terminat, deci țăranul nu prea are ce face.

La începutul lui Maiu, când duzii încep să înfrunzească, se pun semințele de fluturi pe hârtii în niște rafturi de lemn.

Peste câteva zile, ies larvele mici, care ca și copilul caută îndată mâncare, de aceea li se așterne pe rafturi frunze de dud. Viermișorii aceștia trebuie îngrijiți; lor nu le place murdăria, nici căldura prea mare, mergându-le bine la puțină umezeală.

Toată luna lui Maiu, trebuie astfel îngrijiți, să li se puie de 2—3 ori pe zi frunze proaspete; iar murdăriile lor ca și viermii cei morți, trebuie repede aruncați afară.

Pela sfârșitul lunii Maiu, viermilor nu le trebuie mâncare. Ei umblă acum să-și găsească loc pentru țesut mătase.

Atunci se pun pe rafturi și pe lângă pereți, sau mătușe ori mazărice.

Viermii se duc care încotro, se învelesc în gogoșe și îngrijirea lor s'a terminat.

Gogoșele sunt luate și opărite, ca să piară nimfa dinăuntru, căci altfel ea sparge gogoșa și rupe firele, care nu mai pot fi toarse. Gogoșele astfel opărite, se vând cu chilogramul, sau se trage mătasea de pe ele, care se vinde atunci mult mai scump.

Chilogramul de gogoșe se vinde cu prețul de 2—5 lei, după calitate; astfel, dacă un țaran a strâns măcar 30 de chilograme de gogoșe într'un an, are un folos de 60—150 lei; iar dacă se pricepe la trasul mătasei poate câștiga 100—250 lei. Câte nevoi nu-și prinde el cu atâția bani agonisiți cu o cheltuială foarte mică și cu puțină muncă. Și dacă țaranul nostru s'ar îngriji să aibă în grădina lui câțiva pomi, printre care să puie niște stupi de albine, să cultive și viermi de mătase, lui i-ar merge mult mai bine, decât acum când se ocupă numai cu agricultura.

XIII. SCHIȚE DIN VIAȚA SOCIALĂ

Plutăria

Indeletnicirile de căpetenie ale locuitorilor din valea de sus a Bistriții este plutăria, în timpul cât Bistrița și principalii săi afluenți plutitori sunt desghețați (din luna Martie până în cursul lunii Octombrie); iar tăierea și transportul lemnăriei se face cu deosebire iarna.

Numai cine cunoaște de aproape ce vasăzică plutaș și plutărie, știe câte greutateți, opintiri și primejdii sunt legate de această ocupație. Când apa este bună (potrivit de mare) pluta alunecă liniștită pe bolțile și șipotele regulate ale Bistriței și numai din vreme în vreme e nevoie să tragă la cârmă o lopată, două, spre a feri pluta de maluri, de grinduri ori de stâncile ce deabiă ies la suprafața apei, dar pe care plutașii le știu pe degete. În asemenea clipe de răgaz, plutașul așezat în voie lângă cârmă, își scoate fluerașul nedespărțit și zice o doină de acelea ce-ți rup inima, ale căror sunete le înmiesc răsunetele malurilor păduroase; iar dălcăușul (cel dela cârma din partea dindărăt a plutei) cele mai multe ori o nevastă sau o fată, își coase cu acul isvodând vreo frumoasă cămașă cu altiș.

Mari sunt greutatețile plutei în trecerea ei prin Cheile Bistriței, pe la colțul Acri, Scara, Coifuri,

prin Toance și pe la marile cotituri ale Bistriței, pe unde plutașul trebuie să se opintească și să tragă din răspuțeri la cârmă, încovoiindu-se și forțând inima și respirația, spre a scăpa de sfărâmare pluta și viața lui.

Și pe când cârmaciul din buza plutei (partea dinainte) trebuie să înfrunte și isbirea valurilor furtunoase, dălcăușul cu greu se ține numai pe capetele lemnelor dindărătul plutei care fiind legate mult mai slab, mereu sunt puse în mișcare de stâncile din albia Bistriței. Bietul dălcăuș e în primejdie a alunecă printre lemne, frângându-și picioarele sau scufundându-se pe veci în adâncul vreunei genuni.

Când apa Bistriței e mică din pricina secetei, pluta se oprește pe o piatră sau pe un grind. Ca să o pornească din loc și s'o dea în spre partea adâncă a apei, plutașii întrebuintează ca pârghie un par cu un capăt sub lemne și celălalt rezemat de umeri.

Trebuie să ridice pluta în spate cu prețul unor opintiri uriașe și al pericolelor de tot felul.

Iarmarocul Sfântului Ilie

La jumătatea lui Iulie vin călduri mari, arșiță și secetă. Drumurile sunt pline de pulbere; crângurile cu șipote sunt raiuri răcoroase. Pe o vreme ca asta, cu cerul fierbinte, neclintit, veneam la iarmarocul cel mare dela Fălticeni. Târgul de vite cornace și de cai, eră în dricul lui și șoseaua care merge în lungul Somuzului eră plină de care, de căruțe, — și de oameni cari pășiau agale, cu fețele asudate îndreptate spre târgul Foltic. Toropiți de căldură erau și oamenii; toropite erau și vitele. Capete de junci și de văcuțe, cu ochi blânzi umezi răsăriau ici-colo — cum le ajungeam cu trăsura — din nourii de colb, niște nourii subțiri, cari se ridicau deodată, apoi se cerneau în liniște; oamenii întorceau capetele, femeile își potriveau casâncele căzute peste concieri; toți aveau mers și mișcări moi, trudite, numai câte un băețel cu bârneață roșie, desculț și cu pălărioara pe ceafă, se luă fuga după trăsura noastră, svârliă din picioare, dădea din mâini și uneori săreă șanțul dintr'un salt, ca un mânzoc aprig, se tăvăleă de două ori prin iarba uscată din marginea cărării și rămâneă pe spate cu brațele cruce, în mirosul ascuțit al florilor uscate și în lumina orbitoare.

Cumpenele fântânelor se lăsau și se ridicau neconținut scârțâind, la jghiaburi se grămădeau vitele,

la ciuturi se plecà om după om. La șipote se opreà la puțină hodină pe iarbă, neveste și fete. O salcie răsfirà ramurele și frunze verzi peste ele... Și străbăteau așa drumul plin de lume, trecând prin sate gospodărești, prin Dolhasca, prin Dolheștii Mari, prin Dolheștii Mici — pe lângă bisericuța veche în care se odihnesc oasele hatmanului Șendrea «Portarul Sucevii» și cumnatul lui Ștefan Vodă cel bătrân. Și cum ne apropiam de moara cea mare dela Ciorsaci și de iazul Șoldăneștilor, — se arată spre apus și împeștrirea iarmarocului din coasta târgului.

Mai avem de făcut până acolo aproape o jumătate de ceas, mai avem o bunișoară bucată de cale, — dar prin liniștea zilei, din ceata stăpunsă de fulgerări și de colori vii a iarmarocului, răsbăteà pe valea Somuzului larma dela comedii: țipete prelungi de trâmbiți, urlete spăimântate de cornuri și, amestecându-se par'că printre acestea, zângănirea talgerelor de alamă, o sfărâmare viforoasă de sunete ascuțite. Larma aceasta aveà ceva înăbușit și jalnic, par'că murià în depărtare uneori, apoi par'că tresăreà, veneà spre noi, creșteà în bubuirea întărâtată și repede a tobelor mari. Nevestele mai tinere și fetele și grămezile de flăcăi, începeau să se miște mai repede, trași ca de un fir nevăzut de îngrămădirea aceea zgomotoasă și pestriță.

Intrarăm și noi în înghesuială tocmai când soarele erà în crucea amiezii. Căii și trăsura trecură

înainte spre liniştea mahalalelor, la un cunoscut, iar noi ne amestecărăm în mulţime. Pe câmpul larg, înclinat spre gară, se îndesau vite albe, cu miile. Căruţele şi carele poposiseră în grămădeală cum se întâmplase; vitele rumegau cu capetele lângă chilnă; câte un bătrân, câte un copil, stăteau de pază cu ochii duşi prin jocul rotitor al luminii, cu urechia ţintită la zarva care stăpâniă întreg cuprinsul ca fierberea unor valuri. În lungul unor hudiţi strimte, între zidurile de care, giambaşii cercau fugarii, păşiau rar cu cismele mari de iuft, răcniiau, băteau palma, se întorceau supăraţi, dădeau târcoale cailor.

Tocmeli erau pretutindeni, cu ochii licăritori şi pânditori, cu obrazurile înflăcărâte de căldura verii. Pe cărările înguste, printre căruţe, în toate părţile alergau caii. Şi negustorii ovrei îşi fluturau şi-şi înmulţeau pretutindeni bărbile şi-şi răşchirau degetele. Mai liniştiţi păreau sătenii, cu văcuţele lor, cu boii porumbi cu coarne mari frumos aduse. Aicea preţurile se desbăteau fără multă svoană; şi larma creşteă numai îndată ce se înfăţişau doi negustori de altă lege. Un sătean sprâncenat, ras din propaspăt, cu mutaţa căruntă, se ţineă nepăsător lângă o pereche de trăgători uriaşi. Imprejurul lui se strânse lume ca la o minune; aşă boi nu se aflau în tot iarmarocul: mari, cu piepturile late, cu grumazurile ca de zimbru, cu nişte coarne lucii cari se încovoiau lin şi deopotrivă în sus, cu câte

un smoc de păr creț pe frunte deasupra ochilor blânzi și liniștiți. Negustorii dădea târcoale băteau încet boii pe spinare, apoi se alăturau, îi căutau în gură. Românul stătea nepăsător.

— «De unde ești măi Române ?

— Apoi de prin Neamț.

— Și de unde ai dobândit așa sămânță de boi ?

— De pe la niște oameni».

Negustorii se trăgeau îndărăt, se uitau iar, dând din cap la vite. Românul avea o părere de zâmbet sub mustața căruntă.

— «Și-apoi de ce-i vinzi ?

— Da dumneata de ce-i cumperi ?

— Eu am nevoie de boi.

— Și eu am nevoie de parale».

Oamenii râdeau. Negustorul eră cam cătrănit.

«Bine da dumneata n'ai nevoie de boi ?

— Eu am alții mai tineri.

— Tot așa de frumoși ?

— Tot».

Sătenii să dedeau aproape de stăpânul boilor : schimbul acesta de vorbe îi încântă. Râdeau încet, își făceau cu ochiul. Unii de pe margine șopteau : «Aista-i Ghiță Alunariu Se simte el tare în pungă n'are nevoie așa de mare și-i aspru în clonț»

Incepù vorba tocmelii, pe departe, trăgănată. Un negustor ovreiu ieși înainte cu ochii la pândă, luă iar la cercetat boii, îi bătù deasupra cozii, se

uită în gură. Apoi zise răspicat, încruntând din sprâncene:

«Au un beteșug la picioarele de dinainte».

Ghiță Alunariu se uită în altă parte.

«Cât cei? întrebă negustorul.

— Apoi dumneata n'ai să-i cumperi, vorbî Românul. De ce întrebi degeaba?

— Cum n'am să-i cumpăr?

— Dacă zici că-s cu beteșug.... Cine-i găsește buni să-i cumpere, cine nu, nu. Eu vând boii fără beteșug». O undă ușoară de haz trecu. Dar Alunariu nu râdea.

Negustorul cercă și el să râdă. Apoi se scărpină în cap.

«Mă rog, ia asculă bade, ți-s de vânzare boii?

— De vânzare, cui mi-a pune în palmă douăsprezece sute!»

Nimeni nu zise o vorbă, Românul întoarse capul, negustorii nu mai erau pe lângă boi.

«Par'că aş fi zis «pușcă», aşà s'au dus»!..., zise zâmbind Alunariu.

Imi făcui loc prin îmbulzeală. La depărtare de un obrat se furișară pe lângă mine negustorii: se apropiau iar de boii lui Alunariu. Trecui mai departe, printre neguțari îndârjiți. Intram în larma asurzitoare a panoramelor a comediilor, a boscăriilor. În toate părțile cu obrazuri asudate și prăfuite, paiate se strâmbau și urlau spre îmbulzeala sătenilor, în toate părțile străluciau alămuri, strigau

trâmbiți și bubuiau tobe. Flașnete răgușite se tângăiau la scrânciobe cu cai; flăcăi și fete se dădeau în luntrii, ridicându-le până la pânza acoperișului, căzând îndărăt și ridicându-se în partea cealaltă. Vedeam numai fețe vesele, în bubuitul surd nu mai înțelegeam nici un schimb de vorbe.

M. SADOVEANU.

Deschiderea porturilor românești

Prefacerea deplină a negoțului nostru veni ceva mai târziu. O urmare a războiului ruso-turc încheiat prin pacea dela Adrianopol în 1829, fû deschiderea desăvârșită a hotarelor către Europa, Turcii părsându-și toate drepturile de monopol și de prioritate.

Europa, a cărei populație crește repede într'oră nouă, avea însă nevoie de grâne. Tot în mai mare întindere se curățiră deci pământurile noastre pentru a se face din ele țarine hrănitoare ale lumii. Porturile dela Dunăre, Galații și Brăila, niște biete schele turcești până atunci, se modernizară, se împuțerniciră, se îmbogățiră în câțiva ani, sub cărmuirea lui Mihai Sturza în Moldova și a lui Alexandru Ghica în prințipatul muntean.

În 1840, peste șapte sute de corăbii veneau pe an în portul cel mare al țării românești, desemnat

frumos militărește pe ruinele cetății de odinioară și luau de acolo milioane de chilograme de grâu, porumb și orz. Turcii păstrau încă pe atunci locul întâiu, Grecii cumpărau foarte mult, mai ales pentru Turci. Dar Italienii ce se țineau de regatul Sardiniei, făceau mai multe cumpărături decât Rușii. Austriacii erau în rândurile din urmă, în vapoarele cari făceau curse regulate pe Dunăre, aveau o parte însemnată în circulația comerțului nou al principatelor. Se căpătase de guvernul muntean și marea înlesnire de a se plăti numai 3% vamă pentru mărfurile turcești ce treceau prin țara românească, pe când pentru exportul în alte părți, taxa era 5%. În Galați aveau consuli până și Anglia, Sardinia, Neapole, Olanda și Prusia, al cărui consul, Kuch, scria, încă de prin anii 1830, că «Galații sunt strada pe care se mișcă astăzi tot negoțul german spre Orient».

Aceasta însemnă o eră nouă. O europenizare complectă a vieții sociale îi corespunde și cei din-tâiu negustori streini o serveau.

Luptăm și astăzi pentru ca ai noștri să poată lua locul lor, întregind astfel în domeniul economic viața unui popor care vrea să trăiască în adevăr de sine.

XIV FABULE IN PROZĂ

Privighetoarea și Păunul

Intr'o zi de primăvara foarte dulce cântă privighetoarea; celelalte păsări unele din pismă, altele din prostie, iar altele din lipsa simțirii nici vreă să o asculte, sau să o vază; singur păunul cum o auzi îndată stătù în loc și cu mare luare de seamă prinse a o ascultă și la dânsa cu o căutătură dulce a privi. Privighetoarea dacă-l ochi încetă de a mai cântă, numai începù când cu un ochiu când cu altul la dânsul a se uită. Pentru ce nu mai cânti, îi zise păunul și de ce te uiți așa la mine? Cine nu ar căuta la tine cât ești de frumos și împodobit, îi răspunse privighetoarea, dar pentru ce stai tu atâta aiurea și la mine te uiți? Dar cum nu aş stă, răspunse păunul și cum nu aş privi la tine, dacă cânti tu așa de dulce vers. De atuncia până astăzi păunul și privighetoarea sunt foarte buni prieteni unul altuia.

D. CICHINDEL.

XV. EPICE

Ștefan și Radu

Cântec bătrânesc

Bate toba la Craiova
Și s'aude la Moldova
Zicătoare oltenească

I

Ștefan cel mare
Acela care
Pereche n'are
Sub sfântul soare,
Duce o ceată
Moldovenească
In loc de plată
Să-și dobândească
Pradă bogată
Și voinicească
Din ei oricare
Și seamăn n'are
Sub sfântul soare ;
Dar din păcate,
Doi fii d'un tată,

Meniți a bate
 Lifta spurcată,
 Frate cu frate
 Stau să se bată

II

Ștefan Vodă pleacă 'n sbor
 Pe cea iarbă de mohor
 De 'naintea oștilor,
 Pân'ce iată că'ntâlnește
 Intâlnește și chitește,
 Și chitește vitejește
 Cu'n ștejar de buzdugan
 Pe cel Radu Domn Muntean ;

Radu cel mare,
 Acela care
 Pereche n'are
 Sub sfântul soare,
 I-a pus în cale,
 Păzind moșia,
 In deal și'n vale
 Cătu-i câmpia
 Cetele sale
 Din Muntenia.

Mare-i și-i mare
 Și când o ridică sus
 Cea măciucă s'a și dus.

Despărțindu-se de mână
 Ca un trunchiu din rădăcină;
 Dar nu merge butucește,
 Ci străbate vulturește
 Pân'ce iată c'a găsit
 Pe cel Ștefan Domn vestit,
 Fără teamă, fără frică,
 Fără grije de nimică,
 Numai de tatăl cel sfânt
 Ce-i în cer și pe pământ!

Ștefan-vodă cum vedeă,
 Iute paloșul scoteă,
 Și din fieru-i oțelit,
 Pe unde-i mai ascuțit,
 Măciuca s'a potecnit;
 Ș'apoi iată
 Și-l chitește, mări, drept
 Lângă inimă în piept:
 Par'că fulgeră și tună,
 Sună greu și greu răsună!

Radu stă nevătămat,
 Căci la sân mi-e înfășat
 Cu pieptul fermecat:
 Buzduganul sare'n vânt,
 Apoi cade la pământ,
 Iar pe locul ce cădeă
 Pământul se deschideă,

Și'n gâtleeju-i destupat
 Cu năvală au intrat,
 Subt o negură de prav,
 Buzduganul cel grozav.

Radu Vodă, mâniaș,
 Iși aduce mâna jos
 Și de atunci
 Pe munți și'n lunci
 Fost'au iarnă, fost'au vară,
 Dar el tot trăia în țară,
 Fost'au vânturi fost'au ploi,
 Dar el tot ședeà la noi.

Agerul șoiman bătrân,
 Frate neamului român,
 Se uită de sus cu jale
 La cei doi voinici din vale,
 Și-și grăia în graiul său :
 Când eram mai tânăr eu,
 Moldovenii
 Și Muntenii
 Ardeleni
 Și Bănățeni
 Încă nu erà pe lume,
 Toți purtând un singur nume
 Că d'o dată
 Dintr'o singură bucată
 Două țandări se făcea,

Una'n dreapta se duceà,
 Alta'n stânga rătăcià,
 Și pe locul ce cădeà
 Toate la pământ trântea
 Și'n pământ se mistuià!
 Vezi că cine-i pui de smeu,
 Fie greul cât de greu
 Mi-l ajută Dumnezeu;
Și când doi Români se bat,
Nu-i nici unul mai bărbat!

III

Pe cel pisc pierdut în nor,
 Stă un șoim nemuritor,
 Care'și aduceà aminte,
 Multe zile din'nainte,
 Căci trei veacuri au trecut
 De când mă-sa l'a făcut,
 — Nu fi câine, Radule,
 Radule fărtatule!
 Ți-am mai zis odată, măi,
 Tu'n Domnie să-ți rămâi:
 Decât țară dela tine,
 Iau mai bine
 Țări vecine
 Dela limbile străine;
 Dar nevastă vreau de-o viță:
 Porumbiel și porumbiță!
 Dă-mi-o dară să mi-o dai,

Că de nu, amar și vai :
 Șoimii plâng ; corbii vor râde
 Intre noi de ne-om ucide !

— Taci Ștefane, bărbărie !
 De-or mai fi orice să fie,
 Pe Măria n'o dau ție ;
Dar'ar Domnul să mai dea.
Iar așa să-i poci vedeà !

Ștefan-vodă, năsd răvan,
 Auzià pe cel șoiman :
 Auzià frate pe frate ;
 Și dând arma după spate,
 Zice : Radule fãrtate,
 Nu-i cu cale a ne bate !
 A ne bate nu-i cu cale,
 Că și șoimii plâng de jale.
 Arz-o. focul dușmănie,
 Să rămâi tu la Domnie
 Și-mi dă fiica-ți de soție :
 Cu domnia-ți n'am ce face,
 Dar Domnița mult îmi place !

— Taci Ștefane, bărbărie,
 Pe Măria n'o dau ție.

IV

Lumea-i lume ! vremea trece-
 Iat-o lună, iată zece,
 Iată c'a trecut un an.

Iar de-ți trebuie pământeană,
Ia-ți muere Moldoveancă !

— Lasă gluma, Radule,
Radule, turbatule !

Până-i treaba la cuvânt,
Zicu-ți eu cuvântul sfânt :

Să rămâi tu la domnie
Și-mi dă fiica-ți de soție,
Căci simțesc un aprig dor
Dor de falnic viitor,

Ca să-mi facă ea fecior,

Fecior mie,

Nepot ție,

La doi Domni o seminție.

Bun la sfat și bun la mână,

Fire neaoșe română

Din vulturul Muntenesc

Cu zimbrul Moldovenesc ;

Și de-i vreà tu, de n'oi vreà,

Eu mă jur c'o fi a mea !...

La Suceava bucurie

C'a născut Doamna Marie

A născut un băețan.

Crească mândrul cât e bradul,

Că-i nepot lui vodă Radul

Și-i fecior al lui Ștefan.

Popa Stoica

Pe o vale verde, sub stejari bătrâni,
 Trece Popa Stoica cu trei mii Români,
 Luna plină'naltă discul ei pe munte,
 Stoica stă la masă cu cei mai de frunte,
 Acolo eroul, oaspeții, beau vin,
 Pentru a lor țară, ei pe rând închin.
 Un sol turc ajunge ș'astfel le vorbește :
 «Cu cincizeci mii oameni Pașa vă lovește,
 Armele depuneți, primiți a vă dă,
 Căci cu caii numai vă va sfărămă.
 Padișahul vouă viață dăruiește».
 Inșă Popa Stoica astfel le vorbește :
 «Fii României nu dau arma lor,
 Fără să se bată ; ei cu dânsa mor».
 Zice, sună'n corn-i, cei trei mii s'adună,
 Când pe cerul negru, zorile resfir
 Coarnele de aur și de trandafir,
 Caii, peste câmpuri de Turci învelite,
 Innotau în sânge până la copite.
 Popa Stoica luptă ; mor bravii Români,
 Inșă ca vitejii cu armele'n mâni.
 Pașa zice Popi ; «Vino tu la mine,
 Armele depune ; un viteaz ca tine
 E păcat să moară». Popa cu-arma'n mâni
 Moare, cum muriră cei trei mii Români.

Ștefan Vodă și Șoimul

- Șoimule, șoimuț ușor,
 «Fă-te roată sus în sbor...
 «Ce zărești despre hotare,
 «Unde sună zgomot mare?
 — Ștefane, viteazul meu!
 «Zău, de altul ar fi rău,
 «Dar de tine încă-i bine,
 «Că tu ești șoiman ca mine!
 «De jur împrejurul tău,
 «Năvălesc dușmani mereu.
 «Te calc Ungurii foloși
 «Și Lifteni necredincioși;
 «Te calc Hanii tătarești
 «Și ordiile turcești.
 — Las'să vie, las'să vie,
 «Să se dea pradă mie.
 «Moartea-i paște ca pe-o turmă,
 «Păcatu'i mână din urmă!
 «Mulți au mai venit la noi,
 «Puțini s'au dus înapoi;
 «Că-s Român cu patru mâni
 «Și am leacuri de păgâni:
 «De tătari am o săgeată,
 «De Turci, pala mea cea lată,
 «De Lifteni, un buzdugan
 «Și de Unguri un arcan!.

Peneș Curcanul

Plecat-am nouă din Vaslui
Și cu sergentul zece
Și nu-i eră, zău, nimănu
In piep inima rece.
Voioși ca șoimul cel ușor,
Ce sboară de pe munte,
Aveam chiar pene la picior
Ș'aveam și pene'n frunte

Toți Dorobași, toți Căciulari,
Români de viță veche.
Purtând opinci, suman, ițari
Și cușma pe-o ureche.
Ne dase nume de Curcani
Un hâtru bun de glume,
Noi am schimbat lângă Balcani
Porecla în renume!

Din câmp, deacasă, dela plug,
Plecat-am astă vară,
Ca să scăpăm de Turci, de jug
Sărmana scumpă țară.
Așă ne spuse'n graiul său
Sergentul Mătrăgună,
Iar noi ne-am dus cu D-zeu
Ne-am dus cu voie bună.

Oricine'n cale ne'ntâlneà
 Cântând în gura mare,
 Stăteà pe loc, s'ademeneà
 Cuprins de admirare :
 Apoi, în treacăt, ne'ntrebà,
 De mergem la vre-o nuntă ;
 Noi răspundeam în hohot : ba,
 «Sburăm la luptă cruntă !»

— «Cu zile mergeți, dragi mei,
 Și să veniți cu zile !»
 Ziceau atunci bătrâni, femei
 Și preoți și copile ;
 Dar cel segent făr'de mustăți
 Răcnià : «Să n'aveți teamă,
 Românul are șapte yieți
 În pieptu-i de aramă !»

Ah ! cui ar fi trecut prin gând
 Ș'ar fi crezut vreodată,
 Că mulți lipsi-vor în curând
 Din mândra noastră ceată !
 Priviți ! din nouă câți eram
 Și cu sergentul zece,
 Rămas-am singur eu . . . și am
 În piept inima rece !

Crud e când intră prin ștejari
 Năprasnica secure,
 De-abate toți copacii mari

Din falnica pădure !
 Dar vai de-a lumii neagră stea,
 Când moartea nemiloasă
 Ca'n codru viu pătrunde'n ea
 Și când securea-i coasă.

Copii! aduceți un ulcior
 De apă de sub stâncă.
 Să sting pojarul meu de dor
 Și jalea mea adâncă.
 Ah! ochi-mi sunt plini de scânteii
 Și mult cumplit mă doare,
 Când mă gândesc la frații mei,
 Cu toți periți în floare.

Cobuz, cioban din Calafat,
 Sună voios din fluer.
 Iar noi jucam hora din sat
 Râzând de-al bombei șuer,
 Deodată, o schiză de obuz
 Trăznind... mânca-o-ar focul!
 Retează capul lui Cobuz
 Și ea ne curmă jocul.

Trei zile'n urmă, am răzbit
 Prin Dunărea umflată
 Și nu departe-am tăbărat
 Pe Plevna blestemată.
 În fața noastră se'nălță

A Griviței rețută,
Balaur crunt, ce-amenită
Cu ghiara-i nevăzută.

Dar și noi încă o pândeam,
Cum se pândește-o fiară
Și tot chiteam și ne gândeam,
Cum să ne cad'n ghiară.
Din zori în zori și Turci, și noi
Svârleam în aer plumbii,
Cum zvârli grăunți de păpușoi,
Ca să hrănești porumbii.

Și tunuri sute bubuiau...
Se clătină pământul!
Și mii de bombe vâjiau,
Trecând în zbor ca vântul.
Ședeà ascuns Turcu'n ocol,
Ca ursu'n vizuină;
Pe când trăgeam noi tot în gol,
Ei tot în carne vie...

Ținteș eră dibaciu tunar
Căci toate a lui ghiulele
Loveau turcescul furnicar,
Ducând moartea cu ele.
Dar într'o zi veni din fort
Un glonte, numai unul,
Și bietul Ținteș căzù mort.
Imbrățișindu-și tunul.

Pe-o noapte oarbă, Bran și Vlad
 Erau în sentinele,
 Fierbeà văzduhul ca un iad
 De bombe și șrapnele.
 În zori, găsit-am pe-amândoi
 Tăiați de iatagane.
 Alătura c'un moșuroi
 De leșuri musulmane.

Sărmanii ! bine s'au luptat
 Cu liftă cea păgână,
 Căci, chiar murind, ei n'au lăsat
 Să cad'arma din mână.
 Dar ce folos ! ceata scădeà !
 Ș'acuma rămăsese
 Cinci, numai, cinci flăcăi din ea
 Și cu sergentul șease ...

Venì și ziua de asalt,
 Cea zi de sânge udă !
 Păreà tot omul mai înnalt
 Față cu moartea crudă.
 Zergentul nostru, pui de zmeu,
 Ne zise aste cuvinte :
 «Cât n'om fi morți, voi cinci și eu,
 Copii, tot înnainte» !

Făcând trei cruci, noi am răspuns
 «Amin ! și Doamne-ajută !»
 Apoi la fugă am împuns

Spre-a Turcilor redută!
 Alelei! Doamne, cum sburau:
 Voinicii toți cu mine!
 Cum ei la șanțuri alergau
 Cu scări și cu fașine.

Iată-ne-ajunși!... încă un pas:
 Ura! nainte, ura!...
 Dar mulți rămân fără de glas,
 Și'nchid de moarte gura!
 Reduta'n noi repede-un foc,
 Cât nu-l încape, gândul;
 Un șir întreg ș'alte'n loc,
 Dar altul îi iă rândul.

Búrcel, în șanț, moare zdrobind
 O tigvă păgânească,
 Șoimu'n rând, cade răcnind:
 «Moldova să trăiască!»
 Doi frați Călini, ciunțiți de vii,
 Se svârcolesc în sânge;
 Nici unul însă, dragi copii,
 Nici unul nu se plânge.

Atunci viteazul căpitan,
 C'o largă brazdă'n frunte,
 Strigă voios: «Cine-i Curcan
 Să fie șoim de munte!»
 Cu steagu'n mâni, el sprintenel,

Apuc'o scară 'naltă,
Eu, cu sergentul, după el
Sărim dela olaltă.

Prin foc, prin spăngi, prin glonți, prin fum,
Prin mii de baiönete,
Urcăm, luptăm . . . iată-ne acum
Sus, sus la parapete.
Allah ! Allah ! Turcii răcnesc,
Sărind pe noi o sută ;
Noi punem steagul românesc
Pe crâncena redută :

Ura, măreț se'naltă'n vânt
Stindardul României !
Noi însă zacam la pământ,
Căzuți prada urgiei !
Sergentul moare șuerând
Pe Turci în risipire
Iar căpitanul admirând
Stindardu'n fâlfăire !

Și eu când ochii am închis,
Când mi-am luat osânda :
Ah ! pot să mor de-acum, am zis,
A noastră e izbânda ! »
Apoi când iarăși m'am trezit
Din noaptea cea amară
Colea pe răni eu am găsit
Virtutea militară.

Ah! dare-ar Domnul să-mi îndrept
Această mână ruptă,
Să-mi vindec rănilile din piept,
Iar să mă'ntore la luptă :
Căci nu-i mai scump nimica azi,
Pe lumea pământească
Decât un nume de viteaz
Și moarte vitajească !

V. ALEXANDRI.

XVI. LIRICE

Oda ostașilor români

Juni ostași ai țării mele, însemnați cu stea în frunte!
Dragii mei vulturi de câmpuri, dragii mei șoimani de munte!
Am cântat în tinerețe strămoșeasca vitejie,
Vitejie fără seamăn pe acel timp de grea urgie,
De la vechiul nostru nume a adaos un renume,
Dus pe Dunăre în mare și din Mare dus în lume!

Viu acum la rândul vostru, să v'aduc o închinare,
Viu cu inima crescută și cu sufletul mai tare,
Ca eroi de mari legende, viu să vă privesc în față,
Ce-ați probat cu avântul vostru lumii puse în mirare,
Că din vultur, vultur naște; din ștejar, ștejar răsare!

Dela Domn pân'la opincă, duși d'o soartă norocoasă,
V'ați legat în logodire cu isbânda glorioasă
Ș'ați făcut ca să pricepem a trecutului mărire,
Măsurându-vă d'o seamă cu a strămoșilor nălțime
Ș'arătând, precum prin nouri mândrul soare se arată,
Cine-am fost odinioară, cine iar vom fi odată!

Să trăiți, feciori de oaste! Drumul sfânt să vă ajute
A stăbate triumfalnic prin cetăți și prin redute,

Ca la Rahova cu tunul, ca la Grivița cu sborul,
 Ca la Plevna, unde astăzi cei întâiu ați pus piciorul,
 Infruntând pe Osman Gaziul și prin fapt de bărbăție,
 Ridicând o țară mică peste-o mare împărăție!

O viteji de viță veche! Auziți în depărtare
 Acel vuiet fără nume, ce răsună ca o mare?...
 Sunt bătăile de inimi ale întregului neam al nostru,
 Ce adună zi și noapte, dorul lui cu dorul vostru ;
 Sunt vărsările de lacrimi pentru acel care se stinge,
 Sunt urările voioase pentru acel care învinge!

O! Români, în fața voastră, colo în tainica cea zare,
 Vedeti voi o rază vie, care încet, încet, răsare,
 Străbătând prin umbra deasă pe lungi secolii adunată?
 E voiosul fapt de ziuă mult dorită, mult visată,
 E lumina re'nvierii, e luceafărul sperării!

Dragii mei, din focul luptei oțeliți când veți întoarce,
 Ia cămin unde Româncea așteptând, suspină, toarce,
 Tot poporul: rudă, frate, soră, mamă și părinte,
 Ca la Domni, cu pâini și sare, vor ieși vouă înainte ;
 Căci din voi fieștecare poartă în frunte o cunună:
 Și de gloria de astăzi și de gloria străbună!

Pas dar! Pas tot înainte! Timpul vechiu din nou zorește!
 Viitorul României dat-a mugur ce'ncolțește!
 O, copii! de voi sunt mândru, simt acea mândrie mare,
 Care crește cu mărirea unui neam în deșteptare.
 Mi-am văzut visul cu ochii, de-acum pot să mor ferice!
 Astăzi lumea ne cunoaște: Român zice, viteaz zice.

Sergentul

Pe drumul de costișe, ce duce la Vaslui,
 Mergeà un om cu jale, zicând în gândul lui :
 «Mai lungă-mi pare calea acum la'ntors acasă,
 «Aș vreà să sbor, dar rana din pulpă nu mă lasă»
 Și bietul om slab, palid, având sumanul rupt
 Și cămașă ruptă bucăți pe dedesubt,
 Pășia, trăgând piciorul încet, dar p'a lui față,
 Sburà ca o lumină de glorie măreață ;
 Și'n ochii lui de vultur, adânci, vioi și mari
 Treceau lucioase umbre de eroi legendari.
 Opinca-i erà spartă, căciula desfundată,
 Dar fruntea lui de raze păreà încoronată ;
 Calică-i era haina, dar strălucia pe ea
 Și *Crucea S-tul Gheorghe ș'a României Stea.*
 Românul veneà singur pe drumul plin de soare,
 Când iată că aude fanfare sunătoare
 Și vede nu departe în fața lui venind
 Un corp de oaste mândră în aur stălucind.
 Erau trei batalioane de gardă împărătească
 Mergând voios la Plevna cu dor s'o cucerească.
 În frunte-i colonelul semeț pe calu-i pag
 La bravii săi tovarăși privià ades cu drag.....
 Deodată el dă cu ochii de sarbedul Român,
 Ce stase'n loc la umbră sub un stejar bătrân ;
 Și mult se luminează și nici că-i vine a crede,
 Când crucea Sfântul Gheorghe pe pieptul lui o vede.

Ș'oprește regimentul, iar bravul Colonel
Se'nchină la drumețul, s'apropie de el
Și-i zice cu blândețe: — «De unde vii străine?...
— Viu tocmai delă Plevna. — Cum e acolo? — Bine.
— Dar aste decorații cum, cine ți le-a dat?
— Chiar Domnitorul nostru ș'al vostru Impărat.
— Dar pentru care fapte? -- Știu eu! ci-că drept plată,
Că am luat eu steagul redutei.... Și pe dată
Cu el străpunși de glonțuri ne-am prăbușit în șanț.
— Dar ce rang ai voinice? -- Am rang de... dorobanț.
Atuncia colonelul, dând mâna cu sergentul,
Se'ntoarce, dă un ordin.... pe loc tot regimentul
Se'nșiră, poartă arma, salută cu onor
Românul, care pleacă, trăgând al lui picior.

V. ALEXANDRI.

Dor de călătorie

Primăvara cea verzie
Cu cosița-i aurie
Mi-a sosit voios în țară,
Drăgulița primăvară!

Ș'a adus un dulce soare,
Ș'un sân plin de lăcrămioare.
Ș'a adus o lună plină,
Ca s'o scalde în lumină.

Lunca râde și'nverzește,
Doru'n suflet se trezește,
Izvorașul curge'n vale
Și-mi aduce dor de cale.

Dați-mi, dați-mi aripioare,
C'aud glasuri de cucoare;
Dați-mi aripi sprintenele,
C'aud glas de rândunele.

Să mă duc în depărtare
Peste munți și peste mare,
Să mă duc în lumea 'ntreagă
Ca o pasăre pribeagă.

Duce-m'ași în cale lungă,
Dor să nu mă mai ajungă!
Duce-m'ași și m'ași tot duce,
Dor să nu mă mai apuce!

T o a m n a

Văl de brumă argintie
 Zmălțuitu-ni-a grădina,
 Firilor de tămâiță
 Li-se usucă rădăcina.

Peste creștet de dumbravă,
 Norii suri își poartă plumbul ;
 Cu podoaba zdrențuită
 Tremură pe câmp porumbul.

Și cum dela Miază-Noapte
 Vine vântul fără milă,
 Depe vârful șurii noastre,
 Zmulge'n zbor câte-o șindrila.

De vifornița păgână
 Se'ndoiesc nucii, bătrânii,
 — Plânge-un puiu de ciocârlie
 Sus pe cumpăna fântânii.

Il ascult și simt sub gene,
 Cum o lacrimă-mi învie :
 — Ni s'aseamănă povestea,
 Pui golaș de ciocârlie.

Bătrâni

Dece m'ați dus de lângă voi,
Dece m'ați dus de-acasă?
Să fi rămas fecior de plug
Să fi rămas la coasă.

Doar nici eu nu mă rătăceam
Pe-atâtea căi răzlețe,
Și-aveați și voi în curte acum
Un stâlp la bătrânețe.

Că mă'suram când isprăveam
Cu slujba la împăratu!
Doar casă-avem în rând cu toți,
— Cum m'ar cinsti azi satu!...

Avere-ai azi și Dumneata
Nepoți, să-ți zică: Moșu...
Aveai cui spune la povești
Cu împăratu roșu...

Și par'c'o văd, s'ar bucură
De-o noră biata mama,
Să-i dee sfaturi și s'o certe
Când nu va luă seama.

.....
Așa... vă treceți, bieți bătrâni,
Cu rugi la Preacurata
Și plânge mama pe ciaslov
Și'n barbă plânge tata...

V a r a

Cu firea ei cea arzătoare
Sosit-a vara înapoi ;
Toți pomii sunt în sărbătoare
In teiu stă floare lângă floare
E dulce vara pela noi !

Când dimineța se ivește
Din a văzduhurilor fund,
Tot câmpul par'că 'ntinerește,
Iar deșteptată de pe prund,
Cireada satului pornește

In urma ei un roi de grauri
Ca niște grauri cenușii
S'amestecă prin bălării,
Fac fel de fel de nebunii.

Până ce'n zarea depărtată,
Spre locul trist, se pun pe drum,
Și cum se duc, — acum ș'acum
Se mai zăresc încă odată
Ca rămășița unui fum.

DUILIU ZAMFIRESCU.

XVII. FABULE

Lupul și Cucul

— Rămâi, sănătos vecine,
A zis lupul către cuc,
Aceste țări de rău pline
Le părăsesc și mă duc.
Nu mai pot trăi aici
De om, câine, prigonit ;
In Arcadia ferice,
Este codru de trăit,
Unde aurita vreme
Impărățește deplin,
Unde lupul nu se teme
De năpastile ce-i vin.
Acolo nu sunt războaie,
Toți în pace viețuiesc :
Omul este blând ca oaia
Iar câinii nici hămăiesc.
— Cale bună, mai vecine,
Dar te rog să-mi spui curat :
Năravul nu-ți iei cu tine ?
Și colții i-ai lepădat ?

— Să-i lepăd, da cum se poate ?

— Apoi ține minte, frate,

Că la viitoarea iarnă

Ai să rămâi fără blană.

Și așa s'a întâmplat,

Precum cucul i-a cântat.

Intre oameni iar sunt unii

Cu colți de lup înzestrați ;

Ori în care parte a lunii,

Ei vor fi neîmpăcați.

AL. DONICI.

Momița și două mâțe

In a momițelor țară,
 (Ce nu mai are hotară)
 Odată judecătoare
 Erà o momiță, care
 Chibzuià cu scumpătate
 Cumpăna cea de dreptate.
 Și iată că la momițe,
 Se arată două mâțe,
 Zgâriete, încruntate,
 In prigonire de moarte,
 Părăsind al lor lăcaș
 Pentr'un bulgăre de caș.
 Una strigă : — «Socotește !

Cașu eu l'am fost ochit».
 Alta țipă : — «hotărăște !
 Cașu eu l'am dobândit».

— «Stați», le zise lor momița,
 In cumpăna de dreptate
 Se va lămurî ființa
 Pricinii de caș urmate».

Apoi cașu drept în două,
 Rupându-l ea prea frumos,
 Au pus întru amândouă
 Cumpene câte un boț.
 Dar când cumpăna ridică,
 Vede c'o parte-i mai mică ;
 Mușcă, cearcă, chibzuieste
 Și bine nu nimereste.

Acum partea cea mușcată
 Nu trăgea ca și cealaltă.
 Mușcând iar din acea grea,
 Tocma drept nu nimeria.
 Și așa până'n sfârșit,
 Tot în cumpene a tras ;
 Iar mâțele s'au trezit
 Că din caș n'a mai rămas.

TABLA DE MATERII

I. ISTORIOARE.

	Pag.
Cinci pâini	7
Dac'a vreà Dumnezeu	13
In ajunul Crăciunului	19
Vulpea bearcă	22
Judecata Vulpii	25

II. POVEȘTI.

Balaurul cel cu șapte capete	33
Punguța cu doi bani	41
Sfânta Vineri	47
Cei trei frați de cruce	56

III. LEGENDE.

Legendă despre Petru Rareș	65
Legenda Cucului	66
Baba Dochia	69
Din faptele lui Vlad Țepeș	72

IV. TRADIȚII ROMÂNEȘTI.

Mățișoarele	79
In seara de Sfântul Gheorghe	83
Cum se numesc lunile în graiul poporului român	86
Impărțirea nopții la poporul Român	88

V. PORTRETE BIOGRAFICE.

Avram Iancu	93
Ștefan cel Mare după înfrângerea dela Războieni	95
Iancu Jianu și șeful poterii	100

VI. SCHIȚE ETNOGRAFICE.

Despre lene	109
Din viața țiganilor	111

VII. DESCRIERI DE CĂLĂTORII.

Călătorii pe Dunăre și în Bulgaria	117
Bărăganul	123
Plombiren	127
Sărăcenii	135

VIII. M U N C A.

Munca	141
Tăiatul lemnelor	143
Transportul lemnelor. Pluta	145
Cărămida	148

**IX. DIN VIAȚA NEGUSTORILOR, MESERIAȘILOR
ȘI AGRICULTORILOR.**

Dela țară	155
Din viața meseriașilor pielari	160

X. SCHIȚE DIN VIAȚA COPILOR.

Dictando	169
Stejarul din Borzești	180
Ciotu	189
Călăria lui Ioniță	197

XI. DIN VIAȚA PLANTELOR ȘI ANIMALELOR.

Tovarășii	207
Căprioara	210

XII. LECTURI DUPĂ FENOMENE ȘI PRODUSE ALE NATURII.

Industria mătăsei 215

XIII. SCHIȚE DIN VIAȚA SOCIALĂ.

Plutăria 221

Iarmarocul Sfântului Ilie 223

Deschiderea porturilor Românești 228

XIV. FABULE ÎN PROZĂ.

Privighetoarea și Păunul 233

XV. EPICE.

Ștefan și Radu 237

Popa Stoica 244

Ștefan Vodă și Șoimul 245

Peneș Curcanul 246

XVI. LIRICE.

Oda ostașilor români 257

Sergentul 259

Dor de călătorie 261

Toamna 262

Bătrânii 263

Vara 264

XVII. FABULE.

Lupul și Cucul 267

Momița și două mâțe 268

